

Hovedstyrets beretning

Etter lov om Norges Bank og pengevesenet av 24. mai 1985 (sentralbankloven) § 5 har hovedstyret den utøvende og rådgivende myndighet. Det leder bankens virksomhet og forvalter dens midler. Etter lovens § 28 skal hovedstyret hvert år utarbeide årsberetning og årsregnskap. To representanter for de ansatte supplerer hovedstyret ved behandlingen av administrative saker. Sammensetningen av hovedstyret fremgår av vedlegg B.

Hovedstyret holdt 21 møter i 2000 og behandlet i alt 152 saker. Av disse gjaldt 85 saker sentralbankens eksternt rettede virksomhet og fagpolitiske saker knyttet til bankens kjerneoppgaver. De øvrige var saker av internadministrativ karakter og om bankens egenforvaltning.

Sakene i hovedstyret spenner over et bredt faglig spekter, med særlig vekt på sentralbankens oppgaver innenfor pengepolitikken, finansiell stabilitet og kapitalforvaltningen. Hovedstyret har som tidligere år avgitt uttalelse om regjeringens økonomiske opplegg. Hovedstyret har behandlet søknader om konsesjoner og godkjenninger, om konsernendringer og om kapitalforhøyelser og -nedsettelse og har avgitt et antall høringsuttalelser. Hovedstyret har viet den samlede ressursutnyttelsen i banken betydelig oppmerksomhet i 2000. Det har blant annet ført til endringer i bankens oppgavespekter og avdelingstruktur, jf. avsnittet om ressursbruk nedenfor. For en nærmere omtale vises det til kapittel 3 i Del II.

I tillegg til de ordinære møtene, har det vært avholdt flere fagseminarer, særlig knyttet til pengepolitikken og kapitalforvaltningen. Høsten 2000 besøkte hovedstyret Bank of England og finansinstitusjoner i City of London. Det var første gang hovedstyret arrangerte en studietur til utlandet.

Pengepolitikken

Annet hvert møte – normalt hver sjettede uke – har hovedstyret en særskilt gjennomgang av pengepolitikken. I disse møtene treffes eventuelle beslutninger om å endre styringsrenten. Hovedstyret setter styringsrenten med sikte på at de grunnleggende forutsetningene for stabilitet i kronkursen blir oppfylt. For å oppnå kursstabilitet mot euro, må virkemidlene i pengepolitikken rettes inn slik at pris- og kostnadsstigningen kommer ned mot den stigningen Den europeiske sentralbanken sikter mot. Samtidig må Norges Bank unngå at pengepolitikken i seg selv bidrar til nedgangstid med deflasjon, noe som ellers kan svekke tilliten til kronen.

På bakgrunn av ny informasjon om den økonomiske utviklingen og endrede utsikter for pris- og kostnadsveksten, endret Norges Bank sitt syn på renteutviklingen i første kvartal 2000. I perioden 12. april til 20. september vedtok hovedstyret fire ganger å øke styringsrentene med til sammen 1,50 prosentpoeng, fordelt på to ganger 0,25 prosentpoeng og to ganger 0,50 prosentpoeng. Ved utgangen av året var foliorenten 7 prosent. For en nærmere omtale av pengepolitikken vises det til kapittel 1 i Del II.

Finansiell stabilitet

Hovedstyret følger også nøye utviklingen i finansmarkedene. Norges Bank utarbeidet i 2000 to rapporter om utviklingen i finansinstitusjoner, verdipapirmarkeder og betalingssystemer, som gir grunnlag for å vurdere stabiliteten i finansiell sektor. Analysene viste at husholdningene sett under ett har en betryggende finansiell situasjon og at bedriftssektoren gjennomgående har en tilfredsstillende gjeldsbetjeningsevne. Bankenes utlånstap er derfor fortsatt lave og inntjeningen god. Bankenes likviditetsrisiko har imidlertid økt. En sterk utlånsvest har ikke vært motsvar av tilsvarende vekst i innskuddene, og bankene er blitt mer avhengige av kortsiktig finansiering i utenlandske penge- og kapitalmarkeder. Hovedstyret viser til at det ikke har vært behov for spesielle tiltak for å styrke den finansielle stabiliteten, men bankene har nå blitt mer sårbare dersom konjunktorene skulle svikte.

Hovedstyret viser også til at samarbeidet med bankene om innretningen av innenlandsk avregning og oppgjør og utviklingen av Norges Banks eget oppgjørssystem (NBO) legger til rette for mer robuste og sikre betalingssystemer. Dette har ført til betydelig reduksjon i kreditt- og likviditetsrisikoen for de bankene som deltar. Lov om betalingssystemer setter rammen for arbeidet med betalingssystemene. Loven som trådte i kraft april 2000, legger konsesjons- og tilsynsansvaret for interbankssystemer til Norges Bank. For en nærmere omtale vises det til kapittel 2 i Del II.

Kapitalforvaltningen

Norges Bank forvalter bankens valutareserver og har ansvaret for den operative forvaltningen av Statens petroleumsfond på vegne av Finansdepartementet. I tillegg forvalter Norges Bank også Statens petroleumsforsikringsfond. Ved utløpet av 2000 forvaltet Norges Bank midler for over 560 milliarder kroner i de internasjonale kapitalmarkedene.

Kapitalforvaltningen har blitt et viktig ansvarsområde i Norges Bank, og hovedstyret følger virksomheten nøye. I forbindelse med sitt besøk i London høsten 2000 fikk hovedstyret anledning til å møte sentrale institusjoner som er involvert i kapitalforvaltningen. Hovedstyret legger vekt på at forvaltningen er preget av høy faglig kompetanse og integritet, og at den utøves med betryggende systemer for kontroll og risikostyring.

Hovedstyret har fastsatt strategi og retningslinjer for forvaltningen av valutareservene. I 2000 ble det bestemt at deler av den langsiktige porteføljen innen valutareservene skal plasseres i aksjer. Dette vil bli gjennomført i inneværende år.

Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet har fastsatt referanseindekser som utgangspunkt for å styre risikoen og måle resultatene av Norges Banks operative forvaltning av sine respektive porteføljer. Hovedstyret har fastsatt tilsvarende indekser for forvaltningen av valutareservene. I 2000 var den faktiske avkastningen i alle porteføljene høyere enn avkastningen på de ulike referanseindeksene.

Oppbyggingen av Statens petroleumsfond stiller Norges Bank overfor betydelige utfordringer. Det er valgt en strategi for den operative virksomheten som kombinerer utstrakt bruk av eksterne forvaltere med intern forvaltning innen fokuserte områder. I 2000 ble omfanget av den interne aksjeforvaltningen utvidet, mens det ble tildelt mandater til nye eksterne forvaltere innen både renteforvaltning, aksjeforvaltning og taktisk aktivaallokering (valg mellom aktivaklassene aksjer og obligasjoner). Norges Bank har resultatansvaret også for bidragene fra de eksterne forvaltere og utfører utvelgelse og oppfølging av forvaltere med stor grundighet.

Det er gjort nærmere rede for kapitalforvaltningen i kapittel 4 i Del II. Forvaltningen av Statens petroleumsfond er også behandlet i en egen årsrapport.

Ressursbruk

Hovedstyret legger vekt på at virksomheten i Norges Bank er kostnadseffektiv. Alle deler av banken bør ha god evne til omstilling.

I 1999 ble det vedtatt endringer i sentralbankloven som åpnet for at produksjon av sedler og mynt og annen forretningsmessig virksomhet kan skilles ut i egne selskaper. I 2000 ble det besluttet å etablere Den Kongelige Mynt som eget aksjeselskap, slik at det kan utøve virksomhet etter sentralbanklovens § 8a fra 1. januar 2001. Også Norges Banks seddeltrykkeris stilling skal vurderes. Valget står mellom å avgrense virksomheten til å produsere sedler for Norges Bank eller å kombinere dette med begrenset satsing på forretningsvirksomhet, eventuelt i samarbeid med andre aktører.

Høsten 2000 besluttet Norges Banks representantskap etter forslag fra hovedstyret å legge ned distriktsavdelingene i Fredrikstad, Ålesund, Bodø, Hammerfest og Vardø, og i tillegg kassekontoret i Haugesund. Når avviklingen av distriktsavdelinger er gjennomført i løpet av første halvår 2001, vil antallet avdelinger i Norges Bank være redusert fra tretten til åtte. Bankens sentralbord og visse arkivtjenester ble besluttet lokalisert til Vardø. Norges Bank vil yte sentralbankdepottjenester i Hammerfest, Vardø og Bodø ved avtale med privat bank. De gjenværende distriktsavdelingene er nå organisert som en egen resultatenheter. Det vurderes å omdanne disse avdelingene til et eget aksjeselskap og å invitere de private bankene med som eiere.

Også i øvrige deler av bankens virksomheter gjennomgås fremtidig drift og ressursbruk.

Norges Bank setter inn personalpolitiske virkemidler for å lette omstillingen. I 2000 fikk nær hundre medarbeidere ved hovedkontoret og distriktsavdelingene innvilget søknad om avgang med bruk av personalpolitiske virkemidler.

Virksomheten i Kapitalforvaltningen øker. Den har ved inngangen til 2001 en godkjent stillingsramme på 101 faste årsverk. Ved utgangen av 2000 var 91 ansatt i Kapitalforvaltningen, mot 79 ved utgangen av 1999. Det er gjort rede for den samlede utviklingen i bemanningen i Norges Bank i tabell 9 i hovedstyrets regnskapsberetning.

Ved utgangen av 2000 var det 1086 fast ansatte og engasjementer i Norges Bank, mot 1154 ett år tidligere. Den vesentligste bemanningsreduksjonen som følge av vedtaket om å nedlegge fem distriktsavdelinger vil komme i 2001.

Det fysiske arbeidsmiljøet i banken synes å være meget godt ivaretatt. Hovedstyret er samtidig klar over at det psykososiale arbeidsmiljøet har vært påvirket av en viss usikkerhet i deler av banken som følge av avviklingen av distriktsavdelinger, overgang til aksjeselskap, omorganiseringer og bortfall av arbeidsoppgaver. Hovedstyret vil berømme de ansatte for deres positive bidrag i den omstillingsprosess som pågår.

Som tidligere år har Norges Bank redegjort nærmere overfor Finansdepartementet for utviklingen i ressursbruken i banken (jf. brev 22.06.00 referert i Stortingsmelding nr. 5 for 2000-2001, Kredittmeldinga 1999).

	Svein Gjedrem	Jarle Bergo
Sigbjørn Johnsen	Sylvi Røssland Sørfonn	Torgeir Høyen
	Esther Kostøl	Trond R. Reinertsen
Sonja Blichfeldt Myhre (ansattes representant)		Jan Erik Martinsen (ansattes representant)

Kap 1. Pengepolitikken

Målet for pengepolitikken

Norges Banks virksomhet er hjemlet i lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) av 24. mai 1985. Paragrafene 1 til 4 definerer rammene for pengepolitikken og Norges Banks ansvar som utøvende myndighet. I henhold til paragrafene 19 og 20 fastsetter Norges Bank vilkårene for og rentesatsen på bankenes innskudd i og lån fra sentralbanken.

Mandatet for pengepolitikken er nedfelt i forskriften om kronens kursordning som ble vedtatt ved kongelig resolusjon 6. mai 1994. I forskriftens paragraf 2 heter det:

«Norges Banks løpende utøvelse av pengepolitikken skal rettes inn mot stabilitet i kronens verdi overfor europeiske valutaer med utgangspunkt i kursleiet etter at kronen begynte å flyte den 10. desember 1992. Ved vesentlige endringer i kursen skal virkemidlene innrettes med sikte på at valutakursen etter hvert bringes tilbake til utgangsleiet. Det gjelder ikke svingningsmarginer med tilhørende plikt for Norges Bank til å intervensere i valutamarkedet.»

Norges Bank er ikke utstyrt med virkemidler til å finstyre kronkursen. Kursen vil variere på kort sikt. Forsøk på finstyring av kursen kan undergrave troverdigheten i pengepolitikken og dermed kursstabiliteten over tid. Derfor har Norges Bank valgt å innrette virkemidlene i pengepolitikken med sikte på at de grunnleggende forutsetningene for stabilitet i kronkursen blir oppfylt.

Siden januar 1999 er begrepet «europeiske valutaer» definert som euro. For å oppnå kursstabilitet mot euro, må virkemidlene i pengepolitikken rettes inn slik at pris- og kostnadsstigningen kommer ned mot den stigningen Den europeiske sentralbanken (ESB) sikter mot. Samtidig må Norges Bank unngå at pengepolitikken i seg selv bidrar til nedgangstid med deflasjon, fordi det kan svekke tilliten til kronen.

Beslutningsgrunnlaget og virkemidlene i pengepolitikken

Hovedstyret har regelmessig grundige drøftinger av pengepolitikken. Fram til juni ble pengepolitikken drøftet en gang i måneden. Deretter har hovedstyret hatt slike drøftinger hver sjettede uke. Eventuelle vedtak om renteendringer eller andre viktige omlegginger av virkemiddelbruken i pengepolitikken vil normalt bli truffet i disse møtene. Etter møtene offentliggjøres om hovedstyret har fattet vedtak om endringer eller ikke. Det holdes en pressekonferanse der det gjøres nærmere rede for eventuelle vedtak og for bankens holdning til renteutviklingen fremover. Innledningen til pressekonferansen samt lydoverføring fra pressekonferansen legges ut på Norges Banks internettsider.

Erfaringene fra 1990-tallet har vist at i situasjoner med press mot kronen kan omfattende intervensjoner

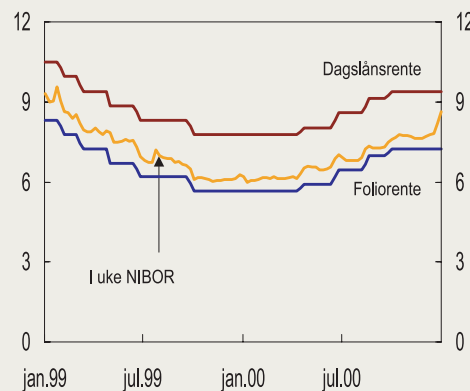
skape en spillsituasjon mellom sentralbanken og markedsaktørene som bidrar til å forsterke presset mot kronen. Norges Bank intervenserer derfor normalt ikke i valutamarkedet. Det vil likevel være aktuelt å bruke intervensjoner i begrenset omfang dersom kursen kommer vesentlig utenfor det vi vurderer som rimelig ut fra fundamentale forhold, eller ved store kortsiktige svingninger i tynne markeder. I slike situasjoner kan risikoen være mindre for å havne i et spill mot aktørene i valutamarkedet. I 2000 har Norges Bank ikke intervensert med sikte på å påvirke kursutviklingen.

Renten på bankenes innskudd i Norges Bank, foliorenten, er det viktigste virkemiddelet i pengepolitikken. Endringer i foliorenten påvirker markedsrenter med ulik løpetid. Markedsrentene har betydning for kronkursen, prisene på verdipapirer, boligprisene og etterspørselen etter lån og investeringer. Endringer i Norges Banks rente kan også påvirke forventningene om fremtidig inflasjon og den økonomiske utviklingen. Gjennom alle disse kanalene virker renten på de samlede etterspørsels- og produksjonsforholdene og på priser og lønninger.

Foliorrenten danner et «gulv» for rentene i pengemarkedet. Foliorrenten og dagslånsrenten – renten på bankenes lån i sentralbanken – danner en «korridor» for de helt kortsiktige pengemarkedsrentene, se figur 1. Normalt vil pengemarkedsrentene ligge nær foliorenten. I spesielle situasjoner kan det imidlertid oppstå kortsiktige svingninger i markedets likviditet som påvirker de mest kortsiktige pengemarkedsrentene.

De administrerte rentene har erfaringsmessig nokså sterkt gjennomslag på de helt kortsiktige pengemarkeds-

Figur 1 Kortsiktige rentesatser. Dagslånsrente og foliorenten i Norges Bank og korte markedsrenter. Effektiv rente, prosent p.a. Uketall 1999-2000

Kilde: Norges Bank

rentene, det vil si dags- og ukerentene. Rentene på plasseringer i pengemarkedet med noe lengre løpetider påvirkes ikke like direkte. Her spiller markedets forventninger til sentralbankens handlemønster og den økonomiske utviklingen også inn, i tillegg til nivået på de helt kortsiktige rentene.

Det tar normalt et par år før en renteendring gir vesentlig effekt på pris- og kostnadsveksten. Pengepolitikken må derfor være fremoverskuende for at Norges Bank skal kunne gjennomføre det målet som er fastsatt. I rentesettingen spiller derfor vurderingene av de økonomiske utsiktene en viktig rolle. På grunn av usikkerhet om både den økonomiske utviklingen og om virkningene av renteendringer går Norges Bank gradvis fram i rentesettingen.

Sammen med den løpende vurderingen av de økonomiske utsiktene og forholdene i penge- og valutamarkedene danner analysene i Norges Banks inflasjonsrapporter grunnlaget for beslutningene om renten. Inflasjonsrapportene inneholder en gjennomgang av utsiktene for norsk økonomi og utviklingen i pris- og kostnadsveksten på to års sikt. Sentralbanksjefen eller visesentralbanksjefen oppsummerer Norges Banks vurderinger i en leder til rapportene. Rapportene legges ut på bankens internettside. Det avholdes pressekonferanse ved fremleggelsen av inflasjonsrapportene med direkte lydoverføring av pressekonferansen på Internett.

Norges Bank satte styringsrenten opp fire ganger i løpet av året, med til sammen 1,5 prosentpoeng. Ved utgangen av 2000 var foliorenten 7 prosent. Rentedifferansen mot eurolandene økte fra 2½ til 2¾ prosentpoeng. Kronkursen mot euro svekket seg fra

8,06 ved inngangen til året til 8,23 ved utgangen av året, se figur 2. Kronens verdi i forhold til euro var på sitt svakeste nivå i slutten av mai med 8,34, og på sitt sterkeste nivå i slutten av oktober med 7,87. Den importveide kursindeksen, som best måler valutakursenes innvirkning på den importerte prisstigningen, svekket seg fra 97,66 første uken i januar til 99,89 siste uken i desember.

Nedenfor gis en mer detaljert beskrivelse av virkemiddelbruken og den økonomiske utviklingen i 2000.

Pengepolitikken i 2000

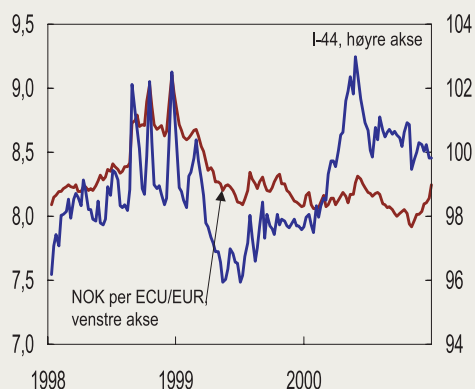
Situasjonen ved inngangen til 2000 var preget av vekstpausen i norsk økonomi gjennom første halvår 1999. Realinvesteringene i fastlandsøkonomien stagnerte, oljeinvesteringene falt og husholdningenes sparing steg betydelig, blant annet som en følge av svake forventninger og renteøkninger i kjølvannet av Asia-krisen. Ny informasjon senhøsten 1999 antydte at den økonomiske aktiviteten var i ferd med å ta seg opp igjen, blant annet gjennom ny vekst i husholdningenes konsum. Det var også tegn til ny vekst internasjonalt og oppgang i oljeprisen. Det var imidlertid også en viss usikkerhet i finansmarkedene og enkelte tegn til høy likviditetsetterspørsel knyttet til mulige virkninger av århundreskiftet.

Utover vinteren 2000 ble det stadig klarere at veksten i økonomien var uventet sterk. Det var flere årsaker til dette. Veksten i internasjonal økonomi og i verdenshandelen var høy, og oljeprisen og enkelte andre råvarepriser fortsatte å stige. Verdien av den tradisjonelle vareeksporten økte betydelig, blant annet som følge av en oppgang i metallprisene og sterk vekst i fiskeeksporten. Oljeprisen nådde nivåer over 30 dollar per fat i løpet av første halvår. Anslaget for BNP-veksten blant våre handelspartnere ble oppjustert fra 2¾ prosent til 3½ prosent. Oppjusteringen var sterkest for USA, men også utsiktene i euroområdet og Sverige var bedret. Prisveksten i disse landene tok seg opp fra en tolv månedersvekst på 1,7 prosent ved slutten av 1999 til 2,3 prosent i juni. En viktig årsak til den økte prisveksten var den vedvarende oppgangen i oljeprisen.

Etter en viss usikkerhet og høy sparing i 1999 ble husholdningene etter hvert mer optimistiske. Boligprisene økte kraftig, og kredittveksten til husholdningene tok seg opp. Det var sterkere nedgang i husholdningenes sparing og høyere vekst i privat konsum enn ventet. Det var også god vekst i investeringene i tjenesteytende næringer. Fallet i industriinvesteringene ble mindre enn ventet, blant annet som følge av den sterke internasjonale oppgangen.

Forholdene i arbeidsmarkedet reflekterte endringene i aktivitetsnivået i økonomien. I motsetning til hva

Figur 2 Kronkursen og importveid nominell kurs (i-44). Uketall 1998-2000

Kilde: Norges Bank

Teksttabell 1: Hovedtall for fastlandsøkonomien i 2000
Prosentvis vekst fra samme periode året før.

	Første halvår	Andre halvår	Hele året
BNP	2,7	0,8	1,8
Privat sektor			
Konsum	3,5	0,8	2,1
Realinvesteringer	9,1	0,8	4,6
Sysselsetting	0,1	0,3	0,2
Offentlig sektor			
Konsum	2,4	0,5	1,4
Realinvesteringer	3,1	-2,6	0
Sysselsetting	1,6	0,9	1,3

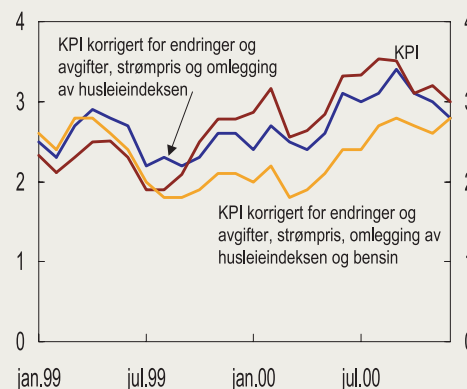
Kilde: Statistisk sentralbyrå, Utsynsregnskap

Norges Banks anslag tilsa ved utgangen av 1999, økte den samlede sysselsettingen, se tabell 1. Riktignok falt sysselsettingen i industrien som følge av den ventede nedgangen i oljeinvesteringene. Nedgangen ble imidlertid dempet av omslaget internasjonalt og oppgangen i innenlandsk etterspørsel. Det var høy sysselsettingsvekst i privat og offentlig tjenesteyting. Resultatet var et uventet sterkt press i store deler av arbeidsmarkedet.

Veksten i konsumprisene tiltok, jf. figur 3. Ved utgangen av 1999 lå 12-månedersveksten i konsumprisene på 2,8 prosent, men den kom i løpet av første halvår opp i over 3 prosent. Prisveksten på tjenester fortsatte å øke, blant annet med bakgrunn i relativt høy lønnsvekst de to foregående årene. Den vedvarende høye oljeprisen var også en viktig årsak til høyere prisvekst. Korrigert for energivarer (strømpriser, bensin og fyringsolje), avgifter og endringer i husleieindeksen var den underliggende prisstigningen fortsatt rundt 2 prosent første halvår. Utsiktene for den underliggende prisstigningen var imidlertid endret, blant annet som følge av utviklingen i arbeidsmarkedet, svekkelse av kronekursen og den vedvarende høye oljeprisen. Anslaget for prisstigningen i 2000 og 2001 ble oppjustert både i Inflasjonsrapport 1/2000 i mars og i Inflasjonsrapport 2/2000 i juni.

På bakgrunn av ny informasjon om den økonomiske utviklingen og endrede utsikter for pris- og lønnsutviklingen, endret Norges Bank sin holdning til den fremtidige renteutviklingen. Samlet gjorde tendensen i den økonomiske utviklingen og risikobildet det mer sannsynlig at neste endring i renten ville være en økning enn en reduksjon. Den 12. april 2000 besluttet Norges Banks hovedstyre å øke foliorenten med 0,25 prosentpoeng

Figur 3 Konsumprisene (KPI). Totalt og underliggende. Tolv månedersvekst. Prosent. 1999-2000

Kilde: Norges Bank

til 5,75 prosent. 14. juni ble foliorenten satt opp med ytterligere 0,50 prosentpoeng til 6,25 prosent.

Lønnsoppjøret våren 2000 førte til vesentlig høyere lønnsvekst enn tidligere anslått. Oppjøret la føringer for lønnsveksten både i 2000 og i 2001. Som gjennomsnitt økte lønnskostnadene, inkludert kostnadene knyttet til økt ferie, med 5 prosent fra 1999 til 2000. Den sterke lønnskostnadsveksten må ses på bakgrunn av utviklingen i arbeidsmarkedet, med mangel på arbeidskraft i store deler av privat og offentlig tjenesteyting. Bedret lønnsomhet i deler av industrien bidro trolig også til at lønnsveksten holdt seg høy. Den sterke økningen i næringslivets lønnskostnader gav ytterligere impulser til prisstigningen innenlands.

Også utviklingen i valutakursen gav nye impulser til prisveksten. Den importveide kronekursindeksen, som best gir uttrykk for prisimpulsene fra valutakursen, hadde i slutten av mai svekket seg med 5½ prosent i forhold til kursnivået ved inngangen til året, se figur 4. Den effektive kronekursen svekket seg til tross for at kronen var stabilt sterk mot euro. Det hang sammen med euroens svake utvikling overfor andre hovedvalutaer, først og fremst amerikanske dollar. De sterke svingningene i internasjonale valutamarkeder reflekterte ulikheter i konjunkturutviklingen, med sterk vekst i amerikansk økonomi og en vesentlig kursoppgang i det amerikanske aksjemarkedet. Samtidig satte flere land opp rentene for å motvirke tendensene til overoppheting, og det var forventninger om flere renteøkninger. Særlig i USA og Storbritannia forventet markedsaktørene ytterligere tiltak. Det er grunn til å tro at også svekkelsen av kronen i noen

Figur 4 Importveid nominell kurs (i-44) og USD/EUR. Uketall 1999-2000

Kilde: Norges Bank

grad reflekterte denne utviklingen, med høye forventninger i markedene til avkastningen av plasseringer i USA, noe som styrket dollaren og gav en generelt svakere utvikling i europeiske valutaer. Uro rundt lønnsoppkjøret og økt usikkerhet om stabiliteten i norsk økonomi kan også ha bidratt til at kronen var særlig svak i mai.

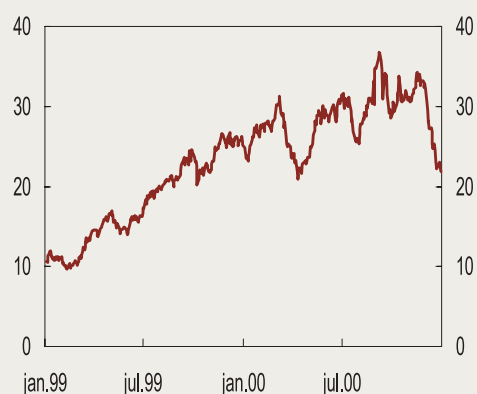
I løpet av sommeren og høsten styrket kronen seg igjen, fra et nivå på 103 i slutten av mai til rundt 100 i årets siste måneder målt ved importkursindeksen. Dette bidro til å motvirke den økte internasjonale prisveksten og redusere risikoen for at prisstigningen skulle tilta ytterligere. Prisene på importerte konsumvarer falt.

Samlet sett avtok prisstigningen noe utover høsten, men prisveksten var fortsatt over 3 prosent. Veksten i lønnskostnadene bidro til å holde prisveksten oppe, og det var utsikter til høy lønnskostnadsvekst og et stramt arbeidsmarked også i 2001. Prisveksten på tjenester der lønninger er den dominerende kostnadskomponenten, tok seg opp igjen i andre halvår, etter å ha falt gjennom 1999. Oljeprisen holdt seg godt over 30 dollar per fat gjennom mesteparten av andre halvår, se figur 5. Det var tydelige tegn til at den vedvarende høye oljeprisen hadde begynt å forplante seg videre gjennom næringslivets kostnader. Blant annet viste prisene på transporttjenester og en del importvarer sterk vekst gjennom høstmånedene.

På bakgrunn av den fortsatt høye prisstigningen, sterk vekst i etterspørselen innenlands gjennom hele første halvår og utsiktene for pris- og lønnsstigningen i 2001 ble foliorenten økt ytterligere 9. august og 20. september med til sammen 0,75 prosentpoeng, til 7 prosent.

Utover høsten kom det tegn til en avmatning i veksten

Figur 5 Utviklingen i oljeprisen. USD per fat. Dagstall 1999-2000

Kilde: Norges Bank

blant flere av våre handelspartnere. Svakere forventninger, høye oljepriser og et markert omslag i aksjemarkedene pekte mot lavere vekst i verdensøkonomien, spesielt i USA.

Også veksten i norsk økonomi avtok i løpet av høsten. Veksten i det private forbruket ble dempet, og husholdningenes forventninger var også svakere enn tidligere på året. Denne utviklingen kan ses på bakgrunn av renteøkningene gjennom året.

Virkningene av de renteøkningene som var foretatt, var usikre, og det var behov for å avvende utviklingen noe. Det var også utsikter til fortsatt vekst i sysselsettingen i tjenesteytende næringer, særlig i offentlig sektor. Kredittveksten fortsatte å øke, eksporten av tradisjonelle varer var på et høyt nivå og nedgangen i oljeinvesteringene så ut til å ha stoppet opp.

Blant annet på bakgrunn av tendensene til en svakere utvikling internasjonalt og en forventet avdemping av veksten i etterspørselen innenlands, vurderte Norges Bank det etter renteøkningen i september som like sannsynlig at neste endring i renten ville være en reduksjon som at det ville bli en økning. Foliorenten har siden dette ligget på 7,0 prosent. Ved utgangen av året ble prisstigningen anslått å komme ned i underkant av 2 prosent fra og med slutten av 2002 med en uendret rente de neste to årene.

Foreløpig evaluering av pengepolitikken i 2000

Norges Banks mandat er en stabil kronkurs mot europeiske valutaer, som banken har definert som euro. En forutsetning for stabilitet i kronkursen mot euro er at pris- og kostnadsveksten kommer ned mot den stignings-takten Den europeiske sentralbanken (ESB) sikter mot.

Prisveksten i 2000 var økende gjennom store deler av året og lå høyere enn det ESB sikter mot. Som beskrevet i forrige avsnitt, skyldtes dette i hovedsak to forhold: Oljeprisen ble høyere enn antatt, og lønnskostnadene økte mer enn ventet. Den første årsaken skyldes utenforliggende forhold som også gjorde seg gjeldende i andre europeiske land. Også korrigert for avgifter og energivarer steg imidlertid den underliggende prisveksten gjennom året, fra om lag 2 prosent i januar til 2,8 prosent i desember (se figur 3).

Differansen i prisvekst mellom Norge og euro-landene var store deler av året rundt 1 prosentpoeng. Inflasjonsdifferansen mot eurolandene må ses i sammenheng med at Norge i flere år har hatt en sterkere vekst i lønnskostnadene enn andre europeiske land. Denne utviklingen fortsatte i 2000 og bidrar til at rentene i Norge er høyere enn i euro-området.

Ved utgangen av 1999 ble lønnskostnadene anslått å øke med 3¼ prosent, mens veksten i ettertid ser ut til å kunne bli rundt 5 prosent. Det lave anslaget på lønnskostnadsveksten hadde sammenheng med at en ventet svak økonomisk vekst i 2000 med fall i sysselsettingen og en økning i arbeidsledigheten på ½ prosentpoeng. Både sysselsettingen og arbeidstilbudet økte, og arbeidsledigheten steg mindre enn forventet med. Målt ved arbeidsledigheten ble ikke arbeidsmarkedet vesentlig strammere. Likevel ser det ut til at lønnskostnadsveksten ble mer enn 1 prosent høyere enn anslått. En forklaring kan være at når ledigheten er kommet så lavt, skal det små endringer til før dette gir seg utslag i endringer i lønnsveksten. Et annet forhold kan være at arbeidsledigheten er et for grovt mål på presset i

økonomien når kapasitetsutnyttningen er høy. Dette målet fanger ikke opp at det kan være flaskehalser i økonomien i den forstand at knapphet på enkelte typer arbeidskraft kan bidra til å presse den samlede lønnsveksten høyere enn det nivået på arbeidsledigheten skulle tilsi.

Den pengepolitikk Norges Bank har ført, er nedenfor vurdert ut fra to sett av kriterier:

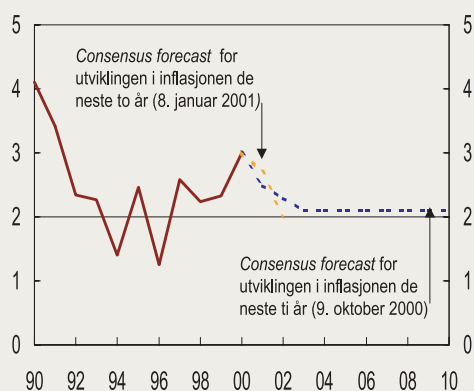
- Mål for tilliten til pengepolitikken
- Mål for resultatoppnåelsen i pengepolitikken

Figur 6 viser markedsaktørenes forventninger om inflasjonen, slik de framkommer i «Consensus Forecasts». Med forbehold om nøyaktigheten i slike målinger, tyder spørreundersøkelsen på at prisstigningen forventes å reduseres i årene fremover og komme nær det intervallet som Den europeiske sentralbanken sikter mot. I den siste undersøkelsen, fra 8. januar 2001, var consensus forecast for prisstigningen 2,0 prosent i 2002.

En annen indikator på prisforventningene er utviklingen i langsiktige renter. Ut fra langsiktige renter kan en utlede implisitte terminrenter, som måler markedets forventninger om fremtidige korte renter. Dersom norske langsiktige terminrenter er vesentlig høyere enn tilsvarende renter for euroområdet, kan det være en indikasjon på at markedsaktørene forventer høyere prisstigning over tid i Norge enn i eurolandene. Fordi forventningene om fremtidige renter på risikofrie plasseringer ikke kan observeres direkte, må en imidlertid ta høyde for en viss usikkerhet med hensyn til beregningsmetoden.

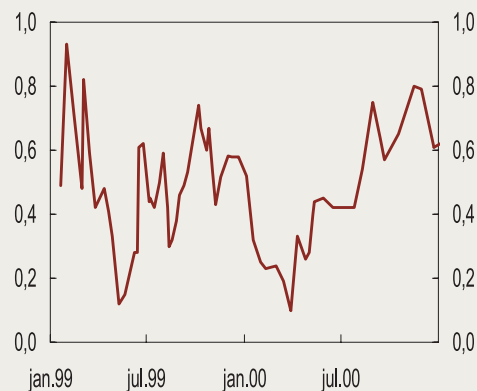
Figur 7 viser utviklingen i den langsiktige termin-

Figur 6 Vekst i konsumprisene. Historisk vekst og markedsaktørenes anslag på fremtidig konsumprisvekst

Kilde: Norges Bank og Consensus Forecasts

Figur 7 Differansen mellom norske og tyske terminrenter. 1999-2000

Kilde: Norges Bank

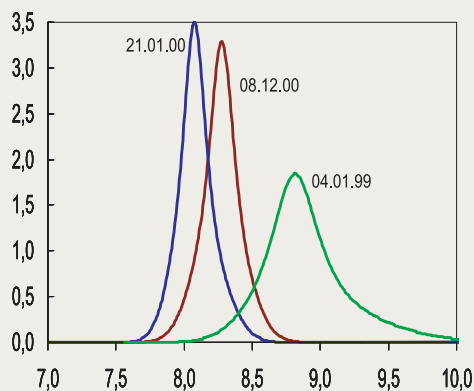
rentedifferansen mot Tyskland. En positiv terminrentedifferanse gjenspeiler i noen grad at markedet for norske statsobligasjoner er relativt lite i internasjonal målestokk. Avkastningen på norske statsobligasjoner er derfor normalt noe høyere enn avkastningen på tilsvarende tyske for å kompensere for likviditetsrisikoen.

Terminrentedifferansen er gjennomgående lav. Dette tyder på at det er forventet at prisstigningen på sikt ikke vil være vesentlig høyere i Norge enn i eurolandene. I likhet med informasjonen i «Consensus Forecasts» tyder også terminrentene på at det i finansmarkedene er rimelig grad av tillit til pengepolitikken.

Selv om terminrentedifferansen gjennomgående er lav, har de kortsiktige svingningene vært store. Slike kortsiktige svingninger kan i noen grad skyldes tilfeldigheter. Fra juli til november var det imidlertid en nokså klar oppadgående tendens i terminrentedifferansen. Det kan være flere årsaker til dette. En mulighet er at usikkerheten om den fremtidige prisutviklingen i Norge tiltok, i lys av at økonomien var nær kapasitetsgrensen. Siden november har differansen i terminrentene igjen avtatt mot et mer normalt nivå.

Graden av tillit til pengepolitikken reflekteres også i valutamarkedet. Sviktende tillit gir seg utslag i en svakere og mer ustabil kronekurs. Figur 8 viser utviklingen i markedets vurdering av sannsynlighetsfordelingen for kronekursen om 1 måned. En flat kurve reflekterer stor usikkerhet. Kurvene, som er utledet av prisene på valutaopsjoner, viser at usikkerheten omkring framtidig kronekurs var vesentlig mindre ved utgangen av 2000 enn ved inngangen til 1999, og om lag den samme som ved inngangen til 2000. Endringene i pengepolitikken og i de økonomiske

Figur 8 Implisitte sannsynlighetsfordelinger for NOK/EUR

Kilde: Norges Bank

utsiktene gjennom året ser altså ikke ut til å ha påvirket tilliten til kronen nevneverdig.

Teksttabell 2: Vurdering av pengepolitikken i ettertid

Tilstand	Deflasjon	Prisvekst som i eurolandene	Inflasjon
Varig svak krone	Pengepolitikken bør motvirke deflasjonstendensene	Realøkonomiske forhold kan tilsis svak kronekurs	Pengepolitikken kan ha vært for ekspansiv
Kronen om lag som i utgangsleiet	Ustabil situasjon. Pengepolitikken bør motvirke deflasjonstendensene	Pengepolitikken har vært vellykket	Ustabil situasjon. Pengepolitikken bør motvirke inflasjonstendensene
Varig sterk krone	Pengepolitikken kan ha vært for stram	Realøkonomiske forhold kan tilsis sterk kronekurs	Pengepolitikken bør motvirke inflasjonstendensene

Tabell 2 gjengir et enkelt skjema for å evaluere resultatene av pengepolitikken. Hvis kronekursen er stabil om lag i utgangsleiet slik det er definert i valutakursforskriften, og inflasjonen er om lag på linje med den ESB sikter mot, har pengepolitikken, ut fra det mål som er satt, vært vellykket. Med svak kurs og høy inflasjon kan pengepolitikken ha vært for ekspansiv. Tilsvarende, med sterk kurs og med prisstigning nær null eller deflasjon, har trolig pengepolitikken vært for stram.

Dersom pris- og kostnadsveksten er på linje med det ESB sikter mot, er en grunnleggende forutsetning for kursstabilitet oppfylt. Kursen kan likevel bli ansett å være «for sterk» eller «for svak» i forhold til utgangsleiet. Det kan skyldes at realøkonomiske forhold tilsier at kronen realappresierer eller realdepresierer. For eksempel kan økt bruk av oljeinntektene over statsbudsjettet føre til at den konkurranseutsatte delen av næringslivet må bygges ned for å skape rom for høyere innenlandsk forbruk. Likevektsleiet for kronekursen kan da bli endret. Norges Bank bør i en slik situasjon nøye ha vurdert årsakene til kursutviklingen. Dersom det skulle være grunn til å tro at kursen varig ville forbli sterk eller svak, bør Norges Bank ha meldt fra til statsmyndighetene om at det er nødvendig med tiltak av andre enn banken.

Det kan tenkes situasjoner hvor det oppstår nedgangstid med deflasjon, mens kronen for en tid holder en verdi på linje med utgangsleiet. Dette ville imidlertid neppe være en stabil situasjon. Hvis pengepolitikken er innrettet mot å unngå nedgangstid med deflasjon, vil situasjonen i økonomien etter hvert kunne normaliseres. Hvis ikke, er det lite trolig at tilliten til kronen kan opprettholdes over tid.

Tilsvarende vil en kronekurs i utgangsleiet kombinert med høy inflasjon være en ustabil situasjon. Hvis pengepolitikken er innrettet mot å unngå inflasjon, vil situasjonen i økonomien etter hvert kunne normaliseres. Hvis ikke, er det lite trolig at tilliten til kronen kan opprettholdes over tid.

Norsk økonomi kan bli utsatt for økonomiske forstyrrelser som både bidrar til økt inflasjon og til en midlertidig styrket kronekurs. Pengepolitikken bør i en slik situasjon motvirke at inflasjonen varig blir høyere, fordi høyere inflasjon gir grunnlag for senere ustabilitet i kronen.

Norsk økonomi kan dessuten bli utsatt for negative hendelser som gir utsikter til nedgangstider med deflasjon samtidig som kronen svekker seg. For eksempel vil svikt i oljeprisen kunne påvirke økonomien i en slik retning. Pengepolitikken bør i en slik situasjon i ettertid vurderes ut fra om den har bidratt til å motvirke deflasjonstendensene.

I løpet av høsten 1999 og våren 2000 ble det stadig klarere at vekstpauzen i norsk økonomi ble kortere enn antatt, og pris- og kostnadsveksten så ut til å ta seg opp. For å bidra til å oppfylle de grunnleggende forutsetningene for stabilitet i valutakursen over tid, valgte Norges Bank å øke renten. Dette skjedde da kronekursen mot euro hadde styrket seg videre og var sterkere enn utgangsleiet. Det var derfor risiko for at økonomien ville havne i den situasjonen som er representert ved ruten nederst til høyre i tabell 2. Dette var den motsatte situasjonen av hva økonomien hadde utsikt til å havne i ved inngangen av 1999. At Norges Bank i det første tilfellet valgte å sette ned renten, til tross for at kronen var svak mot euro, mens banken i det siste tilfellet valgte å øke renten, til tross for at kronen var sterk mot euro, reflekterer symmetrien i bankens reaksjonsmønster.

I lys av oppgangen og den tiltakende prisveksten gjennom første halvår, synes kombinasjonen av rentenedgangen i 1999 og lysere vekstutsikter internasjonalt, blant annet reflektert i en høyere oljepris, å ha hatt en virkning på husholdningenes og bedriftenes forventninger som banken undervurderte. Utviklingen internasjonalt kunne vanskelig forutsies. Virkningene av rentendringer er usikre og avhengige av andre økonomiske forhold. Når slike uventede begivenheter inntreffer, er det vesentlig at pengepolitikken justeres i tide, slik at den nominelle stabiliteten i økonomien opprettholdes.

Gitt det beslutningsgrunnlaget banken rådet over i 1999, var det grunn til å tro at det ville bli en vekstpauze i norsk økonomi, og at pris- og kostnadsveksten ville falle. I tillegg var det internasjonale finansmarkedet skjært som følge av de mange finansielle krisene året før. Etter hvert som informasjon om økt vekst i Norge og internasjonalt ble tilgjengelig, samtidig som

pris- og kostnadsveksten så ut til å bli høyere enn ventet, ble renten hevet. Dette så ved utgangen av 2000 ut til å ha bidratt til å stabilisere utviklingen i kronekursen, utsiktene for prisstigningen og veksten i den samlede etterspørselen i norsk økonomi.

Valutatransaksjoner

Det vises til omtalen av mandatet for Norges Banks utøvelse av pengepolitikken i det første avsnittet i dette kapittelet. Norges Bank har redegjort for sin tolkning av valutakursforskriften blant annet i brev 17. desember 1999 til Finansdepartementet om den økonomiske politikken i 2000. Der heter det følgende om bruk av pengepolitiske intervensjoner i valutamarkedet:

«Norges Bank har dårlige erfaringer med omfattende kjøp eller salg i valutamarkedet for å påvirke kronekursen. Dersom sentralbanken er tungt inne med støttekjøp, har det lett for å oppstå en spillsituasjon der markedsaktørene oppfatter sentralbankens intervensjoner som en interessant profittmulighet. Markedsaktørene vet at en situasjon der kronekursen holdes oppe fordi Norges Bank kjøper opp kroner, ikke kan vedvare. Det er da fristende å ta posisjoner i valutamarkedet mot sentralbanken. Dette innebærer at omfattende intervensjoner over tid kan forsterke presset mot kronen, slik at volumet av nødvendige støttekjøp stadig øker. Også hvis markedsaktørene legger til grunn at Norges Bank vil bruke renten til å forsvare bestemte nivåer på kronekursen, kan det åpne for en spillsituasjon.

Norges Bank ønsker ikke å opptre på en måte som kan fremkalle slike spillsituasjoner. Banken vil likevel kunne bruke intervensjoner i begrenset omfang, dersom kursen kommer vesentlig utenfor det vi vurderer som rimelig ut fra fundamentale forhold eller ved store kortsiktige svingninger i tynne markeder. I slike situasjoner kan risikoen være mindre for å havne i et spill mot aktørene i valutamarkedet.»

Norges Bank har i løpet av 2000 ikke foretatt pengepolitiske intervensjoner. Det vises til omtalen av utviklingen i valutamarkedet i de foregående avsnitt.

Norges Bank har beredskap for å kunne intervensjonere i valutamarkedet på kort varsel. Det vises til omtalen av bankens internasjonale reserver i kapittel 4.

Norges Bank utfører også kommersielle transaksjoner i valutamarkedet. Dette består i hovedsak av valutakjøp til oppbyggingen av Statens petroleumsfond og Statens petroleumsforsikringsfond. I tillegg foretar Norges Bank noen mindre kundetransaksjoner.

Kjøpene av utenlandsk valuta for å dekke oppbyggingen av Statens petroleumsfond skjer dels ved at statens inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) overføres Norges Bank i utenlandsk valuta, og dels ved at

Norges Bank kjøper valuta i markedet. En mindre del av Norges Banks valutakjøp dekker oppbygging av Statens petroleumsforsikringsfond. I 2000 motsvarte overføringene fra SDØE 98,4 milliarder kroner, mens Norges Bank kjøpte valuta for motverdien av 52,9 milliarder kroner til oppbygging av Statens petroleumsfond og Statens petroleumsforsikringsfond.

For å skape stor grad av forutsigbarhet i markedet om Norges Banks valutakjøp til oppbygging av petroleumsfondet, foretas kjøpene på daglig basis og planlegges for én måned av gangen. De planlagte valutakjøpene for kommende kalendermåned offentliggjøres siste virkedag i hver måned.

Den årlige avsetningen til Statens petroleumsfond, og dermed behovet for valutakjøp, er usikker. Avsetningen avhenger i særlig grad av oljeprisen. Fastsettelsen av de månedlige kjøpene tar utgangspunkt i statsbudsjettets anslag for den årlige avsetningen og for statens inntekter fra SDØE. I tillegg søker Norges Bank å ta hensyn til den løpende oljeprisutviklingen ved at de månedlige kjøpene skjønsmessig endres i samsvar med anslåtte provenyvirksomheter for staten av at oljeprisen avviker fra oljeprisforutsetningen i statsbudsjettet. På den måten unngås brå skift i valutakjøpene ved endringer i statsbudsjettets oljeprisforutsetning gjennom budsjettåret. Videre kan en innfasing av valutakjøpene i takt med oljeprisendringer gjennom året virke stabiliserende på valutamarkedet.

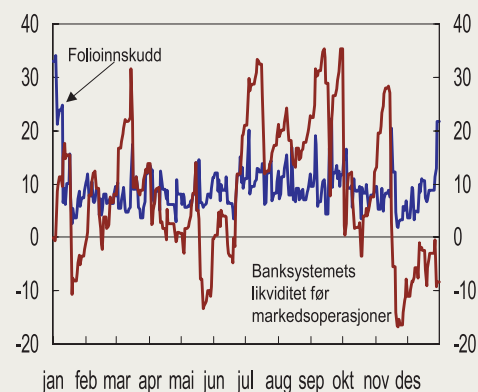
Gjennom 2000 økte størrelsen på Norges Banks valutakjøp til oppbygging av Statens petroleumsfond og Statens petroleumsforsikringsfond. I januar ble det hver virkedag kjøpt valuta for 130 millioner kroner, hvorav valuta tilsvarende 3 millioner kroner gikk til oppbygging av Statens petroleumsforsikringsfond. Beløpet var 370 millioner kroner per virkedag i desember, med unntak av de tre siste virkedagene, da det ikke ble foretatt valutakjøp.

Likviditetsstyringen

Norges Banks hovedstyre fastsetter rentesatsene på bankenes dagsinnskudd og dagslån i Norges Bank. Likviditetspolitikken skal sørge for at hovedstyrets rentebeslutninger får bredt gjennomslag i de korte pengemarkedsrentene. Dette oppnås ved å bruke Norges Banks likviditetspolitiske virkemidler slik at banksystemets marginale rente blir renten på dagsinnskudd i Norges Bank (foliorenten). Foliorenten er dermed den pengepolitiske styringsrenten.

Bankenes *strukturelle likviditet* er hva bankenes innskudd på foliokonto i Norges Bank ville ha vært uten sentralbankens tilførsel eller inndragning gjennom likviditetspolitiske instrumenter. Bankenes strukturelle likviditet påvirkes av statens løpende inn- og utbetalinger,

Figur 9 Bankenes likviditet i 2000. Dagstall.
Milliarder kroner

Kilde: Norges Bank

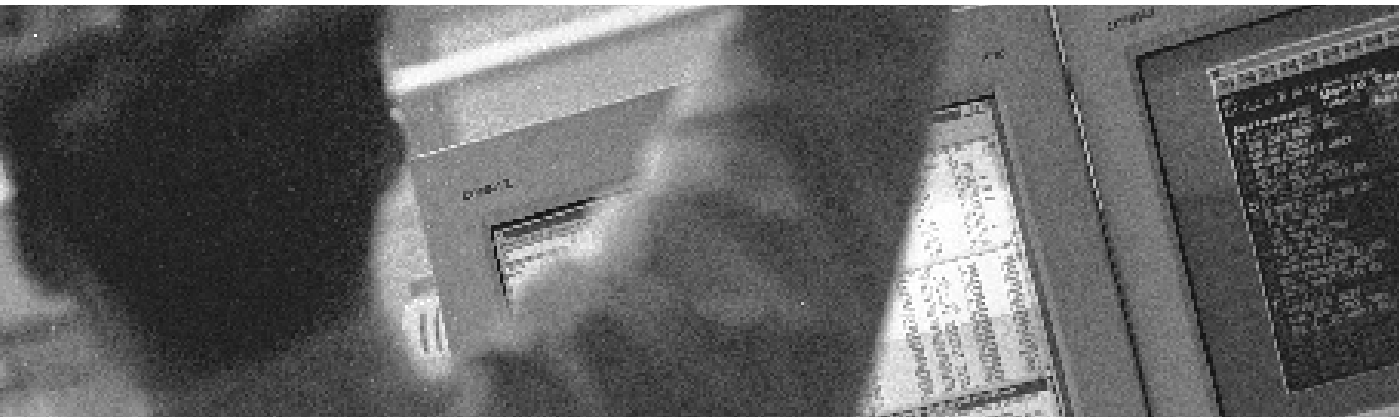
statlige lånetransaksjoner, Norges Banks transaksjoner i valuta- og statspapirmarkedet og endringer i sedler og mynt i sirkulasjon.

Gjennom 2000 varierte den strukturelle likviditetssituasjon for bankene systematisk mellom behov for betydelig lån og betydelige innskudd i Norges Bank, jf figur 9. Dersom Norges Bank ikke hadde utliknet disse likviditetssvingningene, ville banksystemets marginale rente ha variert mellom foliorenten og dagslånsrenten i Norges Bank. Dette kunne bidratt til uklarhet om Norges Banks pengepolitikk og betydelig variasjon i de korteste pengemarkedsrentene.

De viktigste likviditetspolitiske instrumentene er fastrentelån (F-lån) og fastrenteinnskudd (F-innskudd). F-lån brukes for å tilføre likviditet til banksektoren, mens F-innskudd brukes til å binde midler i sentralbanken. Renten på F-lån og F-innskudd fastsettes ved ordinær auksjon.

Ved å tilføre og trekke inn likviditet ved bruk av likviditetsinstrumenter sørget Norges Bank gjennom 2000 for at banksystemet ved slutten av hver dag hadde folioinnskudd i Norges Bank av tilstrekkelig størrelse (jf figur om likviditetsutviklingen) til å holde de korteste pengemarkedsrentene ned mot foliorenten. Foliorenten ble dermed bestemmende for de korteste pengemarkedsrentene i Norges Bank.

Figur 1 viser at de korteste pengemarkedsrentene i 2000 gjennomgående lå nær foliorenten, men de varierte betydelig helt på slutten av året. Volatiliteten i de korte rentene i valutaswapmarkedet i slutten av desember var høy, til tross for at bankene samlet hadde en meget romslig likviditetssituasjon med folioinnskudd i Norges Bank på 10 – 20 milliarder kroner.

Renteutslagene hadde blant annet sammenheng med at bankene var tilbakeholdne med å låne ut kronelikviditet gjennom valutaswapper av hensyn til balansetilpasningen ved årsskiftet. I denne situasjonen valgte Norges Bank å tilføre ekstra kronelikviditet gjennom valutaswapper for å dempe renteutslagene.

Forskning og arbeid med økonomiske modeller

Mye av forskningsinnsatsen i Norges Bank er direkte og indirekte innrettet mot å forbedre beslutningsgrunnlaget for pengepolitikken. Anslagene for den økonomiske utviklingen i inflasjonsrapporten bygger i stor grad på bruk av den makroøkonomiske modellen RIMINI. Modellen blir videreutviklet og holdt operativ i Norges Banks forskningsavdeling. Den inneholder kunnskap om sammenhenger i økonomien, blant annet relasjoner for etterspørsel og modeller for arbeidsmarkedet og lønns- og prisdannelsen. Den ivaretar også hensynet til en konsistent analyse av samspillet mellom disse sammenhengene. Modellen fanger opp viktige sider ved transmisjonsmekanismen, og den brukes også – sammen med annet analyseverktøy – til å anslå virkningene av en renteendring på realøkonomien og på prisstigningen i Norge. Modellen benyttes også til å analysere finansiell utsatthet i rapportene om finansiell stabilitet.

Forskningsarbeidet i Norges Bank er blitt dokumentert etter hvert som det er utført, blant annet i publikasjonsseriene fra Norges Bank. I 2000 er 16 arbeider trykt i serien *Arbeidsnotat*, mens 5 artikler fra internasjonale tidsskrift er gitt ut i serien *Reprints*. I løpet av de tre siste årene har ansatte i Norges Bank publisert noe i overkant av 3 artikler per år i internasjonale tidsskrift med referee-ordning. Doktorgradsavhandlingen «Rules and Institutional Arrangements for Monetary Policy» av Øistein Røisland er utgitt i *Norges Banks skriftserie* (No 29). Artikkelsamlingen *Perspektiver*

på pengepolitikken (red. av Jan F. Qvigstad og Øistein Røisland og utgitt på Gyldendal Akademisk) er blitt til i et samarbeid mellom medarbeidere i Norges Bank og forskere ved universiteter og høyskoler som har vært knyttet til Norges Bank i engasjement under arbeidet med bidragene til boken.

Statistikkproduksjon

Statistikkarbeidet i Norges Bank er avledet av behovet for relevant og aktuell informasjon som grunnlag for utøvelsen av pengepolitikken og bankens overvåking av finansmarkeder og betalingssystemer, samt for kontroll av utenlandsbetalinger. I tillegg har en som mål å dekke relevante felles databehov som nyttes til offisiell statistikk i samarbeid med Statistisk sentralbyrå (SSB), store deler av Kredittilsynets behov for data fra finansforetakene, samt å innfri våre internasjonale rapporteringsforpliktelser.

Norges Bank videreførte i 2000 produksjonen av statistikk for penge-, kreditt- og valutamarkedene stort sett etter samme mønster som året før. Som en del av omstillings- og utviklingsarbeidet på statistikkfeltet, foretok Norges Bank en gjennomgang av statistikkproduktene med sikte på å få et mer fremtidsrettet produktspekter. Omleggingen ble igangsatt i 2000, men vil i hovedsak skje i 2001.

Finansstatistikk

Norges Bank samarbeider nært med Kredittilsynet, Statistisk sentralbyrå og Verdipapirsentralen (VPS) om datainnhenting og utarbeidelse av statistikk for kreditt- og verdipapirmarkedet. Datamaterialet brukes til offisiell statistikk, til løpende analyser av utviklingen på kreditt- og verdipapirmarkedene og til arbeidet med finansiell stabilitet.

Norges Bank har ansvaret for å oppdatere og vedlikeholde den sentrale databasen for bankstatistikk mv. (FIKS-basen), som også blir brukt av Kredittilsynet og Statistisk sentralbyrå. Banken henter inn, kontrollerer,

tilrettelegger og publiserer den mest detaljerte statistikken for banker, statlige låneinstitutter, finansieringsselskaper, kredittforetak og verdipapirfond. Statistikken gis ut i publikasjonen *Finansstatistikk*. I 2000 ble det publisert 12 hefter med månedsbalansedata, 4 hefter med kvartalsvise resultatregnskap, oversikt over utlån fra og innskudd i finansielle foretak og deres gjennomsnittlige innskudds- og utlånsrenter, samt to hefter med detaljert statistikk basert på endelige årsregnskap for 1999. Statistikkavdelingen forbedrer og automatiserer datainngangen fra våre rapportører. Vi bruker nå bankens hjemmeside på Internett som det viktigste medium for å gi finansforetakene relevant informasjon for rapporteringen.

Primærstatistikken for banker og andre finansforetak er hovedgrunnlaget for å utarbeide månedlige indikatorer over kredittutviklingen (kredittindikatorer) og utviklingen i pengemengden, samt kvartalsvise finansielle sektorbalanser. I løpet av 2000 ble det foretatt forbedringer i kredittindikatoren K2, og pengemengdestatistikken er lagt om. Det brede pengemengdebegrepet M2 følger nå internasjonale anbefalinger i større grad enn tidligere.

Norges Bank henter hvert kvartal inn renterapporter fra alle banker, livsforsikringsselskaper, kredittforetak og statlige låneinstitutter. Rapportene gir gjennomsnittlige rente- og provisjonssatser overfor publikum for spesifiserte utlåns- og innskuddsarter ved utgangen av hvert kvartal. På grunnlag av disse rapportene utarbeides den offisielle rentestatistikken, som viser utviklingen i rentesettingen for de ulike finanssektorene.

VPS er en svært viktig datakilde for å kartlegge finansielle beholdninger og strømmer mellom institusjonelle sektorer for de finansobjektene som er registrert der, dvs. børsnoterte aksjer, obligasjoner, sertifikater og grunnfondsbevis lagt ut i Norge. VPS legger inn de institusjonelle sektorkodene til de ulike eiere og utstedere i sitt system, og dette muliggjør å lage oversikter på aggregert sektornivå. Basert på slike kvartalsvise oppgaver fra VPS utarbeider Norges Bank oversikter over beholdninger som er registrert i VPS, fordelt på eier- og utstedersektorer, og transaksjoner mellom sektorene. Disse dataene er blant annet viktig input til Norges Bank databank for kvartalsvise finansielle balanser og til analyser av utviklingen på de innenlandske verdipapirmarkedene.

Valutastatistikk

Valutastatistikken gir hovedgrunnlaget for utenriksregnskapet som Statistisk sentralbyrå publiserer hver måned. Det meste av informasjonsgrunnlaget er faste rapporter om betalinger mellom Norge og utlandet, dels fra norske banker, dels fra foretak som har konto

i utenlandske banker eller oppgjørsordning med utenlandske selskaper.

Gjennom endringer i Norges Banks forskrift om valutaregulering i mars 2000 ble muligheten for å gi fritak fra rapportplikt for konti i utenlandske banker og andre oppgjørsordninger med utlendinger utvidet. Konti og oppgjørsordninger med årlig omsetning – eller gjennomsnittssaldo ved månedsslutt over en periode – på 100 millioner kroner eller mindre, anses å ha minimal betydning for valutastatistikken og utenriksregnskapet. Nær 400 foretak ble fritatt for slik rapportering, og ved utgangen av 2000 var det rundt 350 foretak som rapporterte konti eller andre oppgjørsordninger med utenlandske forretningsforbindelser. I samme runde ble om lag 35 mindre banker fritatt for rapportering til valutastatistikken, fordi de har svært begrenset utenlandsvirksomhet.

Som ledd i omstillingsarbeidet i Statistikkavdelingen ble det høsten 1999 igangsatt et utredningsarbeid for å vurdere alternativer for fremtidige rapportssystemer for valutastatistikken. Siktemålet er å etablere et nytt system tilpasset fremtidens strammere krav til statistikkvalitet, aktualitet og ressursbruk knyttet til den løpende produksjonen.

Norges Bank har gjennom utredningen i 2000 kommet til at det ikke vil være mulig å målrette et rapportopplegg basert på at bankene formidler informasjon om sine kunders internasjonale betalinger, og banken vil derfor utvikle BRAVO-systemet som kilde for valutastatistikken. Det nye rapportsystemet vil i enda større grad enn i dag baseres på direkte rapportering fra primærkildene. I denne forbindelse vil Norges Bank også se på mulighetene for en samkjøring av rapportene til valuta- og finansstatistikken (ORBOF).

Omleggingen av valutastatistikksystemet vil endre grunnlaget for bankens samarbeid med kontrollmyndighetene. Det detaljerte datagrunnlaget som disse etater etterspør, vil falle bort.

På bakgrunn av ovenstående har banken innledet en dialog med Statistisk sentralbyrå (SSB) om en endret arbeidsdeling for innsamling av data til utenriksregnskapet. Utfallet av disse diskusjonene ventes ferdigstilt tidlig i 2001. Det legges opp til overgang til nytt system for valutastatistikk innen 2005.

Finansielle sektorbalanser

Norges Banks databank for kvartalsvise avstemte finansielle sektorbalanser (Findatr) benyttes i bankens modellarbeid, i pengepolitiske utredninger og i arbeidet med finansiell stabilitet. Statistikkproduktet *Husholdningenes finansregnskap*, som bygger på Findatr, viser blant annet utviklingen i husholdningenes fordringer og gjeld.

Kap 2. Betalingssystemer og finansmarkeder

Ansvar for stabiliteten i det finansielle systemet

Norges Banks oppgaver og ansvar for stabiliteten i det finansielle systemet er forankret i sentralbanklovens paragraf 1, der det heter at banken skal:

«...fremme et effektivt betalingssystem innenlands og overfor utlandet og overvåke penge-, kreditt- og valutamarkedene»

og i sentralbanklovens paragraf 3:

«...Banken skal underrette departementet når det etter bankens oppfatning er behov for tiltak av penge-, kreditt- og valutapolitisk karakter av andre enn banken.

Banken skal informere offentligheten om penge-, kreditt- og valutaforholdene.»

Lov om betalingssystemer, som trådte i kraft i 2000, gir Norges Bank et eget konsesjonsansvar for bankenes avregnings- og oppgjørssystem, de såkalte interbank-systemene.

Sentralbanker har tradisjonelt hatt et ansvar for stabiliteten i det finansielle systemet. Det skyldes at kriser i bank- og finanssystemene er monetære fenomen, nært knyttet til endringer i verdiene av finansielle aktiva, renter og valutakurs. Sentralbankens utøvelse av pengepolitikken gir banken et eget utgangspunkt for å vurdere og varsle om faktorer som kan true den finansielle stabiliteten.

Norges Bank har et ansvar for å bidra til robuste og effektive betalingssystemer og finansmarkeder, og på den måten bidra til finansiell stabilitet. Skulle det oppstå en situasjon der selve det finansielle systemet er truet, vil Norges Bank, i samråd med andre myndigheter, vurdere behovet for, og om nødvendig iverksette, tiltak som kan bidra til å befeste tilliten til det finansielle systemet.

Norges Banks forebyggende oppgaver innenfor dette feltet består av å:

- bidra til å begrense risikoen i avregnings- og oppgjørssystemene for å hindre at likviditets- og soliditetssvikt forplanter seg mellom deltakerne i slike systemer
- overvåke finansnæringen for å avdekke utviklings- trekk som kan svekke stabiliteten i finansiell sektor og føre til systemproblemer
- vurdere hvordan pengepolitikken og den øvrige økonomiske politikken påvirker stabiliteten i finansiell sektor og vise versa.

Finansmarkedene og finansinstitusjonene

Overvåkning av utviklingen i finansnæringen

Norges Banks rapport *Finansiell stabilitet* blir utgitt to ganger per år, og inngår som en sentral del av overvåkningen av finansnæringen. Rapporten inneholder

en vurdering av utviklingen i finansnæringen, med særlig vekt på bankene, og en analyse av hvor godt rustet næringen er til å møte eventuelle kraftige forstyrrelser i økonomien.

Erfaringene har vist at det ikke er tilstrekkelig å følge banker og andre finansinstitusjoners inntjening og kapitaldekning. Også utviklingen i andre markeder bør følges, og analyser av samspillet mellom realsiden og finanssiden i økonomien har fått høy prioritet i overvåkingsarbeidet. På denne måten får en et bedre grunnlag for å vurdere fremtidig utvikling innen finanssektoren. I rapporten presenteres en samlet vurdering av hvordan blant annet konjunkturelle forhold, forhold i kredittmarkedene, eiendomsmarkedene og verdipapirmarkedene, gjeldsbelastningen og den finansielle stillingen til husholdninger og foretak, samt konkurransesituasjonen i finansiell sektor, virker inn på robustheten til sektoren.

Overvåkingen av internasjonale forhold er trappet opp i 2000. De nasjonale finansmarkedene er blitt mer integrert med hverandre, og en får stadig nye eksempler på hvor raskt uro spres mellom land. Verdipapirmarkedene er en viktig kanal for spredning av uro. I analysen av internasjonale forhold legger derfor Norges Bank stor vekt på utviklingen i verdipapirmarkedene. I forlengelsen av dette har en også trappet opp analysen av de norske verdipapirmarkedene og deres betydning for finansiell stabilitet.

Av innenlandske risikoforhold legger Norges Bank spesiell vekt på å analysere kredittrisikoen i bankene, da denne form for risiko utgjør en vesentlig del av samlet risiko i bankene. Med kredittrisiko menes risikoen for at en låntaker ikke har vilje eller evne til å betale fremtidige renter og avdrag på sine lån. For å analysere kredittrisikoen forbundet med lån til foretakssektoren benyttes dels mikrodata og dels aggregerte data fra nasjonalregnskapet. Uavhengig av kilde er analysene konsentrert om foretakets inntjening. En vesentlig del av bankenes utlån til foretak består av lån til finansiering av nærings-eiendom. En har følgelig funnet det hensiktsmessig å gjøre en regelmessig vurdering av utviklingen i eiendomsmarkedene, hvor en blant annet ser på utviklingen i utleiegrad, leiepriser og prisutviklingen på næringsbygg.

Den finansielle utsattheten i husholdningene er imidlertid også viktig å følge. For det første er husholdningenes andel av samlede utlån større enn foretakenes. Det er dessuten vekselvirkninger mellom den finansielle stillingen i husholdningene og foretakene. Boligprisutviklingen følges fortløpende, da denne har betydning for husholdningenes formuesposisjon og bankenes eksponering overfor personkundene.

Norges Bank overvåker også likviditetsrisikoen til bankene og markedsrisikoen knyttet til deres verdipapir-

porteføljer. Likviditetsrisikoen knyttet til bankenes finansieringsstruktur, herunder finansiering fra utenlandske kilder, er svært viktig. Markedsrisiko benyttes ofte som en samlebetegnelse for flere risikotyper, og omfatter risikoen for tap på poster på og utenom balansen som følge av endringer i markedspriser – herunder renter, valutakurser og egenkapitalverdier.

I analysen av finansinstitusjonene er det først og fremst situasjonen i banksektoren og sentrale grupper av institusjoner som vurderes. Dette følger av at Norges Banks ansvar for finansiell stabilitet er et ansvar for systemet og ikke et ansvar for enkeltinstitusjoner. Analyser av de største enkeltinstitusjonene er likevel nødvendig, fordi Norges Bank har et stort økonomisk mellomværende med bankene. Analysen kan dessuten styrke vår forståelse av den makro-økonomiske utviklingen. Eventuelle problemer i en eller flere av disse institusjonene vil i tillegg kunne få alvorlige systemvirkninger.

Samarbeidet med Kredittilsynet foregår på flere nivåer. Det er faste regelmessige møter mellom ledelsen i de to institusjonene, der blant annet gjennomgang av den økonomiske situasjonen og utviklingen i finansinstitusjonene er faste tema. Norges Bank er representert i styret i Kredittilsynet med en observatør. I det løpende arbeidet søker en å utnytte spesialkompetanse i de to institusjonene og unngå unødig dobbeltarbeid, samtidig som en søker å ivareta de selvstendige rollene og oppgavene som institusjonene har. I 2000 avgav Norges Bank og Kredittilsynet felles uttalelser til Baselkomiteen og EU-kommisjonen om nytt kapitaldekningsregelverk for banker og verdipapirforetak.

Norges Bank samarbeider med Kredittilsynet, Statistisk sentralbyrå og Verdipapirsentralen om datainnhenting og utarbeiding av statistikk for kreditt- og verdipapirmarkedet. Fra og med 1996 har arbeidet med å hente inn, kontrollere, tilrettelegge og publisere den mest detaljerte statistikken for private og offentlige banker og finansieringsselskap blitt utført av Norges Bank. Det er i denne sammenheng etablert en sentral database (FIKS-basen), som benyttes av Norges Bank og Kredittilsynet i den løpende overvåking av finansinstitusjonene og finansmarkedene (jf nærmere omtale i kap. 1).

Norges Banks forskning er rettet mot å vinne kunnskap om adferd i finansinstitusjoner og om virkemåten til finansielle markeder. I analysen av finansinstitusjoners adferd har en gjennom flere prosjekter belyst konkurranseforholdene mellom norske banker. Videre ble en studie av priselastisitetene i norske forbrukeres etterspørsel etter betalingstjenester (kort, minibank, sjekk) avsluttet i løpet av 2000. Det har også vært gjennomført en egen studie av etterspørselen etter sedler og mynt. I 2000 har det også vært arbeidet med analyser av konkurs-

risiko. Forskningsarbeidene er dokumentert etter hvert som de er utført, for eksempel er arbeidet med etterspørselen etter kontanter utgitt som Arbeidsnotat nr. 2000/14 fra Norges Bank.

Gode resultater i bankene i 2000

Forretnings- og sparebankene oppnådde gode resultater i 2000. Resultatene før skatt, målt som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital, var for forretningsbankene på nivå med foregående år, mens sparebankene kan vise til en positiv resultatutvikling. Den positive resultatutviklingen i sparebankene skyldes engangseffekter fra salg av eierandeler i Fellesdata. Begge bankgruppene fikk gjennom 2000 redusert rentenettoen som andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Årsaken til dette er reduserte marginer både som følge av økt konkurranse om innskudds- og utlånskundene og økte finansieringskostnader på grunn av redusert innskuddsdekning. Forretningsbankene har i motsetning til sparebankene hatt en positiv utvikling i andre driftsintekter. Handel med verdipapirer og valuta har gitt lavere bidrag for sparebankene. Regnskapstallene tyder på at bankene etter hvert oppnår resultater av effektiviseringstiltak som er iverksatt de siste årene. Bankenes tap er fortsatt lave. Den sterke utlånsveksten gjennom 2000 bidrar til å svekke bankenes kjernekapitaldekning, til tross for gode resultater.

Økt likviditetsrisiko

I 2000 økte bankenes utlån mer enn innskuddene, slik at bankenes innskuddsdekning sank. Fallende innskuddsdekning har ført til at bankene i økende grad har måttet finansiere utlån via penge- og kapitalmarkedene. En stor del av dette skjer ved opptak av kortsiktig gjeld, og stadig flere banker velger å hente finansiering fra utlandet. Likviditetsrisikoen i bankene anses på denne bakgrunn å ha økt.

Fortsatt relativt høy kredittrisiko i tilknytning til foretakene

Den samlede gjelden i foretakene fortsatte å øke i 1999, og gjeldsbelastningen nærmer seg nå nivåene fra slutten av 1980-årene. På den annen side har egenkapitalandelen i foretakene økt i løpet av 1990-tallet, og rentenivået er langt lavere enn for ti år siden. Foretakenes regnskaper for 1999 viser en bedring i inntjeningen sammenlignet med året før, og omfanget av gjeld i svake bedrifter ble redusert. Dette har bidratt til at foretakene nå er noe bedre rustet til å møte et konjunkturomslag enn de var på slutten av 1980-tallet. Utviklingen i et utvalg børsnoterte selskaper i første halvår 2000 kan indikere at inntjeningen i 2000 blir noe svakere enn i 1999. Kredittrisikoen knyttet til foretakenes

gjeld vurderes som noe lavere enn for ett år siden. Den høye gjeldsbelastningen betyr imidlertid at foretakene er sårbare for utviklingstrekk som svekker inntjeningen.

Mot slutten av 1999 og i 2000 økte husholdningenes gjeldsbelastning (gjeld som andel av disponibel inntekt) markert for første gang på flere år, både som følge av en høy og økende gjeldsvekst og som følge av svakere vekst i disponibel inntekt. Gjeldsbelastningen er likevel fortsatt på et lavt nivå sammenlignet med nivået på slutten av 1980-tallet, og har delvis motpost i høyere verdi av husholdningenes realaktiva (boliger). Selv om enkelte grupper husholdninger har stor gjeld og høy rentebelastning (renteutgifter etter skatt som andel av kontantinntekt), vurderes kredittrisikoen knyttet til husholdningene som helhet fortsatt som relativt lav.

Fortsatt usikkerhet internasjonalt

Det var i 2000 store svingninger i de internasjonale aksjemarkedene. Selv om kursene har falt siden toppnivået i mars 2000, særlig innen IT-sektoren, utgjør høy prising i aksjemarkedet fortsatt et viktig usikkerhetsmoment internasjonalt. Telekommunikasjonssektoren har foretatt store låneopptak for å finansiere investeringer og oppkjøp. Det har økt eksponeringen for banker og andre investorer overfor denne sektoren. Uro i de internasjonale verdipapirmarkedene vil kunne ha negative konsekvenser for de norske verdipapirmarkedene og derigjennom inntjeningen i en del finansinstitusjoner – først og fremst forsikrings-selskaper. Finansinstitusjonene vil også påvirkes i den grad uroen får realøkonomiske konsekvenser. Det er også en viss usikkerhet knyttet til det stigende driftsunderskuddet i USA, den fortsatt svake finansielle situasjonen i japanske foretak og finansinstitusjoner og den økonomiske situasjonen i enkelte fremvoksende økonomier, som Sør-Korea og Argentina.

Tilfredsstillende stabilitet i det finansielle systemet

På kort sikt vurderes den samlede risiko bankene står overfor, å være relativt begrenset. På noe lengre sikt er det grunn til å være spesielt oppmerksom på den relativt høye kredittrisikoen knyttet til foretakene og en fortsatt høy likviditetsrisiko knyttet til stor utenlandsgjeld i bankene. De makroøkonomiske utsiktene fremover tyder ikke på at det vil oppstå forstyrrelser som vil svekke stabiliteten i det finansielle systemet nevneverdig. Gjennom 2000 har følgelig Norges Bank ikke funnet grunnlag for å foreslå iverksettelse av spesielle tiltak fra andre myndigheter med sikte på å redusere faren for systemproblemer.

Betalingsystemer og betalingsmidler

Norges Banks ansvar for betalingssystemet har blitt styrket med den nye betalingssystemloven, som trådte i kraft i april 2000. Loven gir Norges Bank konsesjons- og tilsynsmyndighet over bankenes systemer for avregning og oppgjør av pengeoverføringer seg imellom. Norges Bank har dermed både et generelt overvåkeransvar for betalingssystemet som helhet slik dette er nedfelt i sentralbankloven, og et konkret konsesjonsansvar for de delene av betalingssystemet som utfører avregning og oppgjør mellom bankene.

Norges Banks arbeid for å fremme mer robuste betalingssystemer består etter dette i:

- utformingen av den finansielle infrastruktur gjennom konsesjonsmyndighet og tilsynsansvar etter betalings-systemloven, gjennom avtale- og regelverket som regulerer bankenes deltakelse i Norges Banks oppgjørssystem (NBO), gjennom å redusere teknologisk og driftsmessig sårbarhet i NBO og gjennom å legge til rette for norsk deltakelse i grensekryssende (flervaluta) avregnings- og oppgjørssystemer. I tillegg kommer løpende medvirkning til banknæringens

eget arbeid for å gjøre betalingssystemene mer robuste

- ha en løpende beredskap gjennom et apparat og rutiner som kan løse problemer av systemmessig betydning når de oppstår
- løpende overvåking av de eksponeringer som oppstår bankene imellom ved deres deltakelse i det norske betalingssystemet og internasjonal betalingsformidling.

Gjennom posteringer på bankenes konti i Norges Bank forestår sentralbanken det endelige oppgjøret av de fordrings- og gjeldsforhold som oppstår mellom bankene som følge av deres finansielle transaksjoner og deltakelse i betalingsformidlingen. I tilknytning til oppgjøret tilbyr Norges Bank likviditet mot stilte sikkerheter, slik at oppgjøret kan gjennomføres effektivt og bankene få oppgjør i fordringer på sentralbanken og dermed uten kreditt- eller likviditetsrisiko. Et effektivt oppgjørssystem gjør sentralbanken i stand til en effektiv utøvelse av pengepolitikken. Norges Bank står også for pengeoppjøret for handel med aksjer, obligasjoner og derivater.

Bankenes risiko knyttet til deres deltakelse i betalingssystemet kan deles i kredittrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Kredittrisikoen avhenger først og fremst av hvorvidt bankene godskriver kundene før de selv har mottatt oppgjør for en betalingstransaksjon. Likviditetsrisikoen knytter seg til bortfall av likviditet på grunn av forsinkelser i gjennomføringen av oppgjøret. Den operasjonelle risikoen er knyttet til risikoen for at datasystemer, manuelle rutiner, telekommunikasjon eller andre operative forhold svikter eller bryter sammen og påfører deltakerne kostnader. Muligheten for at solvens- eller likviditetsproblemer sprer seg og truer den finansielle stabilitet står sentralt i Norges Banks engasjement for å redusere risikonivået i det norske oppgjørssystemet.

I tillegg til det lovpålagte ansvaret for interbank-systemene, følger Norges Bank også utviklingen i systemene for betalingstjenester. Denne overvåkingen inngår som en del av arbeidet for å fremme et effektivt betalingssystem, jf sentralbanklovens paragraf 1. Ved vurderingen av effektiviteten i betalingssystemet legger Norges Bank vekt på at oppgjørene skjer hurtig, rimelig og sikkert. Lov om betalingssystemer har delt ansvaret for betalingssystemene mellom Norges Bank og Kredittilsynet, slik at systemer for betalingstjenester basert på f.eks. betalingskort eller Internett skal meldes til Kredittilsynet. Disse lovbestemmelsene har gitt Kredittilsynet et klarere ansvar for sikkerhet, effektivitet og samordning av slike systemer for betalingstjenester.

Kontante betalingsmidler har fremdeles en viktig funksjon i det norske betalingssystemet, og sentralbankloven gir Norges Bank ansvaret for utstedelse og destruksjon av sedler og mynter. En sentral forutsetning for at kontantsystemet skal fungere effektivt, er at sedlene og myntene har allmenn tillit og en hensiktsmessig utforming. Videre er det viktig at den fysiske sirkulasjonen, transport, oppbevaring, kontroll og utskifting, skjer sikkert og effektivt.

Gjennom representantskapets vedtak om å skille kontanthåndteringen ut i en egen resultatenheter har Norges Bank gått videre i arbeidet med å identifisere hva som er sentralbankens ansvar på kontantområdet. Dette ansvaret er knyttet til sedlenes og myntenens pålydende og utforming, samt engrosfunksjoner overfor bankene. Engrosfunksjonene omfatter forsyning, veksling, fornyelse og innløsning av utgatte sedler og mynter.

Betalingsystemloven

Lov om betalingssystemer mv. av 17. desember 1999 trådte i kraft 14. april 2000. Den medfører behov for enkelte organisasjonsmessige endringer og klargjøring

av ansvarsforhold for de etablerte interbanksystemene. Det ble derfor vedtatt en overgangsordning hvor systemer som var i drift ved tidspunktet for lovens ikrafttredelse, kan drive inntil søknad om konsesjon er avgjort. Søknadsfristen for slike systemer var utgangen av 2000, og søknadene vil etter planen bli avgjort i løpet av første kvartal av 2001. Loven angir flere forhold som det må redegjøres for i søknaden. Norges Bank har utarbeidet en egen veiledning som gir ytterligere informasjon om hva søknadene skal inneholde, og har holdt en rekke informasjonsmøter med aktuelle konsesjonssøkere. De norske betalingsystemene er svært integrert, og loven legger opp til at systemene selv skal fastsette grensene dem imellom. I den sammenheng har Norges Bank bidratt med veiledning, samt foretatt en avklaring av hva slags systemer som etter lovens definisjon omfattes av konsesjonsplikten.

Betalingsystemloven er basert på internasjonale anbefalinger. I regi av G10 og innenfor rammen av Den internasjonale oppgjørssbanken (BIS) har det i flere år pågått et arbeid for å komme fram til løsninger som kan redusere risikoen i oppgjørssystemene. I 2000 ble det således lagt fram reviderte anbefalinger om hovedprinsipper for å bidra til sikkerhet og effektivitet i betalingsystemer som kan ha betydning for finansiell stabilitet (Trundle-rapporten). Disse hovedprinsippene vil blant annet inngå i Norges Banks vurderinger i behandlingen av søknader om konsesjon for interbanksystemer i henhold til lov om betalingsystemer mv.

De norske interbanksystemene har svært ulik størrelse og funksjon, og ikke alle har den samme betydning for den finansielle stabilitet. Loven gir Norges Bank anledning til å unnta systemer som har så begrenset omfang at de ikke antas å ha betydning for den finansielle stabilitet. I vurderingen av om et system skal omfattes av eller unntas fra konsesjonsplikten, vil det særlig bli lagt vekt på systemets omsetning, antallet deltakere og størrelsen på eksponeringene som oppstår mellom deltakerne i systemet. Andre forhold som vil kunne få betydning, er systemets betydning for risikoen i andre interbanksystemer, om systemet benyttes til oppgjør for handel med verdipapirer e.l., samt systemets betydning for tillit til og effektivitet i betalingsystemet som helhet. Spørsmålet om unntak fra konsesjonsplikten vil avgjøres samtidig med konsesjonsbeslutningene.

Risikoreduksjon og effektivisering av betalingsoppgjørene

Hovedtyngden av alminnelige kundebetalinger (giroer, kortbetalinger, sjekker) blir avregnet i den såkalte NICS-masseavregningen, og posisjonene bankene imellom gjort opp i Norges Banks oppgjørssystem (NBO). Eksponeringene mellom bankene i denne av-

regningen er generelt små, men kan potensielt bli store, siden det verken er grenser for størrelsen på eksponeringene bankene imellom eller for hvor store transaksjoner som kan inngå i avregningen. For å redusere denne kredittrisikoen innførte banknæringen i 2000 rutiner som innebærer at banken til mottakende kunde ikke lenger godskriver kundens konto før oppgjøret har funnet sted i NBO. Denne omleggingen eliminerer dermed en overveiende del av kreditteksponeringene i masseavregningen. Også andre avregninger av transaksjoner bankene imellom har hatt betydelig innslag av forskuttert kreditering. Banknæringen traff i 2000 en prinsippbeslutning om å redusere omfanget av forskuttert kreditering også i slike avregninger.

Overgangen til kreditering etter oppgjør reduserer kredittrisikoen, men kan ha negative konsekvenser for effektiviteten i betalingsformidlingen, fordi det tar lengre tid før betalingsmottakerne får råderett over midlene. Norges Bank innførte fra 26. juni 2000 et ekstra masseoppgjør om morgenen, som gjør det mulig for bankene å opprettholde en rask oppdatering av kundekonti, noe som isolert sett øker effektiviteten.

For å delta i NBO må bankene ha dekning for alle poster som skal gjøres opp. Dette setter høye krav til likviditetsstyring i bankene, og kan potensielt gi større likviditetsrisiko. Norges Bank har imidlertid innført flere tiltak for å bedre likviditeten, særlig viktig er bankenes låneadgang i NBO, som gjennom dagen kun er begrenset av deres sikkerheter i form av verdipapirer pantsatt til fordel for Norges Bank. Norges Bank har i 2000 utvidet pantegrunnlaget slik at flere verdipapirer kan benyttes som sikkerhet, jf. rundskriv nr 9/29. juni 2000, samt fraveket kravet om tvungen båndlegging av midler til masseoppjøret, jf. rundskriv nr 7/14. juni 2000.

Hvis en bank allikevel ikke klarer å skaffe til veie tilstrekkelig likviditet til å dekke sin posisjon i en avregning, må noen av bankens transaksjoner trekkes ut av avregningen og nye posisjoner må beregnes. I forbindelse med omleggingen til kreditering etter oppgjør er det utviklet en løsning som muliggjør en slik reversering av avregningen.

Norges Bank er oppgjørssbank for pengeoppjøret knyttet til verdipapirtransaksjonene som avregnes i Verdipapirsentralen (VPS) og Norsk Oppgjørssentral (NOS). For å forbedre verdipapiroppgjørssystemet, satte Norges Bank og VPS i 2000 i gang et teknisk spesifiseringsarbeid for å forberede en teknisk løsning som gjør det mulig å gjennomføre flere nettooppgjør gjennom dagen. Dermed oppnås en mer effektiv gjennomføring av verdipapiroppjøret, og det legger grunnlaget for senere å etablere systemer for fortløpende oppgjør av enkeltransaksjoner. Det foreliggende forslag til ny lov om registrering av finansielle instrumenter

(NOU 2000:10) innebærer at disposisjonsrett til finansielle instrumenter kan overdras med umiddelbar virkning. Dette er en sentral forutsetning for flere daglige nettooppgjør og bidrar også til å redusere omfanget av verdipapirer bankene må pantsette mot Norges Bank.

Norges Bank deltar i et samarbeid mellom sentralbanker for å bidra til å redusere risikoen i betalingssystemer. En viktig del av dette arbeidet de siste årene har vært å følge utviklingen av et nytt oppgjørssystem for valutatransaksjoner under betegnelsen «Continuous Linked Settlement» (CLS). CLS er et felles system mellom banker i en rekke land for oppgjør av valutatransaksjoner, basert på prinsippet om samtidig levering av kjøpt og solgt valuta for å eliminere kredittrisikoen i valutaoppgjør. Etter gjeldende planer vil CLS bli satt i drift for oppgjør i de største valutaslagene høsten 2001, og deretter bli gradvis utvidet til å omfatte flere valutaslag og deltakere. Norges Banks hovedstyre besluttet høsten 1999 at det skulle arbeides videre med å legge til rette for norsk deltakelse i CLS, dvs. deltakelse av norske banker og bruk av norske kroner som oppgjørsv valuta. Arbeidet med å tilrettelegge egne systemer, avklare legale forhold og vurdere tekniske og organisatoriske løsninger i CLS, pågår i Norges Bank. I henhold til foreliggende arbeidsplan forventes norske kroner å kunne inngå i CLS i løpet av 2002.

I 2000 gjennomførte Norges Bank en undersøkelse av risikonivået i de nettoavregningene som gjøres opp i sentralbanken. Konklusjonen fra analysen er at eksponeringene generelt er på et nivå som er håndterbart for deltakerene i avregningene. Gjennomgangen viste også at betydelig risikoreduksjon er oppnådd ved innføringen av kontinuerlig oppgjør av enkelttransaksjoner og hyppigere oppgjør av nettoavregningene i Norges Banks oppgjørssystem. Derimot viser det seg at norske banker pådrar seg en betydelig oppgjørssisiko ved deltakelse i internasjonal betalingsformidling og valutahandel. Selv om eksponeringene er relativt kortvarige vis-à-vis de enkelte motparter og spredt på et stort antall, utgjør de samlet mer enn tre ganger egenkapitalen i de bankene som er involvert.

Statens konsernkonto

Alle statlige inn- og utbetalinger under statens konsernkontoordning ble i 2000 utført av Postbanken, Den norske Bank (DnB), Kredittkassen og Gjensidige NOR Sparebank. Transaksjonene mot disse kontoførende bankene inngår som en integrert del av oppgjørene i NBO. Et hovedprinsipp i konsernkontosystemet er at all statlig likviditet skal overføres til statens konti i Norges Bank på daglig basis. Norges Banks rolle i statens konsernkontosystem er definert i avtale med Finansdepartementet. Avtalen inneholder krav på områdene kontohold, tilsyn, informasjonsutveksling og effektivisering av statlig betalingsformidling. Det er nå ca. 1500 statlige oppgjørskonti for inn- eller utbetalinger i Norges Bank, og de fleste etatene er nå under konsernkontoordningen.

Beredskap i finansiell sektor

I tilknytning til ansvaret for å fremme et effektivt betalingssystem og bidra til finansiell stabilitet, har Norges Bank en oppgave med å samordne utarbeidelse av beredskapsplaner og iverksettelse av beredskaps tiltak i finansiell sektor. Dette gjelder både Norges Banks egne systemer, herunder Norges Banks oppgjørssystem, og betalingssystemet i Norge.

I forbindelse med overgangen til år 2000 gjennomførte Norges Bank, sammen med Kredittilsynet, Finansdepartementet og sentrale aktører i finansiell sektor, et særlig beredskapsopplegg både ved selve årsskiftet og ved skuddårsdagen. Beredskapsopplegget ble utformet på grunnlag av de erfaringer som var høstet gjennom omfattende testing og andre forberedelser som hadde pågått i lengre tid. Overgangen til år 2000 medførte ikke større problemer i den finansielle infrastrukturen.

For å effektivisere og tilpasse Norges Banks arbeid med beredskap i finansiell sektor til strukturen og sårbarhetsforholdene i et moderne betalingssystem, besluttet Norges Banks hovedstyre i oktober 2000 å etablere et nytt beredskapsutvalg for finansiell infrastruktur (BFI). Beslutningen ble fattet etter samråd med Finansdepartementet og sentrale aktører i finansiell

sektor. Beredskapsutvalget, som erstatter flere andre beredkapsorganer i finansiell sektor, har to hovedoppgaver: (i) komme frem til og koordinere tiltak for å forebygge og løse krisesituasjoner og andre situasjoner som kan resultere i store forstyrrelser i den finansielle infrastruktur, og (ii) forestå nødvendig koordinering av beredskapssaker innenfor finansiell sektor, herunder på grunnlag av sivil beredskapssystem samordne utarbeidelse og iverksettelse av varslingsplaner og beredskapstiltak ved sikkerhetspolitiske kriser og krig. Beredskapsutvalget har ledelse og sekretariat i Norges Bank og deltakere fra myndighetsorganer og sentrale aktører i finansiell sektor.

Overvåking av systemer for betalingstjenester

Norges Bank utgir hvert år en årsrapport om betalingsformidling, som blant annet omtaler regelverksarbeid nasjonalt og internasjonalt og utviklingen i bruk av betalingsmidler og betalingsinstrumenter i Norge. Rapporten omtaler både bruk og uttak av kontanter og bruk av kontopenger. Kontopenger disponeres ved hjelp av ulike betalingsinstrumenter, som f.eks. giro, betalingskort og sjekk.

Effektivitet i betalingsformidlingen er både avhengig av hvilke betalingsmidler og betalingsinstrumenter som er tilgjengelige for brukerne, og oppgjørsmetoden for de betalingsmidlene og -instrumentene som brukes. Elektroniske tjenester er mer kostnadseffektive enn blankettbaserte tjenester, slik at økt bruk av elektroniske tjenester vil føre til et mer effektivt betalingssystem. Raskere overføring av kontopenger vil også føre til et mer effektivt system. Bruk av kontanter innebærer også kostnader for brukerne, blant annet i form av kontroll, sikring og transport av kontanter både hos betaler, mottaker og bankene. I en viss grad kan det derfor også være effektivitetsgevinster ved overgang fra kontant betaling til bruk av betalingskort.

En ny lov om finansavtaler trådte i kraft 1. juli 2000. Loven regulerer blant annet avtaleforholdet mellom kunde og bank og innfører klare regler for ansvarsforhold ved bruk av betalingsinstrumenter som f.eks. giro og betalingskort. Loven fjerner i prinsippet også float i betalingsformidlingen, dvs. at bankene ikke lenger kan ta renter av beløp som overføres mellom kunder.

Kontanter er fortsatt det betalingsmidlet som brukes til flest betalingstransaksjoner hos husholdningene,

mens bedrifter og offentlig sektor hovedsakelig benytter kontopenger. Det ble i alt utført 738 millioner transaksjoner med giro, kort og sjekk, til en samlet verdi av 5 471 milliarder kroner i 1999. Tre fjerdedeler av disse transaksjonene ble utført elektronisk. Andelen er økende og skyldes vekst både i antallet elektroniske girooverføringer og i antallet korttransaksjoner. Bruken av kostnadseffektive elektroniske betalingstjenester er høy i Norge og viser fortsatt vekst. Det norske betalingssystemet fremstår derfor som relativt effektivt i internasjonal sammenheng.

Sedler og mynt

Betalinger som ikke gjøres opp med kontopenger, gjøres opp kontant med sedler og mynt. Som et ledd i arbeidet med å fremme et effektivt kontantsystem, er det under innføring en ny seddelrekke (utgave VII). Sedlene i denne utgaven har utforming og kjennetegn som skal gjøre det lettere å gjenkjenne ekte sedler under ulike forutsetninger, visuelt, taktilt og maskinelt. Innføringen startet i 1994 med utgivelse av 200-kroneseddelen. Ny 50-kroneseddel og ny 100-kroneseddel kom i 1997, og i 1999 ble det utgitt en ny 500-kroneseddel. Ny 1000-kroneseddel vil bli utgitt i 2001, og den nye seddelrekken vil da være komplett.

Norges Bank arbeider for å effektivisere sentralbankens rolle i forsyningssystemet for kontanter. Et ledd i dette arbeidet er å skille klarere mellom de oppgavene Norges Bank er pålagt etter loven, og tjenester som utføres for bankene. I 2000 ble det arbeidet med å skille ut kontanthåndteringen i en egen enhet som opptrer etter forretningsmessige prinsipper, og som utfører sentralbankoppgaver på oppdrag fra Norges Bank og øvrige håndterings-tjenester på oppdrag fra private banker. Behandlings-tjenestene blir dermed priset i større grad enn tidligere, og de ulike oppdragsgiverne må i større grad bære kostnader knyttet til sine oppdrag. Dette bidrar til effektivitet ved at vi unngår overforbruk av tjenester som koster mye å utføre, men er billige å bruke. Dessuten bidrar det til en effektiv arbeidsdeling mellom Norges Bank og andre som behandler kontanter.

Norges Bank samarbeider med Kriminalpolitisen, bankforeningene og Postens sentralledelse for å spre informasjon om beslag av falske sedler og

Teksttabell 3: Sedler og mynt i omløp

	1991	1993	1995	1997	1999*	2000*	Endring 1991-2000
Kontanter i omløp (mrd. kroner)	30,7	33,4	38,4	41,2	43,8	43,6	42%
Kontanter i omløp i % av privat konsum	8,8	8,8	8,8	8,3	8,0	7,7	

om ekthetskriterier i norske sedler. En etablert melde-tjeneste sikrer at informasjon om forfalskninger og andre misligheter spres raskt til Norges Banks distrikts-avdelinger, banker og postkontorer og lokalt politi.

Statistikken for betalingsformidlingen tyder på at giro- og kortbetalinger i økende grad overtar for kontanter. Sett i forhold til privat konsum har verdien av sedler og mynt i omløp vist en nedgang i perioden 1995-2000. Verdien av kontanter i omløp har imidlertid økt på 1990-tallet, men synes nå å flate ut. I 2000 var det i gjennomsnitt sedler og mynt for ca. 43,6 milliarder kroner i omløp.

Gjennomsnittsverdien av sedler i sirkulasjon var 40,2 milliarder kroner, noe som var 1,0 prosent under gjennomsnittet i 1999. De ulike valørenes andel av verdien på sedler i omløp har endret seg betydelig, og tydeligst er nedgangen for 100-kronen og økningen for valørene 200 kroner og 500 kroner. Norges Bank har stimulert til økt bruk av 200-krone- og 500-kronesedler i minibanker for å redusere antall sedler som må til for å dekke etterspørselen. 1000-kroneseddelen står fortsatt for den høyeste andelen av seddelomløpet regnet i verdi, selv om det har vært en tydelig nedgang de seneste årene. Årgjennomsnittet for verdien av mynt i sirkulasjon var 3,5 milliarder kroner, noe som er en økning på 5,5 prosent i forhold til 1999. 20-kronemynten fortsatte å øke sin andel av myntomløpet og utgjorde ved utgangen av 2000 28,0 prosent av myntomløpet i verdi.

Kontanthåndteringen

Utestående beholdning av sedler og mynt bestemmes av utlevering av nye sedler og mynt fra Norges Bank og tilbaketreking som følge av slitasje, opphør av gyldighet etc. I tillegg vil det skje en resirkulering av kontanter som følge av svingninger i etterspørselen etter ulike valører og kvaliteter. Inngangen av sedler til Norges Banks distriktsavdelinger var ca. 517 millioner enheter i 2000. Dette er en nedgang fra 525 millioner sedler i 1999, en reduksjon på 1,5 prosent. Inngangen av mynt var ca. 776 millioner enheter i 2000. Dette er en nedgang fra 832 millioner mynt i 1999, en reduksjon på 6,7 prosent.

Norges Banks kostnader på kontantområdet består av kostnader forbundet med å produsere nye sedler og mynter, samt kostnader forbundet med distribusjon til bankene. Distribusjonen omfatter transport til distrikts-avdelingene, lagring, omfordeling, destruksjon og erstatning av skadde/slitte og utgatte sedler og mynter, samt tjenester for bankene (telling, kontroll, sortering, pakking). Disse tjenester for bankene utføres mot betaling.

Kostnadene vil variere fra år til år, særlig i forbindelse med utskiftninger i seddel- og myntrekken. Av tabell 4 framgår det at bankens kostnader de siste årene

Teksttabell 4: Kostnader og inntekter i kontanthåndteringen (Tall i mill. kroner)

	1998	1999	2000
Totale kostnader for produksjon av mynt	47,2	50,3	49,2
Totale kostnader for produksjon av sedler	74,1	50,0	41,6
Kostnader administrasjon sentralt og transport	15,1	13,5	10,9
Kostnader distriktsavdelingene	216,4	219,8	228,0
Inntekter distriktsavdelingene	-94,4	-102,4	-129,7
Netto kostnader distriktsavdelingene ¹	122,0	117,4	98,3
Totale kostnader for distribusjon av sedler og mynt	258,4	231,2	200,0

¹ Kostnadene for distriktsavdelingene er eksklusive husleie og andel av sentrale felleskostnader.

er blitt redusert med i størrelsesorden 58 mill. kroner. Det har vært en nedgang både i produksjonskostnader og distribusjonskostnader. Det framgår også av tallene at både kostnader og inntekter ved distriktsavdelingene har økt, noe som gjenspeiler en økning i omfanget av tjenester for bankene, samt at prisene har økt.

Det ble således i 2000 innført nye priser for utlevering av sedler og mynt fra Norges Bank til bankene. Tidligere ble det utlevert to ulike kvaliteter av ekthets- og kvalitetskontrollerte sedler, hvorav den ene var gratis og den andre kostet kr. 0,08 pr. seddel. Fra 1. juli utleveres det bare én kvalitet, og denne skal være tilpasset bruk i automater og minibanker. Prisen for denne ble satt til kr. 0,09 pr. seddel. Prisen for mynt pakket i rull ble hevet fra kr. 1,00 til kr. 1,50 pr. rull. Som en følge av dette økte inntektene fra ekthets- og kvalitetskontrollerte sedler fra ca. 24 millioner kroner i 1999 til ca. 35 millioner kroner i 2000, og inntektene fra kontroll og pakking av mynt økte fra ca. 19 millioner kroner i 1999 til ca. 22 millioner kroner i 2000. Samtidig har inntektene fra øvrige tjenester utført for bankene på kontantområdet økt fra ca. 49 millioner kroner i 1999 til ca. 61 millioner kroner i 2000.

Kap. 3 Organiseringen av kontanthåndteringen

Norges Bank er gjennom sentralbankloven pålagt å utstede sedler og mynt. Kravet om hensiktsmessig organisering og effektivitet i denne delen av betalings-systemet har i de senere år medført store endringer i Norges Banks oppgaver knyttet til produksjon og distribusjon av sedler og mynt.

Den Kongelige Mynt som eget aksjeselskap

Den Kongelige Mynt (DKM), som er lokalisert på Kongsberg, har vært organisert som en egen avdeling i Norges Bank. DKM har i tillegg til å være leverandør for sirkulasjonsmynt og jubileums- og minnemynter til Norges Bank, i løpet av de siste 10 år opparbeidet en betydelig og stabil produksjon av medaljer og andre samleprodukter. Om lag halvparten av DKMs omsetning har vært solgt til eksterne kunder. Selv om bedriften har gjennomført betydelige organisatoriske og driftsmessige endringer for å redusere kostnadene, har markedsutsiktene for det produktspekter som produseres, vært usikkert. Hovedstyret besluttet derfor i 1997 at det ved utgangen av 1999 skulle vurderes om utviklingen ved DKM var akseptabel i forhold til markedssituasjonen og de økonomiske målene for bedriften.

Denne evalueringen gav et positivt resultat. Bedriften har i denne perioden oppnådd en bedring i konkurranseevnen, og vurderingen av markedsutsiktene tilsier at det er grunnlag for forretningsmessig drift. Gjennom lovendring i desember 1999 ble det videre klargjort at Norges Bank har adgang til å skille ut produksjonsvirksomhetene i egne aksjeselskap.

På dette grunnlaget har banken i 2000 arbeidet med å omdanne DKM til et eget aksjeselskap. Hovedmotivet har vært å skape en så effektiv bedrift som mulig, slik at det også i fremtiden kan forsvares å produsere mynt i Norge. Omdanning til aksjeselskap vil gi fortsatt mulighet til å produsere et bredere produktspekter. På denne måten vil investeringer, kompetanse og kapasitet kunne utnyttes bedre og mer effektivt. Hovedstyret gikk i møte 24. mai inn for at DKM skulle omdannes til et heleid aksjeselskap av Norges Bank. I henhold til sentralbanklovens paragraf 8 a ligger kompetansen til å fatte beslutning i en slik sak til representantskapet i Norges Bank etter forslag fra hovedstyret. I møtet 5. september vedtok representantskapet at utskillelsen kunne finne sted fra 1. januar 2001. Det ble videre vedtatt at det kan skytes inn en foreløpig egenkapital på inntil 25 millioner kroner.

Organiseringen av distriktsavdelingens virksomhet

Virksomheten ved distriktsavdelingene har over tid i økende grad fått preg av næringsvirksomhet. Tidligere spilte avdelingene en viktig rolle i gjennomføringen av

bank-, kreditt- og distriktspolitikken, og de utførte banktjenester for lokal statsforvaltning og bankene. Disse oppgaven er falt bort, og virksomheten er i dag konsentrert om forsyning og behandling av sedler og mynt. I tillegg til de oppgaver på kontantområdet som følger av sentralbankloven, utfører avdelingene oppgaver som alternativt kan utføres av banker og verditransport-selskap, og i konkurranse med disse. En forutsetning for å videreutvikle denne delen av virksomheten er at kostnadene dekkes fra inntekter fra andre enn Norges Bank, og at virksomheten utvikles i tråd med gjeldende konkurranseregler og regler om statsstøtte.

Hovedstyret fattet i møte 12. januar 2000 et prinsippvedtak om å etablere distriktsavdelingene som en egen resultatenheter. Det ble forutsatt at resultat-enheter skulle utføre oppgaver knyttet til Norges Banks rolle som utsteder av sedler og mynt, og samtidig ta sikte på å utvikle betalingstjenester for bankene og andre eksterne kunder innenfor kontanthåndteringen som næringsvirksomhet. Det ble i denne forbindelse lagt vekt på at den infrastruktur og kompetanse på kontanthåndtering som Norges Bank gjennom en årrekke har bygget opp, burde kunne utnyttes med sikte på best mulig effektivitet i det samlede kontantsystemet. Samtidig ble det nedsatt et partssammensatt utvalg i Norges Bank som skulle utrede nødvendige tiltak for at resultatenheter etter en overgangsperiode minst skulle gå i økonomisk balanse.

På bakgrunn av rapporten fra dette utvalget, mottatte høringsuttalelser og senere vurderinger, besluttet hovedstyret i sitt møte 19. juli å tilrå overfor representantskapet at avdelingene i Bodø, Fredrikstad, Hammerfest, Vardø og Ålesund samt kassekontoret i Haugesund avvikles.

Siden en eventuell endring av avdelingsstrukturen vil være et vedtak av «særlig viktighet», ble saken i samsvar med sentralbanklovens paragraf 2 andre ledd lagt fram for Finansdepartementet i mai 2000.

Basert på hovedstyrets tilrådning og mottatte merknader fra Finansdepartementet, ble saken tatt opp til endelig avgjørelse i representantskapets møte 6. september. I den utsendte pressemelding etter dette møtet ble representantskapets flertallsvedtak oppsummert slik:

«Norges Bank opprettholder avdelingene i Lillehammer, Oslo, Larvik, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø for distribusjon av kontanter og forretningsdrift på kontantområdet. Norges Bank vil videreutvikle kontanthåndteringen ved disse distriktsavdelingene som næringsvirksomhet på forretningsmessige vilkår i konkurranse med andre aktører. Banken vil

utnytte sin kompetanse og infrastruktur for kontroll og behandling av sedler og mynt til å skape effektive løsninger på markedet for kontanthåndtering. Avdelingene som nedlegges, er Fredrikstad, Ålesund, Bodø, Hammerfest og Vardø, og i tillegg nedlegges kassekontoret i Haugesund. Norges Bank har ikke funnet grunnlag for forretningsmessig drift ved disse avdelingene innenfor en resultatenhetsorganisasjon. Sikkerhets- og kontrollrutiner krever for stor bemanning i forhold til aktivitetsnivået i de nordligste fylkene. Det er derfor bedre å basere distribusjonen av kontanter til bankvesenet i disse områdene på at lokale banker påtar seg å administrere Norges Banks depoter ved siden av sin øvrige bankvirksomhet. Avvikling av avdelingene vil være gjennomført i løpet av første halvår 2001. Hovedstyret i Norges Bank har nylig besluttet å lokalisere sentralbord og enkelte arkivfunksjoner til Vardø for å bidra til sysselsettingen der. Dette vil gi fra 5 til 7 årsverk i tiden framover. Inntil disse arbeidsoppgavene er overført, vil avdelingene i Finnmark bli opprettholdt som depoter drevet av Norges Bank.»

Basert på vedtaket om etablering av kontantområdet i Norges Bank som en resultatenhetsenhet og Den norske Banks behov for å finne sikre løsninger for sin kontantbehandling i Osloområdet, innledet Norges Bank og Den norske Bank samtaler høsten 2000. Siktemålet var å danne et felles aksjeselskap for å realisere de to partenes behov for sikre, effektive og lønnsomme løsninger innen kontanthåndteringsområdet og å realisere markedsmuligheter basert på et samspill mellom partenes kompetanse og posisjon.

Prosjektet ble senere på høsten, etter initiativ fra Norges Bank, utvidet til å omfatte etablering av et felles aksjeselskap for kontanthåndtering for flere av bankene i Norge. Siktepunktet har vært at Norges Bank gjennom et felles kontanthåndteringsselskap med bankene skal bidra til en betydelig strukturrasjonalisering innen kontanthåndteringen i Norge. Fra Norges Banks side er det videre en forutsetning at selskapet må ha et tilfredsstillende kapitalgrunnlag og drive sin virksomhet etter forretningsmessige prinsipper med sikte på lønnsomhet etter en innkjøringsperiode. Prosjektet videreføres i 2001.

Kap 4. Kapitalforvaltningen i Norges Bank

Ved utløpet av 2000 forvaltet Norges Bank midler for over 560 mrd. kroner i de internasjonale kapitalmarkedene. Hovedparten av dette var Statens petroleumsfond, som forvaltes på vegne av Finansdepartementet, og bankens internasjonale reserver. I tillegg forvalter banken Statens petroleumsforsikringsfond på vegne av Olje- og energidepartementet. Norges Banks internasjonale reserver består av valutareservene, gullbeholdningen og fordringer på det internasjonale valutafondet (IMF). Valutareservene utgjør over 90 prosent av de totale internasjonale reservene.

Valutareservene

Markedsverdien av netto valutareserver (fratrasket gjeld til utlandet og valuta netto solgt på termin) var ved utgangen av 2000 på 167,6 milliarder kroner. Reservene er delt i fire delporteføljer: immuniseringsporteføljen, som motsvarer statens valutagjeld og skal nøytralisere valuta- og renterisikoen i denne; petrobufferporteføljen, som skal samle opp de løpende valutakjøpene som med jevne mellomrom skal overføres til Statens petroleumsfond; likviditetsporteføljen, som skal brukes ved eventuelle markedsoperasjoner i den løpende gjennomføringen av pengepolitikken; og den langsiktige porteføljen, som skal være tilgjengelig for intervensjoner, men som skal investeres ut fra mer langsiktige hensyn. Med unntak av petrobufferporteføljen er valutareservene utelukkende investert i rentebærende instrumenter. Hovedstyret bestemte i 2000 at 20 prosent av den langsiktige porteføljen skal plasseres i aksjer. Tilpasningen til den nye investeringsstrategien vil skje i 2001. I tillegg til hovedstyrets retningslinjer har sentralbanksjefen fastsatt retningslinjer for de fire delporteføljene som presiserer hvordan porteføljene skal forvaltes.

Forvaltningen av immuniseringsporteføljen følger av sammensetningen av statens valutagjeld. Porteføljen hadde i 2000 en avkastning som var 0,67 prosentpoeng høyere enn kostnadene ved å betjene statens utenlandsgjeld. Ved utgangen av året var markedsverdien av immuniseringsporteføljen om lag 8 milliarder kroner. I 2004 vil statens utenlandsgjeld være avviklet i sin helhet.

Petrobufferporteføljen mottar midler ved at Norges Bank får overført valuta fra Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE). I tillegg kjøper Norges Bank valuta direkte i markedet for å komme opp i det samlede beløp som skal avsettes til Statens petroleumsfond. Det kan også overføres midler til Petroleumsfondet fra de øvrige valuta-reservene. For å unngå unødige transaksjonskostnader forvaltes petrobufferporteføljen etter tilnærmet de samme retningslinjene som Petroleumsfondet.

Likviditetsporteføljen er den delen av valutareservene som er plassert mest kortsiktig. Porteføljen skal være så stor at den skal kunne dekke de fleste behov for å

gjennomføre markedsoperasjoner i valuta. De øvrige reservene kan også anvendes til intervensjoner dersom forholdene i valutamarkedet skulle tilsi dette. I henhold til Norges Banks retningslinjer var nedre grense for likviditetsreserven 10 milliarder kroner og øvre grense 50 milliarder kroner. Likviditetsporteføljen var i meste-parten av 2000 i intervallet 30-35 milliarder kroner.

Den langsiktige porteføljen utgjør den største delen av valutareservene, med i overkant av 100 milliarder kroner. Den har en lengre durasjon og en bredere landfordeling enn likviditetsporteføljen. Målet for forvaltningen er høy avkastning på lang sikt, men porteføljen skal også kunne brukes for pengepolitiske formål dersom det ansees nødvendig. For både likviditetsporteføljen og den langsiktige porteføljen er de strategiske hovedvalgene spesifisert ved å definere referanseporteføljer. Dette er konstruerte porteføljer med en gitt landfordeling og med konkrete verdipapirer innen de ulike delmarkeder. En referanseportefølje benyttes til å styre og overvåke risikoeksponeringen, samtidig som den utgjør et referansepunkt for å vurdere den avkastning man faktisk får i reserveforvaltningen.

Det er fastsatt en grense for hvor store avvik fra referanseporteføljen forvalteren har anledning til å ta. Grensen er satt i form av et samlet risikomål (relativ volatilitet). I praksis betyr det at forskjellene i avkastning mellom den faktiske porteføljen og referanseporteføljen som regel vil være små. Øvre grense for relativ volatilitet er 0,5 prosentpoeng for likviditetsporteføljen og 1 prosentpoeng for den langsiktige porteføljen. En relativ volatilitet på 1 prosentpoeng betyr, litt forenklet, at den realiserte avkastningsdifferansen mellom referanseporteføljen og den faktiske porteføljen i gjennomsnittlig to av tre år vil ligge mellom -1 prosentpoeng og +1 prosentpoeng.

I forvaltningen av likviditetsporteføljen er det lagt til grunn at porteføljens sammensetning skal avvike lite fra referanseporteføljen. Referanseporteføljens modifiserte durasjon ligger rundt 1,5. Dette innebærer at likviditetsporteføljen hovedsakelig består av rentebærende instrumenter med løpetid 3 år og kortere, som har lav renterisiko. Porteføljen består stort sett av statspapirer, som både har lav kreditrisiko og er meget likvide.

Målt i referanseporteføljens valutafordeling har likviditetsporteføljen hatt en avkastning på 5,56 prosent for året 2000. Mot norske kroner ble avkastningen målt til 9,48 prosent. Forskjellen skyldes at den norske kronen svekket seg i forhold til referanseporteføljens valutakurv. Forvaltningen gav en meravkastning på 0,06 prosentpoeng målt mot referanseporteføljen. Likviditetsporteføljen har ligget nær referanseporteføljen gjennom hele året.

Avkastningen på den langsiktige porteføljen var på 8,49 prosent målt mot den valutakurv som svarer til

sammensetningen av referanseporteføljen. Målt mot norske kroner var avkastningen 12,40 prosent. Det var 0,12 prosentpoeng høyere enn avkastningen på referanseporteføljen.

Statens petroleumsfond

Markedsverdien av valutaporteføljen i Statens petroleumsfond var ved utgangen av 2000 på 386,2 milliarder kroner. Banken står for den operative forvaltningen av Petroleumsfondet på vegne av Finansdepartementet. Forvaltningsoppdraget er regulert av forskrift og en egen avtale mellom Norges Bank og Finansdepartementet. Avtalen forutsetter at departementet betaler for forvaltningen med utgangspunkt i prinsippet om full kostnadsdekning.

Finansdepartementet overførte netto i løpet av 2000 til sammen 150,0 milliarder kroner til Petroleumsfondet. Motverdien av disse midlene ble umiddelbart tilført valutaporteføljen. Overføringene kom i fire omganger, fordelt med 30 milliarder kroner 31. mars, 40 milliarder 30. juni, 45 milliarder 30. september og 35 milliarder 30. november.

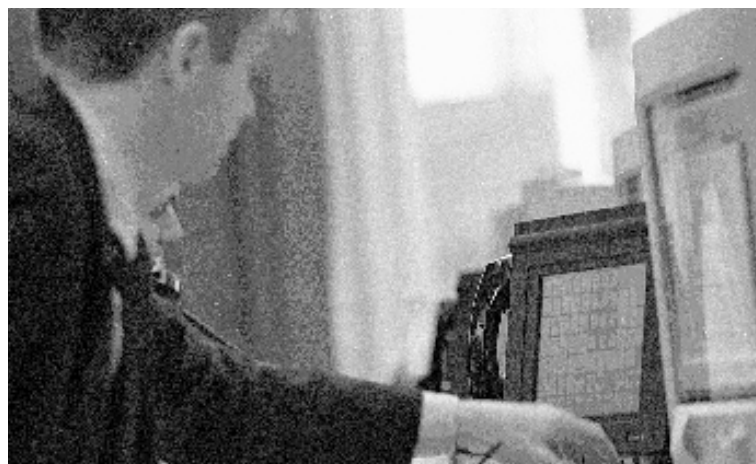
Finansdepartementet har fastsatt en referanseportefølge av konkrete aksjer og obligasjoner fra de land det er tillatt å investere i. Referanseporteføljen uttrykker oppdragsgiverens investeringsstrategi for Petroleumsfondet. Den er et viktig utgangspunkt for å styre risikoen i den operative forvaltningen og for å vurdere resultatene av Norges Banks forvaltning. Finansdepartementet har satt grenser for hvor store avvik det kan være mellom faktisk portefølje og referanseporteføljen.

Statens petroleumsfond hadde i 2000 en avkastning på 2,50 prosent målt mot den valutakurv som svarer til sammensetningen av referanseporteføljen. Det er dette avkastningsmålet som best beskriver utviklingen i fondets internasjonale kjøpekraft. Avkastningen på fondets aksjportefølje var på -5,82 prosent, mens obligasjonsporteføljen hadde et resultat på 8,41 prosent.

Målt mot norske kroner var avkastningen på 6,53 prosent. Avkastningen var 0,20 prosentpoeng høyere enn avkastningen på referanseporteføljen. Det var meravkastning både i intern og ekstern aksjeforvaltning og i intern renteforvaltning. Kostnadene ved å investere nye midler i markedene bidro klart negativt til meravkastningen, siden tilførselen i 2000 var svært stor i forhold til størrelsen på Petroleumsfondet.

Målt over de tre siste årene har Petroleumsfondet hatt en nominell avkastning på 26 prosent, regnet i forhold til fondets valutakurv. På aksjporteføljen har avkastningen vært 43 prosent og på renteporteføljen 17 prosent. Netto realavkastning etter fradrag for forvaltningskostnader over treårsperioden har vært på 21 prosent.

For ytterligere presentasjon av forvaltningen av

Statens petroleumsfond i 2000 vises det til egen årsrapport for fondet.

Statens petroleumsforsikringsfond

Markedsverdien av Statens petroleumsforsikringsfond var ved utgangen av 2000 på 10,8 milliarder kroner. Fondet eies av Olje- og energidepartementet og skal understøtte statens rolle som selvassurandør for eierandelene i petroleumsvirksomheten. Fondet forvaltes av Norges Bank. Avkastningen var i 2000 på 6,90 prosent målt mot den valutakurv som svarer til sammensetningen av fondets referanseportefølge. Målt mot norske kroner var avkastningen 9,86 prosent. Dette var 0,15 prosentpoeng høyere enn avkastningen på referanseporteføljen.

Gull og fordringer på IMF

Internasjonale reserver omfatter også Norges Banks beholdning av gull og fordringer på IMF.

Norges Bank har en samlet gullbeholdning på knapt 37 tonn. Av dette består 33,5 tonn av gullbarrer deponert i Bank of England. I tillegg har Norges Bank gullmynter av historisk verdi, samt noen gullbarrer til utstillingsformål. Gullbarrene deponert i Bank of England er til enhver tid utlånt til andre finansinstitusjoner med en løpetid på opp til 6 måneder. Ved utgangen av 2000 var markedsverdien av gullbeholdningen 2,6 milliarder kroner.

Fordringene på IMF omfatter tre komponenter: SDR (Special Drawing Rights), reserveposisjonen og lån til IMF (PRGF). Norges Bank har som mål å holde beholdningen av SDR mellom 200 millioner og 300 millioner SDR. Ved utgangen av 2000 var beholdningen av SDR 235 millioner. Reserveposisjonen i IMF utgjorde motverdien av 5 166 millioner kroner. Norges andel av IMF's låneordning for fattige land («Poverty Reduction and Growth Facility» – PRGF) stod for vel 110 millioner SDR.

Kap 5. Internasjonalt samarbeid

Det internasjonale valutafondet, IMF

Etter paragraf 25 i sentralbankloven skal Norges Bank forvalte landets rettigheter og oppfylle de tilsvarende forpliktelser som følger av deltakelse i Det internasjonale valutafondet (IMF).

IMF har som sin fremste oppgave å arbeide for internasjonal monetær og finansiell stabilitet. Fondet gir råd til medlemslandene om den økonomiske politikken og gir midlertidig finansiering ved betalingsbalanseproblemer og alvorlige betalingsbalansekriser. Ved utgangen av 2000 hadde IMF 183 medlemsland.

Det øverste beslutningsorganet i IMF er Guvernørrådet. Sentralbanksjef Svein Gjedrem er norsk medlem og finansråd Tore Eriksen varamedlem.

Det daglige arbeid i IMF blir ledet av et styre på 24 medlemmer. De fem nordiske og de tre baltiske landene utgjør en valgkrets med felles representant i styret. I 2000 var Olli-Pekka Lehmuusaari, Finland, styrepraesentant for valgkretsen. Åke Törnqvist, Sverige, var stedfortredende styrepraesentant. Det er en uformell avtale at det land som har styrepraesentanten, også forestår den løpende koordineringen av de nordiske og baltiske lands holdninger til de spørsmål som diskuteres i styret.

De nordiske og baltiske landene har også felles representasjon i Den internasjonale monetære og finansielle komite (IMFC), som er et rådgivende organ for Guvernørrådet. Komiteen møtes hvert halvår. Finansminister Sauli Niinistö, Finland, har vært valgkretsens representant i IMFC.

Den nordisk-baltiske komiteen for monetære og finansielle spørsmål (NBMFC) er valgkretsens overordnede koordineringsorgan. Leder for komiteen er understatssekretære Johnny Åkerholm, Finland. De norske representantene er finansråd Tore Eriksen og visesentralbanksjef Jarle Bergo. Stedfortredere er avdelingsdirektør Bjarne Stakkestad fra Finansdepartementet og internasjonal direktør Anne Berit Christiansen fra Norges Bank.

Overvåkning og utlånspolitikken

Overvåkning av den økonomiske utviklingen i medlemslandene utgjør en vesentlig del av IMF's virksomhet. Hovedvekten er lagt på bilateral overvåkning gjennom de såkalte artikkel IV-konsultasjonene, som normalt gjennomføres hvert år. De viktigste områdene for overvåkning har tradisjonelt vært makroøkonomiske forhold og utenriksøkonomi. I de seneste årene er også utviklingen i finansiell sektor i større grad blitt gjenstand for overvåkning. IMF har – i samarbeid med Verdensbanken – igangsatt et prosjekt med å vurdere den finansielle stabiliteten i enkelte medlemsland. Norge har ikke deltatt i dette prosjektet.

IMF har utviklet standarder for «beste praksis» for åpenhet i finanspolitikken, pengepolitikken og finansmarkedspolitikken. Dette arbeidet har fått større vekt på bakgrunn av erfaringene fra finanskrisene de seneste årene. IMF har satt i gang et prosjekt for å vurdere enkelte medlemslands overholdelse av ulike standarder. Norge har ikke deltatt i dette.

Som et ledd i politikken for mer åpenhet, har IMF oppfordret til frivillig offentliggjøring av de rapportene IMF utarbeider om medlemslandene. Dette gjelder både de alminnelige rapportene om den økonomiske politikk i medlemslandene (artikkel IV-rapportene) og de mer spesialiserte rapportene om finansiell stabilitet og overholdelse av internasjonale standarder. Målet med publisering av rapportene er å styrke effektiviteten i overvåkingen samt bidra til mer offentlig debatt av IMF's analyser og syn.

Den årlige artikkel IV-konsultasjonen med Norge ble gjennomført den 17.–24. oktober 2000. IMF-delegasjonens foreløpige vurderinger ble offentliggjort den 24. oktober. Den endelige rapporten ble offentliggjort den 5. februar 2001.

IMF foretok i 2000 en grundig gjennomgang av utlånsordningene. Formålet var blant annet å etablere et mer oversiktlig utlånsystem. Flere låneordninger som i sin tid ble opprettet for å dekke spesielle formål, ble avvirket.

For de ordinære låneordningene (SBA - «Stand-By Arrangement» og EFF - «Extended Fund Facility») ble det foretatt visse endringer i rentestrukturen ved at renten stiger med økende lånebeløp. For å korte ned løpetiden på lånene ble det innført et system med tidsbaserte forventninger om tilbakebetaling.

Det ble også foretatt visse lettelsener i beredskapsordningen CCL («Contingent Credit Lines»), som ble etablert i 1999. Heller ikke i 2000 var det noe land som søkte om lån under denne ordningen.

Gjeldsstrategien og finansieringsordninger for utviklingslandene

IMF forsterket i 2000 arbeidet med gjeldslette for de fattigste utviklingslandene. Det ble etablert en forenklet prosess for raskt å bringe flest mulig land under gjeldsletteinitiativet (HIPC- «Highly Indebted Poor Countries»). Ved utgangen av året var det iverksatt gjeldslette for i alt 22 land.

Land som ber om gjeldssanering under HIPC, må utarbeide en strategi for å bekjempe fattigdom («Poverty Reduction Strategy Paper» – PRSP). Landet må vise evne og vilje til å føre en sunn økonomisk politikk. Hensikten er at landet må føre en bærekraftig økonomisk politikk som sikrer en varig bedring av gjeldssituasjonen. PRSP må godkjennes av IMF og Verdensbanken.

IMF har en særskilt låneordning for fattigdomsbekjempelse og vekst (PRGF – «Poverty Reduction and Growth Facility»). Ordningen er en videreføring av den utvidede strukturtilpasningsordning (ESAF) som ble etablert i 1987. PRGF er ikke finansiert ved IMF's ordinære ressurser, men ved at medlemslandene stiller midler til disposisjon. Dette er enten kapitalmidler som benyttes til utlån, eller subsidiemidler som setter IMF i stand til å låne ut disse midlene til en svært lav rente.

Norges Bank har stilt til disposisjon kapitalmidler for til sammen 150 millioner SDR (om lag 1,7 milliarder kroner) til ordningen. Låneavtalen mellom IMF og Norges Bank er utformet slik at Fondet innen et gitt tidspunkt må ha trukket dette beløpet. Når IMF først trekker på ordningen, er midlene for Norges Banks vedkommende bundet i inntil 10 år. IMF anmodet i august 2000 om at Fondets mulige trekkperiode ble forlenget med to år fram til 31. desember 2005. I henhold til paragraf 26 i sentralbankloven ble spørsmålet forelagt Finansdepartementet, som i samsvar med tilråding fra Norges Bank godkjente en slik forlengelse.

Jugoslavia nytt medlem

Jugoslavia søkte mot slutten av 2000 om å bli gjenopptatt som medlem av IMF. En forutsetning for å normalisere forbindelsene var en fullstendig nedbetaling av landets restanser i IMF. Disse utgjorde om lag 100 millioner SDR. Norge og Sveits sa seg villige til å yte et «samme dags»-lån til Jugoslavia, som ville sette landet i stand til å tilbakebetale gjelden til IMF. Norges andel var 50 millioner SDR. Operasjonen ble gjennomført den 20. desember. Jugoslavia ble samme dag tatt opp som medlem og fikk innvilget et nytt lån som øyeblikkelig ble benyttet til å tilbakebetale lånet til Norges Bank. Lånet fra Norges Bank ble gitt innenfor rammen av sentralbanklovens paragraf 26, som forutsetter betryggende sikkerhet og godkjenning av Finansdepartementet.

Den internasjonale oppgjørsbanken, BIS

Bank for International Settlements (BIS) har til oppgave å fremme samarbeidet mellom sentralbanker. Norges Bank har vært medeier i BIS siden 1931. BIS er et utredningsorgan og diskusjonsforum for medlemsbankene. I de seneste årene har BIS i økende grad rettet fokus mot finansiell stabilitet.

Sentralbanksjefen deltar regelmessig på møter i BIS for å diskutere internasjonale problemstillinger på sentralbankenes område.

Sentralbanker i EU

Fra 1. januar 1999 har Den europeiske sentralbanken (ESB) hatt ansvaret for å utforme og gjennomføre pengepolitikken innenfor den monetære unionen i EU.

Den økonomiske utviklingen og pengepolitikken i EU gir viktige rammebetingelser for norsk pengepolitikk. Norges Bank søker derfor å holde regelmessig kontakt med ESB og med sentralbanker i EU.

Norges Bank har inngått en swapavtale med Den europeiske sentralbanken. Avtalen gir Norges Bank tilgang til kreditter til bruk ved intervensjoner for å understøtte valutakursstyringen. Norges Bank har forpliktet seg til å gjennomføre intervensjoner på en måte som ikke kommer i konflikt med ESBs målsettinger for pengepolitikken, og vil samarbeide med ESB i intervensjonspolitikken overfor tredjelands valuta. Det legges til grunn at Norges Bank i rimelig utstrekning har benyttet sine valutareserver og pengepolitiske tiltak før det trekkes på avtalen. Det er en forutsetning at Norges Bank ikke vil trekke på avtalen så lenge kronen flyter mot euro. Avtalen gjelder for et beløp på 1500 millioner euro og ble fornyet for en periode på 12 måneder fra 1. januar 2001.

Norges Bank har en tilsvarende avtale med Bank of England for et beløp på 290 millioner euro. Også denne avtalen er fornyet for 12 måneder fra 1. januar 2001.

Norges Bank hadde en swapavtale for et beløp på 25 millioner euro med Bank of Greece fram til 31. desember 2000. Hellas gikk inn i eurosamarbeidet den 1. januar 2001, og avtalen ble av denne grunn ikke fornyet.

Nordiske sentralbanker

Det foregår et utstrakt samarbeid med de nordiske sentralbankene på en rekke områder. Det årlige sentralbanksjefmøtet i 2000 ble holdt i Norge. Hovedtemaet var utviklingstrekk i de nordiske bank- og finansmarkeder og konsekvenser for sentralbankenes rolle som «lender of last resort».

Tjenestemenn fra ulike områder i sentralbankene møtes jevnlig for å diskutere spørsmål i tilknytning til pengepolitikk, forvaltning av valutareserver, finansiell stabilitet, betalingssystemer, sentralbanklovgivning, personalpolitikk, m.v.

Sentralbankene i Danmark, Island, Norge og Sverige inngikk den 1. januar 1999 en avtale om gjensidig valutastøtte. Sentralbankene i Danmark, Norge og Sverige har rett til å trekke et beløp tilsvarende 2 milliarder euro, mens beløpet for den islandske sentralbanken er 200 millioner euro. Hver av de deltakende sentralbankene har plikt til å yte valutastøtte for et beløp inntil 1 milliard euro, respektive 100 millioner euro for Sedlabanki Islands. Aktivisering av avtalen forutsetter at egne valutareserver og pengepolitiske tiltak er benyttet i rimelig utstrekning. Løpetiden på eventuelle lån er tre måneder, med mulighet for forlengelse i ytterligere tre måneder. Avtalen løper inntil den blir sagt opp av en partene.

Kap 6. Andre oppgåver

Internasjonal rapportering og samarbeid

Noregs Banks rapportering av statistikk til internasjonale organisasjonar har auka dei siste åra, og det kjem stadig nye krav og ønske om meir data frå slike organisasjonar. Banken rapporterer til BIS, ESB, Eurostat, IMF og OECD.

Noregs Bank deltek i fora der utviklinga av internasjonale statistikkstandardar og internasjonal rapportering blir drøfta. Dette skjer blant anna i Eurostats Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics og i arbeidsgrupper under denne, der Noreg deltek med bakgrunn i EØS-avtalen.

Noreg slutta seg til IMF's dataspreiingsstandard, SDDS, i 1996. Standarden stiller omfattande krav til deltakarlanda sin statistikkproduksjon når det gjeld dekning, metodar, kvalitet, frekvens, aktualitet og tilgang. I første halvår av 2000 blei det sett i gang meir detaljert publisering av valutareservar og valuta-likviditet på bakgrunn av nye SDDS-krav.

Valutaregulering og valutakontroll

Løpande oppgåver på valutaregerings- og kontrollområdet blir utførte av Noregs Bank si avdeling på Lillehammer etter avtale med Statistikkavdelinga ved hovudkontoret. Dette gjeld blant anna samarbeidet med andre kontrollorgan og arbeid i samband med oppfølging og kontroll knytt til EU-tiltak og sanksjonar som Dei sameinte nasjonane (FN) har vedteke mot andre land.

I år 2000 blei det gjort endringar i forskrifta til Noregs Bank om valutaregulering av 27.06.1990 på følgjande område:

Reglane i tidlegare kapittel 6 og 7 om etablering av oppgjersordningar med utlending og/eller konto i utanlandsk bank blei samla i eitt kapittel for å få eit meir einskapleg og enklare regelverk. Det blei vidare gjort lempingar i rapportkrava slik at dersom omsetning siste 12 månader og/eller gjennomsnittssaldo siste 12 månader ikkje overstig NOK 100 millionar, blir ein friteken frå rapportplikta.

Det er vidare gjort endringar i kapittel 14 under reglane for valutabankar som er unnatekne frå edb-rapportering. Når det gjeld BRAVO-rapporteringa frå bankane, blir den eksisterande ordninga halden ved lag, med fritak for bankar med avgrensa utanlandsverksemd. Dei bankane som blir fritekne for BRAVO-rapportering, kan no også fritakast for rapportering på papirskjema. Som grunnlag for å fastsetje slikt fritak, bruker ein tal frå bankstatistikken (ORBOF) rapport 10 (superbalansen). Grensa er fastsett til NOK 3 millionar.

Det er vidare gjort ei teknisk endring i kapittel 18 for å tilpasse reglane i forskrifta til lovendringar.

Talet på førespurnader frå kontroll- og tilsynsorgan var 966 i 2000 mot 928 i 1999. Med dette som utgangspunkt er det søkt på 1589 namngitte føretak

eller privatpersonar. Dette har resultert i tilbakemeldingar om 17444 transaksjonar, som utgjer berre vel ein promille av det samla talet på transaksjonsmeldingar Noregs Bank mottok til valutastatistikkføremål.

Norske styresmakter har vedteke forskrifter som set i verk FN-sanksjonane om økonomisk boikott av land og/eller landområde. I samband med dette har Finansdepartementet delegert oppgåva som kontroll- og lisensorgan for finansielle transaksjonar til Noregs Bank. I 2000 har Irak og Den føderale republikken Jugoslavia (FRJ) vore omfatta av FN-sanksjonar. Når det gjeld Libya, blei sanksjonane mellombels oppheva med verknad frå 5. april 1999. For FRJ sin del omfatta FN-sanksjonane i 2000 berre innskott eller tilsvarande plasseringar i Noreg gjorde av offisielle jugoslaviske styresmakter eller av juridisk person som er ått eller kontrollert av FRJ. Desse sanksjonane blei oppheva med verknad frå 1. november 2000. Noregs Bank har i 2000 ikkje motteke søknader om overføring til Irak.

Stortinget vedtok 25. juni 1999 lov om særlege tiltak mot FRJ. Med heimel i denne lova vedtok Regjeringa 6. august 1999 forskrift om gjennomføring av tiltaka. I samband med dette har Finansdepartementet delegert oppgåva som kontroll- og lisensorgan for finansielle transaksjonar til Noregs Bank. Alle transaksjonar som blir søkt gjennomførte i tråd med unntaksreglane i forskrifta, må på førehand godkjennast av Noregs Bank. Det er i 2000 behandla 121 søknader om overføring av midlar til Den føderale republikken Jugoslavia. Forskrifta om desse såkalla EU-tiltaka mot FRJ har vore endra fem gonger, noko som er følgt opp vis-à-vis finansinstitusjonane gjennom rundskriv frå Noregs Bank.

Statsgjeldspolitik

Etter avtale mellom Finansdepartementet og Noregs Bank skal banken yte tenester både som rådgivar, tilretteleggjar og betalingsagent i samband med opptak og forvaltning av dei enkelte statslåna som blir omsette i den innanlandske marknaden.

Statens emisjonsplanar for korte og lange papir i 2000 blei publiserte halvårleg i auksjonskalendrar. Stort sett blei det lagt opp til auksjonar etter same mønster som i føregåande år. I 2000 blei det halde fem auksjonar av statobligasjonar og tretten av korte statspapir (statssertifikat og -vekslar). Samla emisjonsvolum utanom Noregs Bank sine førstehandskjøp var 16,1 milliardar kroner i statsobligasjonar og 42,0 milliardar kroner i korte statspapir.

Statens innanlandske verdipapirgjeld, registrert i Verdipapirsentralen ved utgangen av 2000, utgjorde 175,2 milliardar kroner, rekna i pålydande verdi. Av dette var 95,7 prosent konsentrert om ti tonegivande

(benchmark) lån, med etter norske forhold høg likviditet. Over 36 prosent var utanlandsk åtte, mens livsforsikringselskap og private pensjonsfond hadde 25 prosent. Omfanget av den norske statens innlandske verdipapirgjeld utgjorde 12½ prosent av bruttonasjonalproduktet i 2000, noko som er svært lågt sett i forhold til andre land.

I 2000 blei det gjennomført store endringar både i instrumentutforminga, auksjonsmåten og emisjonsopplegget for korte statspapid. Frå 2. halvår av blei statssertifikat avløyste av statskassevekslar, dvs. nullkupongpapid. I oktober blei vekslane for første gong auksjonerte over det elektroniske handelssystemet på Oslo Børs. Dermed blei avviklingstida redusert frå ein dryg time til 4 – 5 minutt. Samtidig brukte banken hollandsk auksjon (éinprisauksjon) som var open for alle, også for ikkje-børsmedlemmer, ved hjelp av ei telefaksbasert løysing. Det hadde tidlegare berre blitt tilbode i obligasjonsauksjonar.

I desember 2000 blei det kunngjort eit endra emisjonsopplegg, med auksjonskalender for eit heilt år av gangen, med oppgiving av fem auksjonstidspunkt for obligasjonar og seksten for vekslar. Den auka emisjonsfrekvensen følgjer av at nye statskassevekslar frå no er skrivne ut på IMM-dagar (internasjonal standard for oppgjersdagar: tredje onsdag i mars, juni, september og desember), med forfall på IMM-dagen eitt år seinare. Desse låna blir utvida allereie etter to eller tre veker, dvs. i byrjinga av påfølgjande månad. Ytterlegare åtte vekselauksjonar blir haldne i byrjinga av kvar av dei resterande månadene. Då blir vekslar med forfall midt i mai eller november emitterte (ifm. skatteforfall) eller det er ytterlegare utvidingar av vekslane med IMM-forfall i mars eller september. Vanlegvis vil slike vekslar ha gjenståande løpetid på berre 3-4 månader. Formålet med det nye vekselpogrammet var å få til betre tilpassing til etterspurnaden frå investorene og svingingane i statens kontantbeholdning.

I andrehandsmarknaden dreiv Noregs Bank gjennom heile året pleie av dei største statslåna på Oslo Børs. Formålet var å betre omsetninga, slik at ein oppnår lågast moglege lånekostnader, og gi marknaden god informasjon om renteforhold. For statskassevekslar sette banken sjølv samtidige kjøps- og salskursar, mens det for statsobligasjonar blei inngått avtalar med ei gruppe av primærhandlarar, som måtte setje løpande kjøps- og salskursar for visse beløp. Kvar primærhandlar fekk rett til å låne obligasjonar for inntil 200 millionar kroner i kvart av dei aktuelle låna.

Informasjonsverksemd

Noregs Bank har ei plikt etter sentralbanklova til å «informere ålmenta om penge-, kreditt- og valuta-

forholda». I tillegg vil banken søkje å oppnå breiast mogleg forståing for den pengepolitikken som blir ført, og for dei mekanismane som verkar til finansiell stabilitet, gjennom ei aktiv informasjonsverksemd. Interesse for ulike aktivitetar til sentralbanken blant media og dei ulike aktørane så vel som publikum generelt har vore tiltakande, og Noregs Bank legg stor vekt på å møte denne interessa gjennom å vere open og pårekleleg.

Pressekonferansar er innførte som ei fast ordning etter alle rentemøta i hovudstyret og ved offentleggjering av inflasjonsrapportane og kvartalsrapportane til Statens petroleumsfond. Det blei i løpet av året også arrangert 4 presseseminar, der ein på ein grundigare måte presenterte rapportar om finansiell stabilitet og den internasjonale økonomiske utviklinga og gjekk gjennom forvaltninga av Statens petroleumsfond. Det blei sendt ut 48 pressemeldingar.

Bruken av Internett utgjer ein stadig viktigare del av bankens informasjonsstrategi. Ei omlegging av internett-sidene med sikte på å gjere denne tenesta meir brukarvenleg og funksjonell, blei gjennomført i løpet av året. Frå og med andre halvår har pressekonferansane i samband med rentemøta og inflasjonsrapportane vore lydoverførte over Internett. Føredrag og debattinnlegg av leiinga i Noregs Bank blir også offentleggjorde på internett-sidene til banken. Talet på slike offentleggjeringar var 21 i løpet av året. Dersom vi bruker talet på treff på sida som ein indikasjon på bruken av denne tenesta, kom desse opp i nesten 176 000 pr. månad i slutten av året samanlikna med 136 000 året før (ein auke på 29 prosent).

Noregs Bank utgir fleire publikasjonar. *Penger og Kreditt* og den engelske versjonen *Economic Bulletin* blir utgitt kvartalsvis. Av andre publikasjonar blei det gitt ut 16 arbeidsnotat om forskings- og utgreiingsprosjekt, 15 rundskriv, 5 reprints i tillegg til *Beretning og regnskap/Annual Report*.

Hovedstyrets regnskapsberetning for 2000

En hovedoppgave for Norges Bank er utstedelse av sedler og mynt. Dette innebærer at banken alltid vil ha en gjeld som ikke er rentebærende. Motposten vil være at banken har rentebærende fordringer på andre aktører. Seddelmonopolet vil således medføre at regnskapet, før man tar hensyn til justeringer som følge av endringer i valutakurser og verdipapirpriser, normalt vil vise overskudd (seigniorage). Norges Banks regnskap har videre det spesielle ved seg at resultatet i stor grad er bestemt av den pengepolitikken som har vært gjennomført i regnskapsåret.

For 2000 viser Norges Banks årsresultat et overskudd på 13 722 millioner kroner, mot et underskudd på 3 115 millioner kroner i 1999. Dette har sammenheng med endringer i priser på norske og utenlandske verdipapirer som har medført en kursgevinst i 2000 på 2 107 millioner kroner mot et tap i 1999 på 8 155 millioner kroner¹. I tillegg har det vært kursgevinster på valuta med i alt 5 988 millioner kroner i 2000, mot tilsvarende kurstap i 1999 på 887 millioner kroner.

Renteinntekter av plasseringer i utlandet utgjør 11 663 millioner kroner, som er 2 834 millioner kroner mer enn i 1999.

Renter betalt til statskassen var 3 561 millioner kroner, hvorav 627 millioner kroner refererer seg til avkastning på immuniseringsporteføljen². I 1999 utgjorde totale rentekostnader til statskassen 1 776 millioner kroner.

Til staten vil det etter gjeldende retningslinjer bli overført 10 685 millioner kroner fra overføringsfondet.

Norges Banks plasseringer i og fordringer på utlandet

Norges Banks fordringer på utlandet består av internasjonale reserver og plassering av Statens petroleumsfond.

Internasjonale reserver

Norges Banks internasjonale reserver er sammensatt av valutareserver, gull og fordringer på Det internasjonale valutafondet (IMF). Valutareservene består av plasseringer i rentebærende verdipapirer, gjenkjøps- og gjensalgavtaler av verdipapirer i utenlandsk valuta, samt innskudd i internasjonale banker med høy kredittverdighet. Plasseringer foretas i henhold til retningslinjer vedtatt av hovedstyret og forelagt Finansdeparte-

mentet. Disse retningslinjene legger begrensninger på blant annet kreditteksponering, renterisiko og valutarisiko.

Norges Banks internasjonale reserver er delt opp i ulike hovedporteføljer avhengig av formålet de skal ivareta. Likviditetsporteføljen er sammensatt med sikte på at den kan anvendes i valutakursstyringen og til å påvirke likviditeten og renteforholdene i det norske pengemarkedet. Den langsiktige porteføljen skal også kunne være tilgjengelig for intervensjonsformål, men skal i tillegg plasseres med sikte på å oppnå høyest mulig avkastning innenfor gitte retningslinjer. Immuniseringsporteføljen koordineres med statens valutagjeld, slik at rente- og valutakursrisikoen samlet blir minst mulig. Petroleumsbufferporteføljen bygges opp kvartalsvis med sikte på at overføringene til Statens petroleumsfond skal kunne skje med minst mulig transaksjonskostnader. Denne delporteføljen inneholder derfor futureskontrakter på utenlandske aksjeindekser i tillegg til rentebærende verdipapirer. Alle delporteføljene skal være disponible for pengepolitiske formål ved behov.

Størrelsen på og sammensetningen av de internasjonale reservene

Pr. 31.12.2000 utgjorde de internasjonale reservene³ 185 998 millioner kroner. Av dette utgjorde valuta-reservene 174 530 millioner kroner. Fordelingen av internasjonale reserver på de enkelte hovedporteføljer fremgår av tabell 1. I tabellen oppgis verdien av futures-, terminkontrakter og rentebytteavtaler som løper over årsskiftet. Fordeling av valutareservene på instrumenter fremgår av note 2 til regnskapet.

Den prosentvise valutaforordelingen av Norges Banks valutareserver ved utgangen av 2000 og 1999 er vist i tabell 2.

Endring i valutareservenes verdi

Ved utgangen av 1999 utgjorde valutareservene⁴ 153,5 milliarder kroner. I løpet av 2000 har valuta-reservene økt med 21,0 milliarder kroner til 174,5 milliarder kroner. Økningen kan i hovedsak tilskrives avkastningen på valutareservene i 2000, jf. tabell 3, som viser endringen i valutareservene splittet på hovedposter.

- 1) 3 290 millioner kroner av kurstapet på verdipapirer i 1999 skyldtes overgang til verdsettelse av verdipapirer til markedsverdi
- 2) Immuniseringsporteføljen er koordinert med statens utenlandsgjeld for å eliminere kurs- og renterisiko. Utenlandsgjelden uttrykt i norske kroner inngår i statskassens foliokonto.
- 3) Internasjonale reserver i balanseoppstillingen 245 862 mill kroner, hensyntatt gjenkjøpsavtaler og innlån utlandet inkl. påløpt rentekostnad på totalt 59 864 mill kroner.
- 4) Internasjonale reserver fratrukket gull, fordringer på IMF.

Tabell 1. Sammensetningen av internasjonale reserver pr. 31.12.2000 og 31.12.1999 etter markedsverdier og løpende finansielle instrumenter, i millioner kroner

	Valutareserver					Gull IMF	Internasjonale reserver totalt	
	Likviditets- porteføljen m.m.	Langsiktig portefølje	Immuni- serings- portefølje	Petrobuffer- porteføljen	Valuta- reserver totalt		2000	1999
Sum internasjonale reserver	44 652	105 469	7 551	16 858	174 530	11 468	185 998	167 187
Rentefutures kjøpt	43	13 288		61			13 392	3 909
Rentefutures solgt		11 717		965			12 682	
Aksjefutures kjøpt				6 435			6 435	4 658
Valuta kjøpt på termin	10	3 705		1 238			4 953	
Valuta solgt på termin	8 145	3 705					11 849	7 737
Rentebytte- avtaler, kjøpt		4 687					4 687	
Rentebytte- avtaler, solgt		4 726					4 726	

Tabell 2. Prosentvis valutafordeling av valutareservene

	2000	1999
US dollar	21,9	27,2
Kanadiske dollar	1,9	1,3
Japanske yen	12,6	12,9
Britiske pund	14,1	13,0
Øvrige valutaer	4,0	3,3
Euro	45,5	42,3
Totalt	100,0	100,0

Tabell 3. Endring i valutareservene i løpet av 2000 i milliarder kroner

	Endring 2000	Beholdninger
Valutareserver til markedsverdi 31.12.1999		153,5
Valutakjøp Petroleumsfondet	53,0	
Valutakjøp Statens direkte økonomiske engasjement i oljesektoren (SDØE)	99,0	
Overføring til Statens petroleumsfond	-150,0	
Valutakjøp i likviditetsporteføljen	0,4	
Endring IMF	2,0	
Plassering i filialer i Norge av utenlandske banker	-1,0	
Avkastning	17,6	21,0
Valutareserver til markedsverdi pr 31.12.2000		174,5

Avkastning på de internasjonale reservene

Målt i norske kroner består den samlede avkastningen på reservene av løpende renteinntekter, prisendringer på verdipapirbeholdningen og endring i valutakurser overfor norske kroner.

Valutakursgevinsten i tabell 4 har ingen betydning for reservenes internasjonale kjøpekraft.

En reduksjon i obligasjonsrentene i de fleste

internasjonale markeder har gitt kursgevinst på verdipapirer⁵ med 1 536 millioner kroner i 2000 mot et tap i 1999 på 7 478 millioner kroner.

Renteinntektene på internasjonale reserver beløper seg i 2000 til 9 896 millioner kroner mot 8 100 millioner kroner i 1999. Endringen er hovedsakelig forårsaket av en gjennomsnittlig større beholdning av rentebærende finansinstrumenter i 2000 enn 1999.

Tabell 4. Avkastning på de internasjonale reservene i millioner kroner i 2000 og 1999

	Likviditets- porteføljen	Langsiktig portefølje	Immuni- serings- portefølje	Petrobuffer- porteføljen	Valuta- reserver totalt	Gull IMF	Internasjonale reserver totalt	
							2000	1999
Valutakurs- og gull- reguleringer	2 256	3 478	204	631	6 569	-706	5 863	-814
Kursregu- leringer på verdipapirer	-59	2 434	-77	-762	1 536	67	1 603	-7 478
Løpende renteinntekt	1 908	5 899	393	1 319	9 519	377	9 896	8 100
Sum	4 105	11 811	520	1 188	17 624	-262	17 362	-192

5) En slik sammenheng finnes fordi redusert rente gjør verdien av fremtidige kontantstrømmer på obligasjonene som alt er i porteføljen, høyere relativt til nye obligasjoner.

Statens petroleumsfond

Norges Bank ivaretar den operative forvaltning av Statens petroleumsfond på vegne av Finansdepartementet. Statens petroleumsfond er plassert på egen konto i form av kroneinnskudd i Norges Bank. Norges Bank plasserer disse midlene særskilt i bankens navn i aktiva denominert i utenlandsk valuta. Forvaltningen i 2000 har vært i henhold til forskrift for forvaltning av Statens petroleumsfond fastsatt med hjemmel i lov av 22. juni 1990 nr. 36 om Statens petroleumsfond paragraf 7.

Petroleumsfondet hadde ved utgangen av 1999 en markedsverdi på 222 278 millioner kroner. I løpet av 2000 ble det overført ytterligere 150 000 millioner kroner, fordelt med 30 000 millioner kroner 31. mars, 40 000 millioner kroner 30. juni, 45 000 millioner kroner 29. september, og 35 000 millioner kroner 30. november. Sammen med avkastning på midlene gir dette en markedsverdi på 386 126 millioner kroner ved utgangen av 2000.

Utviklingen i sammensetningen av Statens petroleumsfond gjennom 2000 med sammenligningstall for 31.12.1999 fremgår av tabell 5.

Ved utgangen av 2000 er om lag halvparten av aksjeporteføljen plassert hos eksterne forvaltere som er pålagt å følge en indekseringsstrategi. Denne delen av

porteføljen har hatt nesten samme sammensetning som referanseporteføljen, og har også gitt nærmest tilsvarende avkastning. Vel en fjerdedel av aksjeporteføljen er plassert hos åtte eksterne forvaltere med mandat å følge såkalte aktive strategier. Disse oppnådde i gjennomsnitt høyere avkastning enn sine referanseporteføljer.

Ved utgangen av 2000 ble mer enn 90 prosent av obligasjonsporteføljen forvaltet internt i Norges Bank, mens resten er plassert hos tre eksterne forvaltere med mandat å følge såkalte aktive strategier. Også internt drives aktiv renteforvaltning i et visst omfang, og det er særlig denne forvaltningen som har gitt positivt bidrag til meravkastningen. Taktisk aktivaa lokering drives i mindre omfang hos to eksterne forvaltere og internt i Norges Bank.

Målt etter markedsverdier var avkastningen på Statens petroleumsfond i 2000 på 14 178 millioner kroner. Herav skriver 7 907 millioner kroner seg fra valutakursgevinster som følge av at den norske krone har svekket seg mot de fleste andre investeringsvalutaer gjennom 2000. Valutakursgevinsten medfører ingen endring i fondets internasjonale kjøpekraft. Petroleumsfondet hadde i 2000 realiserte verdipapirgevinster med 1 661 millioner kroner og urealiserte tap med 6 318 millioner kroner ved utgangen av 2000.

Tabell 5. Sammensetningen av Statens petroleumsfond pr. kvartal i millioner kroner, markedsverdier, hensyntatt påløpt forvaltningsgodtgjørelse.

	31.12.99	31.03.00	30.06.00	30.09.00	31.12.00
Aksjeporteføljen	93 120	105 635	121 798	142 738	152 829
Obligasjonsporteføljen	129 320	158 703	182 815	214 237	233 627
Påløpt forvaltn. godtgj.	-162	-213	-112	-239	-330
Totalt	222 278	264 125	304 501	356 736	386 126

Tabell 6. Valutafordeling av Statens petroleumsfond. Prosent

Valuta	2000	1999
US dollar	26,9	28,0
Kanadiske dollar	2,3	1,7
Asiatiske valutaer	18,4	20,2
Britisk pund	11,8	11,7
Euro	35,0	33,5
Andre valutaer i Europa	5,6	4,9
Sum	100,0	100,0

Norske statssertifikater og statsobligasjoner

Alle beholdnings- og omsetningstall i dette avsnitt er oppgitt i nominelle verdier. Regnskapsmessige verdier fremkommer i note 8.

Norges Banks beholdning av norske verdipapirer består av omsettelige sertifikater og obligasjoner utstedt av den norske stat. Beholdningene av statssertifikater benyttes til å drive markedspleie ved kjøp og salg av statssertifikater i annenhåndsmarkedet.

I annenhåndsmarkedet for statssertifikater kjøpte Norges Bank netto statssertifikater/statskasseveksler for pålydende 1,5 milliarder kroner. I førstehåndsmarkedet kjøpte Norges Bank for 2 milliarder kroner. Når Norges Banks beholdninger av enkelte statssertifikater/statskasseveksler blir for små til å danne basis for markedspleien, kan Finansdepartementet foreta en rettet emisjon mot Norges Bank (ettertegning). I 2000 ble det ettertegnet for 1 milliard kroner.

Markedspleien i statsobligasjonene utføres av primærhandlere som etter avtale med Norges Bank stiller indikative kjøps- og salgskurser i de mest omsatte statsobligasjonslånene. Primærhandlerne har rett til å låne obligasjoner av Norges Bank. Låneordningen innebærer at primærhandlerne kan kjøpe statsobligasjoner med en avtale om å selge disse tilbake innen fem dager (gjensalgavtale). Norges Banks beholdning av statsobligasjoner danner grunnlag for låneordningen. Norges Bank tegnet seg for 1,6 milliarder kroner i det nye 10-årslånet som staten la ut i juni 2000.

Engasjement overfor norske banker

Innskudd med fast rente (F-innskudd)

Norges Bank legger ut F-innskudd med kort løpetid i perioder med stor overskuddslikviditet i banksystemet. Renten fastsettes ved ordinær auksjon. Løpetiden for F-innskuddene varierte i 2000 fra 2 til 7 dager. Daglig gjennomsnittlig F-innskudd utgjorde 5,2 milliarder kroner i 2000, mot 1,7 milliarder kroner året før.

Døgnlån (D-lån)

Bankenes D-lån er delt opp i D-lån gjennom dagen (intradaglån) og D-lån over natten. Norges Bank krever sikkerhet for bankenes D-lån som minst skal tilsvare 100 prosent av lånebeløpet. D-lån over natten er i tillegg begrenset av en ramme for akkumulerte lån over en periode på en halv måned. Denne lånerammen var i 2000 15 prosent av beregningsgrunnlaget, som er bankens forvaltningskapital fratrukket D-låns gjeld til Norges Bank. Det beregnes ikke rente eller gebyrer for intradag D-lån.

Ved rundskriv nr. 9/29. juni 2000 ble enkelte regler for godkjenning av verdipapirer som sikkerhet for lån i Norges Bank endret. Da Finansdepartementet erstattet statssertifikater med statskasseveksler i form av nullkupongpapirer, ble disse akseptert som sikkerhet for lån i Norges Bank. Statskasseveksler gis en låneverdi på 95 prosent av pålydende verdi. Videre ble VPS-registrerte obligasjons- og pengemarkedsfond akseptert. Låneverdien av obligasjons- og pengemarkedsfond er fastsatt til 80 prosent av innløsningsverdien. Det ble også foretatt visse endringer i kravene til kredittvurdering av utenlandske verdipapirer.

E-lån

E-lån er en ekstraordinær låneadgang gjennom dagen for banker og filialer, og er innført for å sikre gjennomføringen av særskilte betalingsoppgjør fastsatt av Norges Bank. E-lån kan ytes til uttak av kontanter, til verdipapiroppgjørene inklusive NOS-oppgjørene, til NICS/masseavregningen og til valutahandler med Norges Bank. Lånene gis uten sikkerhet og belastes med et gebyr som motiverer bankene til å unngå å trekke på låneordningen. Det er en forutsetning at lånene skal dekkes inn samme dag. Beregningsgrunnlaget er det samme som for F-lån. Norges Bank fastsetter en samlet låneramme som en prosentandel av beregningsgrunnlaget.

Gebyret for trekk av E-lån har siden 1998 vært 0,05 prosent av låneopptak, tilsvarende full gebyrsats. Full sats tilsvarende den rente en bank blir belastet ved overskridelse av bankens D-lånsramme over natten.

Det ble i 2000 innvilget totalt 18 E-lån til 14 forskjellige banker, totalt vel 14 millioner kroner, som er en betydelig nedgang fra 1999, hvor det ble innvilget 47 lån til en samlet verdi av 1,4 milliarder kroner. Det ble innført krav om sikkerhet for F-lån med virkning fra 1. september 1999, noe som førte til at E-lån til forfall av F-lån ikke lenger er aktuelt. Bankene har videre tilpasset seg kravene til likviditetsstyring gjennom dagen, noe som blant annet reflekteres i en generell økning i stilte sikkerheter. Til sammen stilte 136 banker sikkerhet for lån ved utgangen av 2000, mens 108 banker stilte sikkerhet ved slutten av 1999.

Lån til bankene (F-lån og valutaswapper)

Norges Bank legger ut F-lån når banksystemet har underskudd av likviditet. F-lånene dimensjoneres slik at banksystemet samlet hver dag har folioinnskudd i Norges Bank. F-lån ytes mot sikkerhet i verdipapirer. En banks sikkerhetsstillelse overfor Norges Bank kan enten benyttes til D-lån eller F-lån. Renten på F-lån ble

i 2000 fastsatt ved ordinær auksjon. Løpetiden på F-lånene varierte mellom 1 og 10 dager. Daglig gjennomsnittlig F-lån i 2000 var 5,1 milliarder kroner, mot 4,4 milliarder kroner året før. Det ble ikke tilført likviditet ved gjenkjøpsavtaler i verdipapirer i 2000. Norges Bank inngikk mot slutten av året valutabytteavtaler for å dempe rentevirkningen av et dårlig fungerende interbankmarked ved årsskiftet

Produksjonsbedriftene Norges Banks seddeltrykkeri (NBS) og Den Kongelige Mynt (DKM)

Norges Banks to produksjonsbedrifter, NBS og DKM, har som primæroppgave å utvikle og produsere norske sedler og mynt. I tillegg produseres det produkter på forretningsmessig grunnlag.

Produksjonsbedriftenes samlede driftskostnader eksklusive kalkulatoriske kostnader, avskrivninger og nedskrivninger av varelageret, utgjør 161,4 millioner kroner i 2000, hvorav 77,7 millioner kroner er knyttet til forretningsvirksomheten. Samlet var omsetningen på forretningsområdet 95,3 millioner kroner, som har gitt et positivt resultat etter felleskostnader og avskrivninger på 5,1 millioner kroner i 2000.

Ved DKM er det i 2000 foretatt nedskrivninger av varelagerbeholdningene med 7,3 millioner kroner. Av dette gjelder 5,1 millioner kroner nedskrivning av beredskapslager norsk mynt, mens 2,2 millioner kroner gjelder øvrige beholdninger. Nedskrivningene gjelder i stor grad ukurante varebeholdninger, som delvis burde vært nedskrevet i tidligere år. Det er i tillegg kostnadsført 2,8 millioner kroner i 2000 som skyldes feiltolking av merverdiavgiftsreglene i 1999. Etter at disse postene er hensyntatt, er resultatet 0,3 millioner kroner ved DKM. Det er videre foretatt nedskrivning med 4 millioner kroner på maskiner og inventar. Ved NBS er det kostnadsført nedskrivning av seddelpapir med 0,9 millioner kroner og 1,2 millioner kroner i realisasjonstap ved salg av maskiner knyttet til frimerke-

produksjonen. Etter at disse postene er hensyntatt, er resultatet 4,7 millioner kroner ved NBS. Det henvises til note 13 som viser driftsinntekter, driftskostnader og resultat.

Gjennomsnittlig kostnad er kr. 0,45 pr. produsert mynt og kr. 0,73 pr. produsert seddel. Gjennomsnittlige enhetskostnader vil påvirkes av sammensetningen av valører. Produksjonen av ny 500-kroneseddel med mer avanserte sikkerhetslementer fører til en vesentlig økning i enhetsprisen for sedler. Nedskrivning av beredskapslager av metall etter at utskiftingen av myntrekken er fullført, fører til at kostpris pr. mynt øker.

Den Kongelige Mynt (DKM)

Det er i 2000 levert 98,7 millioner stk sirkulasjonsmynt. I de nærmeste årene vil det årlige produksjonsvolumet sannsynligvis ligge rundt 100 millioner stk sirkulasjonsmynt.

Det ble utgitt en 20-kronemynt med særpreg i anledning tusenårsskiftet.

Forretningsaktiviteten har vært betydelig, med blant annet leveranse av vel 230 000 sølvmedaljer og 6 600 gullmedaljer. Det ble også utgitt et spesielt myntsett i tilknytning til tusenårsskiftet.

Virksomheten ved DKM er 1. januar 2001 omdannet til aksjeselskap heleiet av Norges Bank. Selskapet har en aksjekapital på 25 millioner kroner. Varelager, varige driftsmidler, utstyr og inventar blir overdratt fra DKM til det nye selskapet ved oppstart.

Norges Banks Seddeltrykkeri (NBS)

NBS har vært gjennom store omstillinger i løpet av 2000. 1. juli 2000 ble de siste frimerker levert, og produksjonen stanset etter 38 års trykking av frimerker for Postens Frimerketjeneste. Denne beslutningen ble gjort som en følge av synkende volum og lave priser. Nytt etterbehandlingsutstyr for sedler ble tatt i bruk i 2000. Med denne investeringen ble det frigjort kapasitet.

Totalt ble bemanningen redusert med 1/3 i løpet av året.

Tabell 7. Produksjonstall ved DKM for sirkulasjonsmynt

	2000	1999
Rondeller	487 tonn	580 tonn
20-kronemynt	12,1 mill. stk.	6,2 mill. stk.
10-kronemynt	1,1 mill. stk.	1,1 mill. stk.
5-kronemynt-ny utgave	11,4 mill. stk.	24,3 mill. stk.
1-kronemynt-ny utgave	46,0 mill. stk.	78,8 mill. stk.
50-øremynt-ny utgave	20,1 mill. stk.	25,3 mill. stk.

Tabell 8. Produksjonstall for norske sedler, frimerker og norske reisepass i 2000 og 1999. (1 pakke=500 sedler)

	2000	1999
1000-kronesedler	0 pakker	13 000 pakker
500-kronesedler	52 400 pakker	43 700 pakker
200-kronesedler	35 600 pakker	44 300 pakker
100-kronesedler	44 170 pakker	33 800 pakker
50-kronesedler	2 600 pakker	38 400 pakker
Norske reisepass	364 800 stk.	387 900 stk.
Personaliserte pass	108 847 stk.	68 590 stk.
Norske frimerker	65 434 880 stk.	151 646 000 stk.
herav		
–stålstikk	14 325 400 stk.	38 682 500 stk.
–offset	41 029 000 stk.	98 035 500 stk.
–frimerker i hefter	10 080 480 stk.	14 928 000 stk.

NBS har gjennom hele året levert pass med personalopplysninger direkte til kunde. Totalt ble ca 109 000 pass personalisert i prøveprosjektet som avsluttes i løpet av 2001. NBS er med som underleverandør i et tilbud på et landsomfattende personaliseringssystem. Det er produsert ca. 365 000 vanlige passformularer. Utviklingen av ny 1000-kroneseddel ble ferdigstillet mot slutten av 2000 med produksjonsstart tidlig i 2001.

Kassevirksomheten

Bruttokostnader for behandling og distribusjon av sedler og mynt ved Norges Banks 14 distriktsavdelinger utgjorde ca. 234,2 millioner kroner inklusive avskrivninger (eksklusive andel av sentrale kostnader ved hovedkontoret) i 2000. Med inntekter på ca. 129,7 millioner kroner var nettokostnadene ved denne virksomheten i 2000 ca. 104,5 millioner kroner.

Tilbaketrekking av sedler og mynt

Ved kunngjøring av 17. april 2000 er VI-utgave av 500-kroneseddelen trukket tilbake som tvunget betalingsmiddel. Disse kan innløses i Norges Bank fram til 17. april 2011.

Minnemynter

FN-myntprosjektet ble avsluttet i 2000 og overskuddet, 3,5 millioner kroner, er overført til Finansdepartementet.

Som en markering av tusenårsskiftet ble det den

1. september 1999 utgitt en minnemynt i sølv og 15. januar 2000 en minnemynt i gull. Myntene er utgitt i proof-kvalitet i et opplag på henholdsvis 50 000 sølvmynter med pålydende verdi 100 kroner og 7 500 mynter i gull med pålydende verdi 1 500 kroner. Myntene er tvunget betalingsmiddel. Produksjonen av myntene har skjedd ved Den Kongelige Mynt. Prosjektet er avsluttet, og det er i den forbindelse overført 15,2 millioner kroner til Finansdepartementet.

Forretningsområdet

Forretningsområdet innenfor kassevirksomheten består av tjenester utført for banker og postverket basert på prinsippet om full kostnadsdekning. Tjenestene består blant annet av bedriftsoppgjør, myntsortering og fylling av minibankkassetter med oppgjør samt pakking av sedler og mynt til postkontorer og bankfilialer.

Inntektene på forretningsområdet i 2000 var 62,4 millioner kroner mot 49,0 millioner kroner i 1999, en økning på 27,3 prosent.

Andre inntekter på kasseområdet

Inntekter ved salg av mynt i rull og sedler i minibankkvalitet utgjorde i 2000 henholdsvis 22 millioner kroner og 35 millioner kroner. Tilsvarende tall for 1999 var for mynt i rull 19 millioner kroner og for sedler av minibankkvalitet 24 millioner kroner.

Tabell 9. Antall ansatte ved Norges Bank 31.12.

	Fast ansatte						Totalt	
	Heltid		Deltid		Engasjementer		2000	1999
	2000	1999	2000	1999	2000	1999		
Hovedkontoret	562	565	71	81	10	11	643	657
Avdelingene utenfor Oslo	275	296	61	69	1	1	337	366
NBS og DKM	91	122	15	9	0	0	106	131
Totalt	928	983	147	159	11	12	1086	1154

Bankens administrasjon

Personalet

Ved utgangen av 2000 var det totalt 1 086 fast ansatte og engasjementer i Norges Bank. Dette er en reduksjon med 68 stillinger i forhold til utgangen av 1999. Tabell 9 viser fordelingen mellom heltidsstillinger, deltidsstillinger og engasjementer fordelt på bankens hovedområder.

1 086 ansatte ved årets utgang tilsvarer 1 025 årsverk. Kostnader knyttet til innleid hjelp utgjorde 21,3 millioner kroner i 2000, mot 23,5 millioner kroner i 1999.

Helse, miljø og sikkerhet

De ansatte deltar i beslutningsorganene og i det sentrale og lokale arbeidsmiljø og samarbeidsutvalg. Det er arrangert arbeidsmiljøkurs for ledere, verneombud og medlemmer av arbeidsmiljøutvalg.

Likestillingsarbeidet, med sikte på jevnere fordeling mellom kvinner og menn på de forskjellige arbeidsområder og i ulike stillingskategorier, er videreført.

I 2000 var sykefraværet 6,1 prosent av det totale antall arbeidsdager. I 1999 var sykefraværet totalt 6,2 prosent.

Norges Bank står for ubetydelige påvirkninger av ytre miljø i form av forurensninger utover godkjente grenser. Utslipp av metaller ved myntproduksjonen ved DKM skjer til kommunalt renseanlegg. Utslippene var innenfor utslippstillatelse, dog med unntak for nikkel, som først fra annet halvår 2000 var innenfor godkjente grenser.

Arbeidsvilkår

Norges Bank har over tid lagt vekt på å tilby gode arbeidsvilkår. I tillegg til løpende lønn gir banken de ansatte blant annet følgende vilkår:

Banken har låneordning for ansatte hvor renten i 2000 har vært knyttet til normrenten⁶. Rentesatsen er normrenten tillagt 0,5 prosent. I tillegg tilbyr banken de ansatte enkelte banktjenester. Betalingen for tjenestene er fastsatt på grunnlag av andre bankers priser for tilsvarende tjenester.

Forsikringsordningene for de ansatte omfatter personalgaranti (herunder pliktig yrkesskade- og yrkes- sykdomsforsikring), ulykkesforsikring for spesielt utsatte yrker, gruppelivsforsikring, gjeldsforsikring og reiseforsikring for tjenestereiser. Kostnadene utgjør 1,7 prosent av totale personalkostnader.

Norges Bank har egen pensjonskasse for sine medarbeidere. Pensjonsytelsene utgjør 2/3 av lønn på pensjoneringstidspunktet. Ytelser fra pensjonskassen er samordningspliktige.

De fleste av Norges Banks ansatte har 5 uker og 1 dag ferie.

Banken har to kurs- og feriesteder. Venastul, som ligger på Ringebufjellet, har helårsdrift og hadde i 2000 til sammen ca. 8 000 gjestedøgn. Vindåsen, som ligger på Tjøme, er kun åpent på sommeren og hadde i 2000 ca. 3 000 gjestedøgn. Sammen med tilskudd til øvrige foreninger og lag, utgjør kostnadene 0,66 prosent av totale personalkostnader i 2000. I tillegg har banken ytt rente- og avdragsfrie lån med 3,6 millioner kroner til kjøp av ni hytter som drives av de ansatte ved distriktsavdelingene.

Omstilling

Banken har i den senere tid gjennomgått eller påbegynt en rekke endringsprosesser med sikte på mer effektiv ressursbruk og økt konsentrasjon om bankens kjerneoppgaver. Representantskapet har etter forslag fra

6) Normalrentesats for rimelige lån i arbeidsforhold, som iflg. Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2000 er satt til 5 prosent.

hovedstyret i 2000 vedtatt å legge ned fem distriktsavdelinger og et kassekontor i løpet av 2001. Ved ulike funksjoner ved hovedkontoret er det foretatt nedbemanning. I NBS er det eksempelvis tatt i bruk moderne tekniske løsninger, og oppgaver har falt bort. I arbeidet med nedbemanningen vil en benytte de personalpolitiske tiltak som representantskapet tidligere har godkjent benyttet ved bemanningsreduksjoner. Disse vil kunne ha forskjellig innhold, eksempelvis ventelønn, førtidspensjoner eller utdanningsstipend kombinert med sluttvederlag. Ved utgangen av 2000 er det 128 inngåtte avtaler om ventelønn eller førtidspensjon. Det er ventet at det vil bli inngått ytterligere avtaler i gjenværende restruktureringsperiode.

Beslutning om eventuell avhending av bygningene ved de avdelinger som skal legges ned, vil bli tatt av representantskapet i februar 2001. Det har vært vurdert om det er behov for å nedskrive de verdier bygningene er ført opp med i bankens regnskap. Bygningenes regnskapsmessige verdi baserer seg på takster fra 1994. Disse verdiene samsvarer imidlertid forholdsvis bra med verdivurderinger foretatt høsten 2000. En har derfor kommet til at det ikke skal foretas nedskrivninger på bygningsmassen i 2000.

Andre engasjementer

Garantier i forbindelse med lån til Brasil

Det internasjonale valutafondet (IMF) etablerte høsten 1998 et finansielt støtteprogram overfor Brasil på 41,45 milliarder USD hvor Den internasjonale oppgjørsbanken (BIS) var blant långiverne. Finansieringen fra BIS forutsatte at blant andre Norges Bank stilte garantier for beløpet med 50 millioner USD. Dette ble gjort med korresponderende statsgaranti.

Brasil betalte 12. april 2000 tilbake resten av lånebeløpet til BIS, og lånefasiliteten ble følgelig avvirket samme dag. Dette innebar at Norges Banks garanti overfor BIS bortfalt. Det samme gjorde også statsgarantien.

Poverty reduction and growth facility (PRGF)

IMF har etablert en særskilt utlånsordning for fattige land, «Poverty Reduction and Growth Facility». Ordningen finansieres ikke over IMF's ordinære budsjetter, men ved at det lånes inn midler fra enkelte medlemsland. Norges Bank har ved to anledninger, i 1988 og 1994, stilt til sammen 150 millioner SDR til

disposisjon som utlånsmidler til ordningen. Låneavtalen mellom Norges Bank og IMF er utformet slik at fondet innen et gitt tidspunkt må ha trukket dette beløpet. Når IMF først trekker på ordningen, er midlene for Norges Banks vedkommende bundet i inntil 10 år. Den mulige trekkperioden ble i august 2000 forlenget med to år fram til 31. desember 2005. Norges Bank får tilbakebetalt midlene i takt med at låntakerlandet nedbetaler sitt lån til IMF.

«Samme dags lån» til Jugoslavia

Jugoslavia søkte høsten 2000 om å bli gjenopptatt som medlem av IMF. En forutsetning for å normalisere forbindelsene var en fullstendig nedbetaling av landets restanser til IMF. Disse utgjorde om lag 100 millioner SDR. Norge og Sveits sa seg villige til å gi et «samme dags lån» til Jugoslavia, som ville sette dette landet i stand til å tilbakebetale gjelden til IMF. Norges andel var 50 millioner SDR. Operasjonen ble gjennomført den 20. desember 2000. Jugoslavia ble samme dag tatt opp som medlem og fikk innvilget et nytt lån som øyeblikkelig ble benyttet til å tilbakebetale lånet til Norges Bank. Lånet fra Norges Bank ble gitt innenfor rammen av sentralbanklovens § 26, som forutsetter betryggende sikkerhet og godkjenning av Finansdepartementet.

Bankplassen Parkeringsanlegg A/S

Norges Bank eier alle aksjene i selskapet. Parkeringsanleggets regnskap for 2000 viser et overskudd før finansposter på 3,5 millioner kroner. Etter betaling av renter på ansvarlige lån til Norges Bank viser regnskapet et overskudd på 0,1 millioner kroner. Pr 31.12.2000 har selskapet en total kapital på 110 millioner kroner. Selskapet har en negativ egenkapital på 48 millioner kroner. Det har i løpet av høsten vært ført forhandlinger med sikte på avhending av selskapets eiendom. Forhandlingene er sluttført og undertegning av avtaler om drift og fremtidig overdragelse er nær forestående.

Disponering av årets resultat

Med hjemmel i lov av 24. mai 1985 om Norges Bank ble retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks resultat opprinnelig vedtatt i statsråd 7. februar 1986. Retningslinjene er senere endret flere ganger, senest ved kgl. res. 21. desember 2000, og har nå følgende ordlyd:

1. Av Norges Banks overskudd avsettes til kursreguleringsfondet inntil dette har nådd 5 % av bankens fordringer i norske verdipapirer og 25 % av bankens netto valutareserver unntatt immuniseringsporteføljen og de midler som forvaltes for Statens petroleumsfond, andre fordringer på/forpliktelse overfor utlandet og eventuelt andre engasjementer som av hovedstyret vurderes å ha ikke ubetydelig kursrisiko.

Immuniseringsporteføljen svarer til den del av Norges Banks valutareserver som er skilt ut som egen portefølje der avkastning godskrives/belastes staten i samme års regnskap. Det samme gjelder for porteføljen til Statens petroleumsfond.

Dersom kursreguleringsfondet er større enn det som følger av forholdstallene nevnt under pkt. 1, første avsnitt, skal det overskytende tilbakeføres til resultatregnskapet.

2. Eventuelt overskudd etter avsetning til, eller tilførsel fra kursreguleringsfondet, avsettes til overføringsfondet.

3. Fra overføringsfondet overføres hvert årsoppgjør til statskassen et beløp svarende til gjennomsnittet av brutto avsetninger til overføringsfondet for de tre foregående årsoppgjør.

4. Eventuelle underskudd i Norges Banks regnskap dekkes ved overføringer fra kursreguleringsfondet.

I tråd med retningslinjene foreslår hovedstyret følgende overføringer og disponeringer:

Kursreguleringsfondet tilføres 13 734 millioner kroner for 2000. Kursreguleringsfondet har likevel ikke nådd størrelsen etter forskriftens punkt 1. Dersom kursreguleringsfondet skulle reflektert forholdstallene i forskriftens pkt. 1, ville avsetningen for 2000 måtte utgjøre 15 209 millioner kroner.

Det er således ikke gjort avsetninger til overføringsfondet etter pkt. 2.

I samsvar med retningslinjenes punkt 3 blir 10 685 millioner kroner overført til statskassen fra overføringsfondet.

I samsvar med uttalelse fra Finansdepartementet overføres netto 12 millioner kroner fra annen egenkapital.

Resultatregnskap

Tall i hele 1000 kroner	Note	2000	1999
Renteinntekter utland:			
Renter av bankinnskudd/utlån	2	2 584 568	1 022 963
Renter av statskasseveksler	2	8 388	364
Renter av ihendehaverobligasjoner	2,5	8 717 458	7 315 838
Andre renteinntekter		338 292	477 193
Aksjeutbytte BIS	7	14 373	13 015
Sum renteinntekter utland		11 663 079	8 829 373
Avkastning plasseringer for Statens petroleumsfond	18	14 178 454	30 295 484
Rentekostnader utland:			
Renter innskudd/innlån	2	1 752 469	716 475
Renter utenlandske kunder		44 175	42 741
Sum rentekostnader utland		1 796 644	759 216
Netto renteinntekter utland		24 044 889	38 365 641
Renteinntekter innland:			
Renter av ihendehaverobligasjoner		682 771	508 366
Renter av omsettelige sertifikater		158 910	181 772
Renter av utlån til banker		323 779	432 181
Renter av andre utlån		36 689	30 000
Sum renteinntekter innland		1 202 149	1 152 319
Rentekostnader innland:			
Renter til statskassen	15	3 561 391	1 775 782
Renter (avkastning) Statens petroleumsfond	18	14 178 454	30 295 484
Renter til offentlige kontohavere	15	7 707	116 712
Renter til banker		1 012 364	661 238
Renter av skattefrie fondsavsetninger		353	585
Andre rentekostnader		9 373	6 873
Sum rentekostnader innland		18 769 642	32 856 674
Netto rentekostnader innland		17 567 493	31 704 355
Netto renteinntekter utland og innland		6 477 396	6 661 286
Kursreguleringer:			
Netto kurstap (-)/gev på valuta	1,2	5 988 149	(887 332)
Netto kurstap (-)/gev på utenl. verdipapirer og finansielle instrumenter	1,2	1 603 856	(7 344 941)
Netto kurstap (-)/gev på norske verdipapirer	1	503 014	(809 838)
Netto kursreguleringer		8 095 019	(9 042 111)
Netto renteinntekter og kursreguleringer		14 572 415	(2 380 825)
Driftsinntekter:			
Gebyrer og provisjonsinntekter		126 693	99 023
Salgsinntekter produksjonsbedrifter	13	94 014	76 820
Andre driftsinntekter		364 404	232 486
Sum driftsinntekter		585 111	408 329

Driftskostnader:			
Lønn, honorarer og andre personalkostnader	16	555 713	505 905
Omstillingskostnader	16	129 860	8 026
Av- og nedskrivninger	11	120 249	116 168
Vareforbruk ved produksjonsbedriftene		90 333	85 127
Andre driftskostnader	13,14	539 793	426 943
Sum driftskostnader		1 435 948	1 142 169
Netto driftskostnader		850 837	733 840
Driftsresultat før avsetninger og tap på utlån/fordringer		13 721 578	(3 114 665)
Avsetninger og tap på utlån/fordringer	1	(37)	357
Årets (under-) overskudd		13 721 615	(3 115 022)
Overføringer:			
Årets (under-) overskudd		13 721 615	(3 115 022)
Overført fra kursreguleringsfondet		0	0
Overført fra annen egenkapital	20	80 197	3 371 763
Til disposisjon		13 801 812	256 741
Avsatt til annen egenkapital	20	68 118	132 593
Avsatt til kursreguleringsfondet		13 733 694	124 148
Avsatt til overføringsfondet	19	0	0
Disponert i alt		13 801 812	256 741

Balanse pr. 31.12 2000

Tall i hele 1000 kroner

EIENDELER	Note	2000	1999
Internasjonale reserver	1,2	245 862 568	193 588 993
Gull	3	2 275 089	2 206 904
Spesielle trekkrettigheter i Det internasjonale valutafond		2 713 310	3 279 251
Reservetransjepsisjon i Det internasjonale valutafond	4	5 165 992	6 836 795
Lån til Det internasjonale valutafond		1 268 506	1 337 865
Bankinnskudd - utlån utenlandske banker	6	73 397 053	48 255 324
Utenlandske statskasseveksler	5	0	155 460
Utenlandske ihendehaverobligasjoner	5,6	157 892 576	128 461 248
Opptjente, ikke forfalte renter inklusive kortsiktige fordringer		3 150 042	3 056 146
Plasseringer for Statens petroleumfond	18	386 126 118	222 277 682
Andre fordringer på utlandet		14 131 403	11 585 466
Det internasjonale valutafond	4	14 106 703	11 560 766
Aksjer i BIS	7	24 700	24 700
Norske verdipapirer	1,8	13 519 082	10 771 925
Statssertifikater/statskasseveksler	8	2 776 278	1 591 695
Statsobligasjoner	8	10 742 804	9 180 230
Innenlandske utlån		21 733 546	26 141 012
Banker		21 158 064	25 574 500
Andre norske sektorer	9	575 482	566 512
Innskudd i norske banker		1 019 141	55 072
Andre innenlandske fordringer		1 163 253	792 782
Diskonterte banksjekker		6 035	4 503
Opptjente, ikke forfalte renter		414 032	361 169
Andre fordringer		691 769	384 189
Aksjer i datterselskaper	10	25 050	50
Varebeholdning produksjonsbedriftene	1	26 367	42 871
Varige driftsmidler	1,11,12	1 938 975	2 010 107
EIENDELER		685 494 086	467 223 039

Tall i hele 1000 kroner			
GJELD OG EGENKAPITAL	Note	2000	1999
Gjeld til utlandet		74 998 095	38 925 030
Utenlandske banker		65 364	62 042
Innlån utenlandske banker	6	59 741 064	26 370 159
Utenlandske kunders folioinnskudd		695 690	757 628
Det internasjonale valutafond	4	14 107 001	11 561 063
Annen utenlandsk gjeld	7	388 976	174 138
Motverdi av tildelte spesielle trekkrettigheter		1 934 187	1 846 359
Statens petroleumsfonds fordringer	18	386 126 118	222 277 682
Statens petroleumsfonds kronekonto	18	386 126 118	222 277 682
Sedler og mynt i omløp	14	46 951 653	48 020 171
Sedler i omløp		43 353 807	44 607 985
Skillemynt i omløp		3 597 846	3 412 186
Innenlandske innskudd på foliokonto		119 712 781	103 837 738
Statskassen		96 082 484	67 685 848
Statens regnskapsførere		137 035	123 373
Statsforvaltningens fond		156 420	92 440
Banker		21 646 967	33 344 296
Statsbanker og statsforetak		1 588 807	2 480 996
Andre innskudd	9	101 068	110 785
Annen innenlansk gjeld		10 953 463	21 219 885
Innlån innenlandske banker	6	1 754 605	663 491
Innenlandske sjekker		46	46
Påløpte, ikke forfalte renter		36 763	48 815
Annen gjeld	16	304 748	965 105
Overføringsfond	19	8 857 301	19 542 428
Egenkapital		44 817 789	31 096 174
Kursreguleringsfond		41 072 933	27 339 238
Annen egenkapital	11,20	3 744 856	3 756 936
GJELD OG EGENKAPITAL		685 494 086	467 223 039
Derivater solgt	1,17	29 257 235	7 736 569
Derivater kjøpt	1,17	29 466 305	8 567 321
Statens petroleumsfond, derivater solgt	18	81 081 041	40 210
Statens petroleumsfond, derivater kjøpt	18	79 326 184	4 757 660
Tildelte, ikke betalte aksjer i BIS	7	313 738	303 718

Oslo, 31. desember 2000 / 7. februar 2001 / Hovedstyret for Norges Bank

Svein Gjedrem

Jarle Bergo

Sigbjørn Johnsen

Esther Kostøl

Trond R. Reinertsen

Torgeir Høyen

Sylvi Røssland Sørfonn

Sonja Blickfeldt Myhre
(ansattes representant)

Jan Erik Martinsen
(ansattes representant)

Harald Haare
(økonomidirektør)

Noter

Note 1. Regnskapsprinsipper

Generelt

Regnskapet er presentert i samsvar med lov og forskrifter, samt god regnskapsskikk, hensyn tatt til de særlige forhold som gjelder for en sentralbank. Norges Bank presenterer et valuteringsriktig regnskap. Verdipapirhandler registreres på handledato. Inntekter og kostnader er periodisert i henhold til regnskapsprinsippet.

Norges Bank verdsetter gull og verdipapirer til virkelig verdi. Dette er i tråd med utviklingen i norsk regnskapslovgivning og regnskapspraksis i andre sentralbanker.

Valuta

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta er omregnet til norske kroner pr. 29.12.2000 etter markedskurser fra WM Reuter London 4 p.m. Inntekter og kostnader i valuta er omregnet til norske kroner etter kursen på transaksjonstidspunktet.

Verdipapirer

Porteføljen av utenlandske og norske verdipapirer er verdsatt til markedsverdi pr. 29.12.2000. Verdipapirene er klassifisert som kortsiktige, da de skal kunne være tilgjengelige for intervensjonsformål.

Finansielle instrumenter utenfor balansen

Finansielle instrumenter utenfor balansen er avtaler om fremtidig levering av valuta eller verdipapirer til en pris som fastsettes på avtaletidspunktet. For Norges Bank omfatter dette valutaterminkontrakter, financial futures og rentebytteavtaler.

Terminkontraktene er bokført til terminkurs. Termintillegg/-fradrag, futureskontrakter og rentebytteavtaler er verdsatt til markedsverdier pr. 29.12.2000. Endringene i markedsverdi er ført i resultatregnskapet under kursreguleringer.

Varelagervurdering produksjonsbedrifter

Beholdning av råvarer ved produksjonsbedriftene er vurdert til den laveste av gjennomsnittlig anskaffelseskost og virkelig verdi. Varer i arbeid og ferdigvarer er vurdert til full tilvirkningskost, som omfatter direkte og indirekte variable og faste tilvirkningskostnader. Ukurans er hensyntatt.

Tap på utlån/forordringer

Konstaterte tap på utlån/forordringer er kostnadsført. Beregnede tap kostnadsføres etter en konkret vurdering av det enkelte engasjement. I balansen blir beregnede tap ført til reduksjon av utlånsmassen.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er i balansen oppført til anskaffelseskost tillagt oppskrivninger og fratrukket nedskrivninger og lineære, bedriftsøkonomiske avskrivninger.

Banken har en betydelig samling kunst, gaver og museale gjenstander, som blant annet medaljer, sedler og mynt. Denne er ikke verdsatt og balanseført.

Note 2. Valutareserver

Totale internasjonale reserver utgjør 245 862 millioner kroner, inkludert obligasjoner underlagt gjenkjøpsavtaler. Gjenkjøpsavtalene må ses i sammenheng med innlån utland, som inkl. påløpt rente utgjør 59 864 millioner kroner. Videre inkluderer internasjonale reserver blant annet gullbeholdningen og forordringer på Det internasjonale valutafondet (IMF). Gullbeholdningen og forordringer på IMF inngår ikke i valutareservene. Netto valutareserver utgjør, etter fratrukk for obligasjoner underlagt gjenkjøpsavtaler, 167 633 millioner kroner.

Netto valutareserver pr. 31.12. fremkommer slik:

Tall i hele tusen kroner	2000	1999
Bankinnskudd/utlån utenlandske banker	73 397 053	48 255 325
Utenlandske statskasseveksler	0	155 460
Utenlandske ihendehaverobligasjoner	157 892 576	102 091 089
Gjenkjøpsavtaler	0	26 370 159
Opptjente, ikke forfalte renter	3 150 042	3 056 154
- Opptjente renter utlån gull	-4 967	-19 740
- Opptjente renter IMF	-40 269	-42 305
Innlån utenlandske banker	-59 741 064	-26 370 159
- Påløpte renter innlån banker	-122 957	-32 066
Brutto valutareserver	174 530 414	153 463 917
- Valuta kjøpt på levering	4 952 418	0
- Valuta solgt på levering	-11 849 380	-7 736 565
Netto valutareserver	167 633 452	145 727 352

Avkastning netto valutareserver fremkommer slik:

Tall i hele tusen kroner	2000	1999
Renteinntekter av bankinnskudd/utlån	2 584 568	1 022 963
- Renter utlån gull	-38 098	-36 330
Renteinntekter av statskasseveksler	8 388	364
Renteinntekter av ihendehaverobligasjoner	8 717 457	7 315 838
Rentekostnader innlån banker	-1 752 469	-716 475
Netto renteinntekter	9 519 846	7 586 360
Kursreguleringer på utenlandske verdipapirer og finansielle instrumenter	1 603 856	-7 344 941
- Reguleringer gull	-68 118	-132 593
Inntekter terminhandel valuta	0	8 454
Netto kursregulering på valuta	5 988 149	-887 332
- Korreksjon for kursregulering SDR	706 265	-399 138
- Korreksjon for regulering gullbeholdning	646	-3 210
- Korreksjon for regulering innenlandsk plassering i valuta	-126 230	-58 947
Netto kursreguleringer	8 104 568	-8 817 707
Avkastning netto valutareserver	17 624 414	-1 231 347

Note 3. Gull

Gullbeholdningen er bokført til virkelig verdi, som er vurdert å ligge 20% under markedsverdi som følge av at gull omsettes i et illikvid marked. Markedsprisen pr. 31.12.2000 var USD 272,65 pr. unse rent gull, som tilsvarer en markedspris på 77 302,04 kroner pr. kilo gull.

Pr. 31.12.2000 var 33 529,5 kg av gullbarrene plassert

i kortsiktige utlån til internasjonale banker. Virkelig verdi på det utlånte gullet var 2 073,5 millioner kroner.

Gullbeholdningen av barrer er økt med 7,8 kg siden utgangen av 1999. Bakgrunnen for denne endringen er at det ved utlån av barrer ikke returneres nøyaktig samme vekt som det lånes ut. Vektdifferansen avregnes til markedsverdi på gull på tidspunktet for tilbakeleveringen.

Beholdningen består av:	Vekt i kg 31.12.00	Virkelig verdi pr. 31.12.00 i mill. kr	Vekt i kg 31.12.99	Virkelig verdi pr. 31.12.99 i mill. kr
Barrer	33 617,6	2 079,0	33 609,8	2 016,7
Mynter*	3 171,4	196,1	3 171,4	190,2
	36 789,0	2 275,1	36 781,2	2 206,9

*Vekten på myntene er oppgitt i myntenes andel av rent gull. Det er benyttet samme markedspris for myntenenes rene gullvekt som for barrer.

Note 4. Reservetransjepsisjon i Det internasjonale valutafond

Tall i millioner kroner	2000	1999
Norges kvote i Det internasjonale valutafond	19 272,7	18 397,6
Fondets beholdning av norske kroner	-14 106,7	-11 560,8
Reservetransjepsisjon	5 166,0	6 836,8

Reservetransjepsisjonen i Det internasjonale valutafond er klassifisert som «internasjonale reserver». Fondets beholdning av norske kroner er presentert under «andre fordringer på utlandet» i posten «Det internasjonale valutafond». Tilsvarende gjeldsbeløp, inklusive fondets arbeidskonto, totalt 14 107,0 millioner kroner er bokført under «Gjeld til utlandet» i posten «Det internasjonale valutafond».

Note 5. Utenlandske verdipapirer

Tall i millioner kroner	2000	1999
Statskassveksler	0	155,5
Ihendehaverobligasjoner	157 892,6	128 461,2
	157 892,6	128 616,7

Verdipapirbeholdningen inkluderer verdipapirer som inngår i gjenkjøpsavtaler, jf. note 6. Verdipapirene er fra og med 1999 verdsatt til markedsverdi.

Norges Bank deltar i utlånsprogram for utenlandske verdipapirer i flere av de deponeringsinstitusjoner vi benytter. Inntekter av rentebærende papirer, 18,6 millioner kroner, er ført under «renter av ihendehaverobligasjoner», utlandet.

Note 6. Gjenkjøps-/gjensalgavtaler

Gjenkjøpsavtaler av verdipapirer i utenlandsk valuta er presentert under «innlån utenlandske banker». Bokført verdi (overdragelsesbeløpet) av gjenkjøpsavtalene er 59 741,1 millioner kroner. Markedsverdien av verdipapirene beløper seg til 54 781,1 millioner kroner.

I linjen «bankinnskudd – utlån utenlandske banker» under posten «internasjonale reserver» inngår gjensalgavtaler av verdipapirer. Bokført verdi av gjensalgavtaler er 21 057,1 millioner kroner.

Gjenkjøpsavtaler av verdipapirer i norske kroner er

presentert under «annen innenlandsk gjeld». Bokført verdi (overdragelsesbeløpet) av gjenkjøpsavtalene er 1 754,6 millioner kroner. Markedsverdien av verdipapirene beløper seg til 1 725,6 millioner kroner.

Note 7. Aksjer i Bank for International Settlement (BIS)

Norges Bank er i alt tildelt 8000 aksjer a 2500 Gold Francs i BIS. 4000 aksjer ble tildelt i 1931. Av disse ble 25 prosent betalt samme år. I 1970 ble Norges Bank tildelt ytterligere 4000 aksjer, hvorav 1000 fondsaksjer. Aksjene er bokført i balansen til 24,7 millioner kroner. Beløpet tilsvarer verdien av 4000 aksjer i 1931 til 7,2 millioner kroner, og verdien av 3000 aksjer i 1970 til 17,5 millioner kroner.

Norges Bank har en betinget forpliktelse til å betale de resterende 75 prosent av aksjene enten i Gold Francs eller i gull. Beregnet ut fra prisen på gull ved Londonbørsen pr. 31.12.2000 utgjør den betingede forpliktelsen 336,7 millioner kroner. Den delen av den betingede forpliktelsen som tilsvarer verdien av aksjene på tildelingstidspunktene er bokført under posten «annen utenlandsk gjeld» med 22,9 millioner kroner. Resten av den betingede forpliktelsen, 313,7 millioner kroner, vises utenfor balansen. Mottatt utbytte av aksjer i BIS for 2000 utgjør 14,4 millioner kroner.

Note 8. Norske verdipapirer

Tall i millioner kroner	2000	1999
Statssertifikater/statskassveksler	2 776,3	1 591,7
Norske statsobligasjoner	10 019,5	8 510,0
Norske statsobligasjoner i valuta	723,3	670,2
	13 519,1	10 771,9

Note 9. Utlån andre norske sektorer

Boliglån til ansatte og pensjonister utgjør 524,4 millioner kroner. Andre utlån til ansatte og pensjonister utgjør 42,9 millioner kroner. Innskudd fra funksjonærer og pensjonister beløper seg til 74,5 millioner kroner, som er presentert under «innenlandske innskudd på foliokonto» under posten «andre norske sektorer».

Note 10. Aksjer i datterselskaper

Aksjer i Bankplassen Parkeringsanlegg A/S

Norges Bank eier 100 prosent av aksjene i Bankplassen Parkeringsanlegg A/S. Aksjene er bokført med kostpris kr 50 000, som tilsvarer aksjenes pålydende verdi. Norges Bank har skutt inn 34 millioner kroner for egne parkeringsplasser, og har i tillegg ytt 143,7 millioner kroner i ansvarlig lån, hvorav 22 millioner ble tilbakebetalt Norges Bank i løpet av 1997,

1998, 1999 og 2000. Bankplassen Parkeringsanlegg A/S har negativ egenkapital med 48,0 millioner kroner pr 31.12.2000. I 2000 er det mottatt 4 millioner kroner i renteinntekter på utlånet.

Aksjer i Den Kongelige Mynt AS

Norges Bank eier 100 prosent av aksjene i Den Kongelige Mynt AS. Selskapets drift startet opp 1.1. 2001. Aksjekapital i selskapet er 25 millioner kroner, som ble fullt ut innbetalt i 2000.

Note 11. Anleggsmidler

Tall i hele tusen

	Transport- midler, maskiner, EDB	Sikker- hets- anlegg	Maskiner, inventar	Bygg, byggnings- messige installa- sjoner	Bank- bygg	Anlegg under utførelse	Boliger	Tomter	Sum
Ansk.kost pr. 1.1.	215 654	51 469	62 344	519 269	1 731 705	33 449	2 950	94 692	2 711 532
+ Overført fra anlegg under utførelse	23 376	2 039	0	6 267	0	(31 682)	0	0	0
+Tilgang	13 046	1 366	23 525	1 937	0	11 432	0	58	51 364
- Avgang	19 309	0	1 633	0	0	66	0	0	21 008
Anskaffelseskost pr. 31.12.	232 767	54 874	84 236	527 473	1 731 705	13 133	2 950	94 750	2 741 888
- Samlede av- og nedskrivninger	167 384	37 239	37 722	279 094	281 474	0	0	0	802 913
Bokført verdi pr. 31.12.	65 383	17 635	46 514	248 379	1 450 231	13 133	2 950	94 750	1 938 975
Uavskrevet rest på tidligere oppskrivning	0	0	1 604	219 501	1 437 046	0	2 950	92 180	1 753 281
Årets av- og nedskrivning	23 855	5 077	10 394	40 588	40 335	0	0	0	120 249
Derav avskrivning på oppskrevne verdier	0	0	942	39210	40 045	0	0	0	80 197
Prosentats	20	15	10	5	2	0	0	0	

Note 12. Fast eiendom

Norges Banks eiendommer pr. 31.12.2000 er spesifisert nedenfor.

Avdeling	Adresse	Byggeår (evt. kjøpeår)	Senere bygge- prosjekter	Ferdig år	Bruttoareal inkl. utleid og tjenesteleilighet
Bergen	Bradbenken 1 (50% eierandel)	1989	Rehabiliteret/ombygd	1989/90	5 364
Bodø	Dronningens gt. 36	1951	Rehabiliteret	1993	1 338
Fredrikstad	Nygårdsgt. 17	1996	Rehabiliteret	1996	248
Fredrikstad	Nygårdsgt.17B	1909	Rehabiliteret	1991	1 236
Fredrikstad	Nygårdsgt.17C	1990	Rehabiliteret	1991	450
Hammerfest	Sørøygt.10	1962	Rehabiliteret	1995,1999	1 462
Haugesund	Strandgt.162	1938	Rehabiliteret	1975	2 500
Kr.sand S	Dronningensgt.30	1877	Rehabiliteret og tilbygg	1975	2 009
Larvik	Bredochsgt.4	1884	Rehabiliteret og tilbygg	1985,1996	1 987
Lillehammer	Stortorget 1	1913	Rehabiliteret	1977,1990	1 700
Stavanger	Domkirkepl.3	1964	Rehabiliteret	1991	3 254
	tomt, ca. 5 000 kvm	1999			
Tromsø	Bankgt.9 og 11	1971			4 000
Trondheim	Peter Egges plass 2	1993			7 300
Vardø	Brodtkorbsgt.1	1961	Rehabiliteret	1986	1 450
Ålesund	Nedre Strandgt.2	1907	Rehabiliteret	1992	1 265
DKM, Kongsberg.	Hyttegt.1	1960	Rehabiliteret	1988	2 998
	"	1688	Rehabiliteret	1997/2000	112
	"	1750	Rehabiliteret	1997	856
	"	1841	Rehabiliteret	1997/1998	1 243
	"	1993		1994/1999	336
Oslo,	Bankpl. 2	1978-86	Nybygg og rehabiliteret		65 000
	Bankpl. 4, gnr 207, bnr 392 (Tidligere hovedsete**)	1899			
	Bankplassen parkanlegg, gnr 207, bnr 28	1948			
Kurs- og feriesteder:					
Venastul	Venabygd	1963	Rehabiliteret	1993	2 000 *)
Vindåsen	Sundane, Tjøme	1956	Anneks rehabiliteret	1960,1993	1 067
Utlandet:					
New York					
Tjenesteleilighet	275, West 96th Street	1984			140

Ved distriktsavdelingene i Stavanger, Hammerfest, Tromsø og Vardø finnes tjenesteleiligheter i tilknytning til banklokalene.

*) Inklusive bestyrerbolig og garasjeanlegg.

***) Bortfestet til Staten i 80 år, forfaller 21.11.2066 (Samtidsmuseet). Festekontrakt datert 21.11.1986.

Oppsigelsesfrist senest innen 21.11.2065.

Leide eiendommer

Banken har i 2000 hatt leieavtaler ved følgende eiendommer:

Adresse	Løpetid	Areal	Leiekostnad 2000
Bodø	Ett år	100 kvm	22 000
Kristiansund N	15.05.2003	486 kvm	413 000
Larvik	Ett år	70 kvm	12 000
Lillehammer	25 år f.o.m. 1990	3 588 kvm	4 403 200
Ålesund	01.02.99 – 31.01.2002	40 kvm	16 008
DKM	31.12.2002	600 kvm	220 000
New York:			
17 State Str.	30.06.2002	330 kvm	USD 93 054
25 Central Park West	30.11.2000	80 kvm	USD 44 910
115 Farley Rd	30.06.2000	280 kvm	USD 31 200
150 Duane Street #31H	31.08.2000	60 kvm	USD 17 120
150 W56 # Street #4802	31.07.2001	75 kvm	USD 22 500
150 W56 # Street #6303	30.11.2002	101 kvm	USD 4 850
London:			
14 Ryder Court	08.06.2005	170 kvm	GBP 40 720
14 Lower Sloane Street	25.05.2001	60 kvm	GBP 4 116
7 Belvedere Grove	05.08.2001	110 kvm	GBP 13 000
76 Redcliffe Square/Flat 4	05.10.2001	68 kvm	GBP 5 700
39 Welford Pl.	29.08.2001	160 kvm	GBP 14 188

Note 13. Virksomhetsområdene NBS og DKM

Norges Bank har to produksjonsbedrifter – Norges Banks Seddeltrykkeri (NBS) og Den Kongelige Mynt (DKM). Etter fordeling av administrative felleskostnader for produksjonsbedriftene fordeler den forretningsmessige delen av virksomheten i 2000 seg slik:

Tall i hele tusen kroner	NBS		DKM	
	Totalt	Herav forretnings- området	Totalt	Herav forretnings- området
Driftsinntekter	37 611	37 532	57 774	57 774
Salg anleggsmidler	687	261		
Driftskostnader	66 274	22 207	95 172	55 504
Bidrag		15 586		2 271
Som bl.a. skal dekke:				
Avskrivninger		1 256		821
Tap utrangering av maskiner		1 494		
Beregnete felleskostnader		8 060		1 118
Resultat		4 776		332

Ovennevnte tall er inkludert i Norges Banks regnskap.

Resultatene er gjengitt før eliminerings.

Nedskrivninger på maskiner og inventar ved DMK med 4,0 mill kroner i 2000 er ikke hensyntatt i tabellen.

Note 14. Sedler og mynt

Bankens kassebeholdning er fratrukket gjeldsposten «sedler og mynt i omløp».

Norges Bank er pliktig til å innløse sedler og mynt i 10 år etter at det er truffet beslutning om at de utgår som tvungne betalingsmidler. Norges Bank har i tråd med tolkninger i forarbeidene til lov om Norges Bank og pengevesenet fortsatt innløst utgåtte sedler. I 2000 er regnskapet belastet for innløste/utgåtte sedler tilsvarende 3 millioner kroner.

Norges Bank har i perioden 1964-2000 utgitt følgende jubileums- og minnemynter:

10-kronemynt 1964, 25-kronemynt 1970, 50-kronemynt 1978, 200-kronemynt 1980, 100-kronemynt 1982 og 175-kronemynt 1989, alle i sølv, samt gull og sølvmynter i forbindelse med OL på Lillehammer 1994, sykkel-VM 1993, Grieg-jubileet 1993, Frigjøringsjubileet 1995, FN-jubileet 1995 og markering av overgangen til år 2000. Pr. 31.12.2000 var det til sammen ca. 5,1 millioner slike mynter i omløp til en pålydende verdi av ca. 390 millioner kroner. Dette beløp er ikke inkludert i «sedler og mynt i omløp». Norges Bank har en plikt til å innløse myntene til pålydende verdi.

Note 15. Renter til staten

For den del av «innskudd statskassen» som tilsvarende statens utenlandsgjeld, mottar staten den regnskapsmessige avkastning på en motsvarende, øremerket del av valutareservene (immuniseringsporteføljen). Avkastningen for 2000 utgjorde 626,5 millioner kroner.

Den resterende del av innskudd fra statskassen er i 2000 forrentet til 3,5 % p.a. i perioden 01.01.2000 t.o.m. 31.03.2000, 4,25 % p.a. i perioden 01.04.2000 t.o.m. 30.09.2000, 4,75% p.a i perioden 01.10.2000 t.o.m. 31.12.2000. Dette gir en total rente på 3 561,4 millioner kroner. Samme rentesatser gjelder for innskudd fra offentlige kontohavere som får rentegodtgjørelse for sine innskudd.

Note 16. Lønns- og pensjonsforhold

Sentralbanksjefens og visesentralbanksjefens lønn fastsettes av Finansdepartementet og utgjør i 2000 henholdsvis 1.027.700 og 789.400 kroner. I tillegg disponeres fri bil (fordel beregnet til henholdsvis 66.000 og 96.000 kroner) og fri telefon.

Full alderspensjon for sentralbanksjef og visesentralbanksjef utgjør 2/3 av den lønn som til enhver tid er fastsatt for stillingen. Alderspensjon løper fra fratreden, dog ikke fra før fylte 65 år. Opptjeningstiden for full pensjon er 12 år.

Hovedstyrets faste medlemmer har en fast årlig godtgjørelse på 85.000 kroner.

Norges Banks samlede pensjonsforpliktelser

Pensjonsforpliktelser som ikke dekkes av pensjonskassen (spesielle pensjoner, avtalte førtidspensjoner, bevilgede pensjoner og ventelønn) inngår i Norges Banks balanse under posten «annen gjeld» med 172,3 millioner kroner. Pensjonsforpliktelser er aktuarberegnet med en diskonteringsrente på 4% til 91,3 millioner kroner. Dette tallet omfatter ikke inngåtte avtaler om

ventelønn og førtidspensjoner som først blir effektive i 2001. Denne forpliktelsen er anslått til 81 millioner kroner og inngår i totalforpliktelsen. Som følge av nedbygging av distriktsavdelingsnettet og andre organisatoriske endringer i Norges Bank er det ventet at den balanseførte forpliktelsen vil øke ytterligere i 2001.

Pensjonskostnader belastet driften i 2000

Totale pensjonskostnader i 2000 beløper seg til 135,9 millioner kroner. Dette består av 14,5 millioner kroner, som er belastet bankens driftsregnskap. I tillegg er resultatregnskapet belastet med 121,4 millioner kroner, som utgjør økningen i pensjonsforpliktelsen fra utgangen av 1999 (50,9 millioner kroner) til utgangen av 2000 (172,3 millioner kroner).

Omstillingskostnader

Som følge av store omstruktureringer i banken har en fra om med 2000 valgt å presentere omstillingskostnadene i egen linje i resultatregnskapet. Av de totalt belastet 135,9 millioner kroner i løpende utbetalinger og økning i fremtidige pensjonsforpliktelser, utgjør kostnadene knyttet til ventelønns- og førtidspensjoner 129,9 millioner kroner. Disse er presentert i linjen «omstillingskostnader».

Pensjonskassen

Norges Banks ordinære pensjonsforpliktelse dekkes gjennom Norges Banks pensjonskasse, som er organisert som egen stiftelse. Banken garanterer for pensjonskassens utbetalinger. Pensjonskassen har et premiefond på 414,2 millioner kroner pr. 31.12.2000. Norges Banks tilskudd er for 2000 dekket av midler i pensjonskassens premiefond.

Forsikringsteknisk beregnet pensjonsforpliktelse utgjør 1 187,7 millioner kroner pr. 31.12.2000 med bakgrunn i oppgjør foretatt av aktuar. Oppgjøret bygger på tilsvarende prinsipper som ble lagt til grunn ved oppgjøret for 1999. Beregningene er basert på en diskonteringsrente på 4 prosent. Forutsetningene om dødelighet, uførhet og andre demografiske faktorer er basert på standard K-63 grunnlaget i kollektiv pensjonsforsikring. I pensjonsforpliktelsene er det innregnet et tillegg for fremtidige administrasjonskostnader på 3 prosent. Beregning av pensjonsforpliktelser for den enkelte tar utgangspunkt i den pensjonsytelse vedkommende har opptjent eller mottar pr. 31.12.2000. Pensjonsforpliktelsene svarer til beregnet kontantverdi av opptjent ytelse.

Pensjonskassen har totalt 2475 medlemmer fordelt på 985 løpende pensjoner, 1132 aktive medlemmer og 358 som er fratrudd med oppsatte rettigheter.

Regnskapsstandard for pensjoner er implementert i bankens regnskap. Pensjonsforpliktelsen beregnet etter regnskapsstandard for pensjoner (PBO) utgjør 1 313 millioner kroner. I beregningen er forutsetninger om 6,5 prosent diskonteringsrente, 2,5 prosent pensjonsregulering, 2,5 prosent G-regulering, 3 prosent fremtidig

lønnsvest og standard avtrapping (turn-over) lagt til grunn. Pensjonsmidler verdsatt til virkelig verdi overstiger den beregnede forpliktelsen med 275 millioner kroner. Balanseføring av dette betinger sannsynliggjøring av en fremtidig bruk av disse midlene. En slik bruk er ikke tilstrekkelig sannsynliggjort, og beløpet er derfor ikke balanseført.

Note 17. Valutaterminforretninger og derivater

Norges Bank benytter seg av valutaterminforretninger, børsnoteerte futureskontrakter og rentebytteavtaler (renteswapper) som ledd i styringen av rente- og valutarisiko for valutaeservene. I tillegg benyttes aksjeindeksfutures i forbindelse med fondsoppbygging for overføring til Statens petroleumsfond.

Valutaterminforretninger

Valutaterminforretninger er avtaler om kjøp eller salg av valuta på et fremtidig tidspunkt til fastsatt kurs. Pr. 31.12.2000 var det kjøpt valuta på termin for 4 952,4 millioner kroner og solgt valuta på termin for 11 849,4 millioner kroner.

Derivater

Futures

Børsnoteerte futureskontrakter er avtaler om å kjøpe eller selge en standard mengde av et finansielt instrument, verdien av en aksjeindeks eller utenlandsk valuta på en fremtidig dato til en pris fastsatt ved kontraktsinngåelsen. Ved utgangen av 2000 var det kjøpt børsnoteerte renteterminkontrakter med markedsverdi 13 391,8 millioner kroner. Det var solgt børsnoteerte renteterminkontrakter med en markedsverdi på 12 681,6 millioner kroner. Det var kjøpt aksjeindeksfutures med markedsverdi 6 435,4 millioner kroner ved utgangen av 2000.

Det er stilt sikkerhet i verdipapirer for initialmarginen, og markedsverdien av verdipapirene utgjorde 915,4 millioner kroner pr. 31.12.2000. Alle kontrakter har løpetid under ett år.

Rentebytteavtaler

En swap er en avtale mellom to parter om å utveksle betalinger på flere gitte framtidige tidspunkter i henhold til et sett med regler spesifisert i avtalen. En rentebytteavtale (renteswap) er en avtale der begge parter betalingsforpliktelser er bestemt av rentesatser som er faste eller gitt en utvikling i en spesifisert referanserate, multiplisert med en tenkt hovedstol. Netto markedsverdi beregnes ved å neddiskontere de fremtidige kontantstrømmene i rentebytteavtalene. Ved utgangen av 2000 var det solgt rentebytteavtaler med markedsverdi 4 726,3 millioner kroner og kjøpt rentebytteavtaler med markedsverdi 4 686,6 millioner kroner.

Note 18. Statens petroleumsfond

Statens petroleumsfond har pr. 31.12.2000 et kroneinnskudd i Norges Bank på 386 126,1 millioner kroner. Motverdien av kronebeløpet er investert i utenlandsk valuta i en egen øremerket portefølje. Petroleumsfondets portefølje fordeler seg på følgende instrumenter:

Tall i hele tusen kroner	31.12.2000	31.12.1999
Bankinnskudd/utlån i utlandet	34 316 982	16 843 299
Utenlandske statskassaveksler	367 323	610 848
Utenlandske ihendehaverobligasjoner	240 942 738	125 705 270
Aksjer i utlandet	150 049 368	93 115 188
Kortsiktige fordringer, utenlandske statskassaveksler	-118 984	-13 817
Utlån i utlandet (gjensalgsvtaler)	53 212 113	5 999 573
Utlån i utlandet (triparty-avtaler)	26 110 262	16 289 382
Opptjente, ikke forfalte renter	4 847 493	3 127 588
Opptjent aksjeutbytte inkl. kildeskatt	148 054	87 557
Terminkontrakts-/renteswapreguleringer	150 257	-1 656
Innlån utenlandske banker	-123 309 624	-39 330 224
Påløpte ikke forfalte renter	-259 846	0
Fordringer på Norges Bank		6 244
Påløpt forvaltningsgodtgjørelse	- 330 018	-161 570
Total plassering for Statens Petroleumsfond	386 126 118	222 277 682

Avkastningen for 2000, 13 848,5 millioner kroner, ble overført kronekonto ved utgangen av året og fordeler seg som følger:

Tall i hele tusen kroner	31.12.2000	31.12.1999
Rentelementer	9 719 526	6 319 779
Dividende	1 552 377	1 150 698
Kursregulering på valuta	7 907 405	2 630 182
Urealistisk kursregulering på verdipapirer	-6 318 289	17 336 928
Realistisk kursregulering på verdipapirer	1 661 195	2 476 599
Kurtasje	-22 221	-12 789
Resultat terminhandel valuta	-1 741	-4 913
Gevinst/tap futures	-319 798	399 000
Total avkastning av plasseringer	14 178 454	30 295 484
Påløpt forvaltningsgodtgjørelse	-330 018	-161 570
Netto opptjent avkastning	13 848 436	30 133 914

Statens petroleumsfond kroneinnskudd i Norges Bank er sammensatt av innskudd og opptjent avkastning fra fondets opprettelse i 1996 til utgangen av 2000:

Tall i millioner kroner	1996	1997	1998	1999	2000	TOTALT
Kronekonto pr. 01.01	0,0	47 538,8	113 313,0	167 643,7	222 277,6	0,0
Sum kroneinnskudd	47 476,3	60 900,3	32 836,6	24 500,0	150 000,0	315 713,2
Verdistigning, avkastning	62,5	4 873,9	21 494,1	30 133,9	13 848,6	70 412,9
Kronekonto pr. 31.12	47 538,8	113 313,0	167 643,7	222 277,6	386 126,1	386 126,1
Petroleumsfondets portefølje pr. 31.12 til markedsverdi	47 583,0	113 508,5	171 786,3	222 277,6	386 126,1	386 126,1

Derivater i Statens petroleumsfond

Ved utgangen av 2000 var det kjøpt børsnoterte aksjeindeksfutures med markedsverdi 5 199,4 millioner kroner og kjøpt børsnoterte renteterminkontrakter med markedsverdi 37 716,6 millioner kroner. Det er solgt aksjeindeksfutures for 1 497,8 millioner kroner og solgt renteterminkontrakter med markedsverdi 43 129,6 millioner kroner. Det er stilt sikkerhet i verdipapirer for initialmarginen, markedsverdien av

sikkerhetsstillelsen utgjør 897,3 millioner kroner. Alle kontrakter har løpetid under ett år.

Ved utgangen av 2000 var det kjøpt valuta på termin med markedsverdi 20 746,1 millioner kroner og solgt valuta på termin med samme beløp.

Ved utgangen av 2000 var det solgt rentebytteavtaler med markedsverdi 15 707,4 millioner kroner og kjøpt rentebytteavtaler med markedsverdi 15 664,1 millioner kroner.

Note 19. Overføringsfondet

Overføringsfondet er fra og med 1999 omklassifisert til gjeld i Norges Banks balanse. Dette skyldes at overføringsfondet består av årlige avsetninger i henhold til retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks overskudd, som er bestemt for overføring til staten i løpet av en tre-års periode.

Overføring fra overføringsfondet skjer i henhold til retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks resultat. Fra overføringsfondet vil det bli overført for 2000 en tredel av tilføringene til overføringsfondet i 1997, 1998 og 1999 (ingen overføring). Dette utgjør 10 685,1 millioner kroner. I 2002 vil det for 2001 bli overført 8 857,4 millioner kroner.

Det blir ingen tilføring til overføringsfondet for 2000.

Note 20. Annen egenkapital

I henhold til brev fra Finansdepartementet er det anledning til å benytte annen egenkapital, hvor blant annet tidligere oppskrivningsfond inngår. I tillegg til å inneholde den ikke nedskrevne del av aktiverte, tidligere kostnadsførte driftsmidler i 1994, er effekten av endringer av verdsettelsesprinsipp for gull i 1999 tilført annen egenkapital. Endringer i verdsettelse av gullbeholdningen og endringer i oppskrivningsfondet henføres til annen egenkapital.

Annen egenkapital har hatt følgende bevegelse i 2000:

(alle tall i 1000)		
Annen egenkapital pr. 31.12.1999		3 756 936
Nedskrevet på tidligere oppskrevne verdier i 2000	- 80 197	
Økning i virkelig verdi gull i 2000	+68 117	-12 080
Annen egenkapital pr. 31.12.2000		3 744 856

Til Norges Banks representantskap

Revisjonsberetning for 2000

Vi har revidert årsregnskapet for Norges Bank for 2000, som viser et årsoverskudd på kr 13 721 615 tusen. Vi har også revidert opplysningene i hovedstyrets regnskapsberetning om årsregnskapet og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse og noteopplysninger. Årsregnskapet og regnskapsberetningen er avgitt av sentralbankens hovedstyre. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven, instruks fastsatt av representantskapet og god revisjonsskikk. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk og vår revisjonsinstruks, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av sentralbankens formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontroll-systemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Sentralbankens regnskapsprinsipper bygger på regnskapsloven og god regnskapsskikk, hensyn tatt til særlige forhold som gjelder for en sentralbank. Vi viser til nærmere omtale av dette i notene til årsregnskapet.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for bankens økonomiske stilling 31. desember 2000 og for resultatet i regnskapsåret i overensstemmelse med regnskapsprinsippene som er omtalt i avsnittet over.
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk.
- opplysningene i regnskapsberetningen om årsregnskapet og hovedstyrets forslag til anvendelse av årets overskudd er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov om Norges Bank og retningslinjer vedtatt i statsråd.

Oslo, den 7. februar 2001

Svenn Erik Forsstrøm
Statsautorisert revisor

Representantskapets vedtak om regnskapet for 2000

Med hjemmel i lov om Norges Bank og pengevesenet, §5 tredje ledd, gjorde representantskapet i sitt møte 15. februar 2001 følgende vedtak, som med henvisning til §28 annet ledd, sendes Finansdepartementet for å forelegges Kongen og meddeles Stortinget:

Representantskapet har behandlet hovedstyrets forslag til årsregnskap 2000 for Norges Bank og har tatt til etterretning hovedstyrets regnskapsberetning, resultatregnskap, balanse og noter.

Norges Banks årsresultat for 2000 viser et overskudd på 13 722 mill kroner mot et underskudd på 3 115 mill kroner i 1999. Dette har sammenheng med endringer i priser på norske og utenlandske verdipapirer som har medført en kursgevinst i 2000 på 2 107 mill kroner mot et tap i 1999 på 8 155 mill kroner. I tillegg har det vært kursgevinster på valuta med i alt 5 988 mill kroner i 2000, mot tilsvarende kurstap i 1999 på 887 mill kroner. Representantskapet har ingen merknader til det fremlagte forslag til regnskap.

I henhold til gjeldende retningslinjer for avsetning og disponering av Norges Banks overskudd, sist endret ved kgl.res. 21. desember 2000, gjorde representantskapet følgende vedtak:

- 1) Revisjonsberetning datert 07.02.01 gir ikke grunnlag for merknader fra representantskapet.
- 2) Representantskapet fastsetter det fremlagte årsregnskap for 2000 for Norges Bank og vedtar følgende disponeringer og overføringer:
 - 2.1 Kursreguleringsfondet tilføres 13 734 mill kroner for 2000.
 - 2.2 10 685 mill kroner overføres til statskassen fra overføringsfondet i samsvar med retningslinjenes pkt 3.
 - 2.3 I samsvar med uttalelse fra Finansdepartementet overføres netto 12 mill kroner fra annen egenkapital.
- 3) Representantskapet oversender regnskapet med hovedstyrets beretning, revisjonsberetningen og representantskapets uttalelse til Finansdepartementet for å forelegges Kongen og meddeles Stortinget.

Oslo, 15. februar 2001

Mary Kvidal
Representantskapets leder

Jens Marcussen
Representantskapets nestleder

Representantskapets vedtak om hovedstyrets protokoller

Med hjemmel i lov om Norges Bank og pengevesenet, §5 tredje ledd, gjorde representantskapet i sitt møte 15. februar 2001 følgende vedtak, som med henvisning til §28 annet ledd, sendes Finansdepartementet for å forelegges Kongen og meddeles Stortinget:

Representantskapet har fortløpende behandlet hovedstyrets protokoller for 2000 og har mottatt alle de opplysninger det har bedt om.

Representantskapet har ikke hatt merknader til protokollene som gir grunn for uttalelse til departementet etter sentralbankloven §28 annet ledd.

Oslo, 15. februar 2001

Mary Kvidal
Representantskapets leder

Jens Marcussen
Representantskapets nestleder

Vedlegg A. Tabeller

Tabell 1. Norges Banks balanse pr. 31.12.99 og de enkelte måneder 2000. Sektorfordelt.

	31.12. 1999	31.1. 2000	29.2. 2000	31.3. 2000	30.4. 2000
EIENDELER					
Fordringer på utlandet	427 452	428 527	449 827	478 355	505 463
Internasjonale reserver	193 589	196 064	212 711	202 106	222 848
Plasseringer for Statens petroleumfond	222 277	220 422	225 104	264 125	270 038
Andre fordringer på utlandet	11 586	12 041	12 012	12 124	12 577
Fordringer på norske finansinst.	25 658	11 047	59	48	7 450
Utlån til private banker	25 574	11 000	7	15	7 398
Andre fordringer i form av innskudd, verdipapirer, utlån og overtrekk	84	47	52	33	52
Avsetning tap på utlån til banker					
Fordringer på statsforvaltningen	11 099	12 318	13 414	11 850	12 809
Ihendehaverobligasjoner	9 180	9 115	9 133	9 127	9 147
Andre verdipapirer	1 592	2 927	3 905	2 341	3 202
Andre fordringer	327	276	376	382	460
Fordringer på andre norske sektorer	961	965	955	1 008	829
Verdipapirer og utlån	567	565	569	568	568
Andre fordringer	394	400	386	440	261
Varebeh. produksjonsbedrifter	43	42	41	39	41
Varige driftsmidler	2 010	2 004	1 997	2 008	1 999
Kursreguleringer	0	2 030	0	0	0
Kostnader	0	508	3 970	13 874	20 627
EIENDELER	467 223	457 441	470 263	507 182	549 218
GJELD OG EGENKAPITAL					
Gjeld til utlandet	38 925	40 773	44 511	45 386	49 639
NOK-gjeld til IMF	11 561	12 017	11 987	12 100	12 553
Annen gjeld til utlandet	27 364	28 756	32 524	33 286	37 086
Sedler og mynt i omløp	48 020	43 682	42 492	42 178	42 645
Innenlandske innskudd	326 109	315 885	322 872	343 858	369 531
Statskassen	67 686	83 840	85 419	63 684	89 005
Statens petroleumfond	222 278	220 422	225 104	264 125	270 038
Annen off. forvaltning (ekskl. kommuner)	216	148	169	117	122
Private banker	33 344	8 884	9 557	13 563	8 040
Andre finansinstitusjoner	2 483	2 492	2 490	2 261	2 212
Andre norske sektorer	102	99	133	108	114
Påløpte, ikke forfalte renter statskassen	0	179	423	684	985
Annen innenlandsk gjeld	21 227	20 566	20 495	21 056	21 321
Motverdi av spesielle trekkrettigheter i IMF	1 846	1 873	1 870	1 916	2 004
Kursreguleringsfond	27 339	27 339	27 339	27 339	27 339
Annen egenkapital	3 757	3 757	3 757	3 757	3 757
Kursreguleringer	0	0	3 026	15 538	24 566
Inntekter	0	3 387	3 478	5 470	7 431
GJELD OG EGENKAPITAL	467 223	457 441	470 263	507 182	549 218
Poster utenfor balansen inkl. Statens petroleumsfond:					
Valuta solgt på levering	7 777	531	247	4 063	9 711
Valuta kjøpt på levering	40	1 595	1 030	5 292	11 249
Derivater solgt	0	13 846	48 551	23 984	34 780
Derivater kjøpt	13 285	21 381	35 536	31 823	44 041
Tildelte, ikke betalte aksjer i BIS	304	304	304	304	304

Tabell 2. Norges Bank. Resultatregnskap pr. 31. desember, 1996-2000. (Mill. kroner)

	1996	1997	1998	1999	2000
Renteinntekter utland:					
Renter av bankinnskudd/utlån	862,3	1 177,9	719,5	1 023,0	2 584,6
Renter av statsveksler	458,3	162,8	12,0	0,4	8,4
Renter av ihendehaverobligasjoner	8 955,4	11 507,0	9 688,2	7 315,8	8 717,4
Andre renteinntekter	264,1	302,3	402,6	477,2	338,3
Aksjeutbytte BIS	10,8	11,2	12,1	13,0	14,4
Sum renteinntekter utland	10 550,9	13 161,2	10 834,4	8 829,4	11 663,1
Avkastning plasseringer for Statens petroleumsfond	62,4	4 873,9	21 571,5	30 295,5	14 178,4
Rentekostnader utland:					
Renter innskudd/innlån	219,0	617,6	346,9	716,5	1 752,5
Renter utenlandske kunder	35,6	41,0	44,6	42,7	44,1
Sum rentekostnader utland	254,6	658,6	391,5	759,2	1 796,6
Netto renteinntekter utland	10 358,7	17 376,5	32 014,4	38 365,7	24 044,9
Renteinntekter innland:					
Renter av ihendehaverobligasjoner	837,5	650,1	706,6	508,3	682,8
Renter av omsettelige sertifikater	139,2	108,9	139,7	181,8	158,9
Renter av utlån til banker	326,1	39,3	206,6	432,2	323,8
Renter av andre utlån	32,3	21,1	20,1	30,0	36,7
Sum renteinntekter innland	1 335,1	819,4	1 073,0	1 152,3	1 202,2
Rentekostnader innland:					
Renter til statskassen	3 356,6	4 793,2	4 277,4	1 775,8	3 561,4
Renter statens petroleumsfond	62,4	4 873,9	21 571,5	30 295,5	14 178,4
Renter til offentlige kontohavere	162,3	129,5	123,9	116,7	7,7
Renter til banker	347,3	590,2	659,6	661,2	1 012,4
Renter av skattefrie fondsavsetninger	1,4	1,0	0,7	0,6	0,4
Andre rentekostnader	4,3	3,0	2,8	6,9	9,4
Sum rentekostnader innland	3 934,3	10 390,8	26 635,9	32 856,7	18 769,7
Netto rentekostnader innland	2 599,2	9 571,4	25 562,9	31 704,4	17 567,5
Netto renteinntekter utland og innland	7 759,5	7 805,1	6 451,5	6 661,3	6 477,4
Kursreguleringer:					
Netto kursgev/tap (-) på valuta	(4 423,8)	6 390,8	15 351,6	(887,3)	5 988,1
Netto kursgev/tap (-) på utenlandske verdipapirer og finansielle instrumenter ¹	827,2	453,2	2 534,6	(7 345,0)	1 603,9
Netto kursgev/tap (-) på norske verdipapirer	(22,7)	130,0	(167,2)	(809,8)	503,0
Netto kursreguleringer	(2 619,3)	6 974,0	17 719,0	(9 042,1)	8 095,0
Netto renteinntekter og kursreguleringer	5 140,2	14 779,1	24 170,5	(2 380,8)	14 572,4
Driftsinntekter:					
Gebyrer og provisjonsinntekter	77,8	79,5	89,1	99,0	126,7
Salgsinntekter produksjonsbedrifter	58,3	82,0	76,3	76,8	94,0
Andre driftsinntekter	32,9	33,0	180,4	232,5	364,4
Sum driftsinntekter	169,0	194,5	345,8	408,3	585,1
Driftskostnader:					
Lønn, honorarer og andre personalkostnader	444,7	455,4	484,0	506,0	555,7
Omstillingskostnader	0,0	0,0	0,0	8,0	129,9
Ordinære avskrivninger	119,8	118,2	114,6	116,2	120,2
Vareforbruk ved produksjonsbedriftene	62,3	76,2	97,8	85,1	90,3
Andre driftskostnader	224,4	250,0	309,6	426,9	539,8
Innløste utgåtte sedler	12,4	12,9	0,0	0,0	0,0
Sum driftskostnader	863,6	912,7	1 006,0	1 142,2	1 435,9
Netto driftskostnader	694,6	718,2	660,2	733,9	850,8
Driftsresultat før tap på utlån/fordringer	4 445,6	14 060,9	23 510,3	(3 114,7)	13 721,6
Inngått/tap (-) på utlån/fordringer	(0,7)	0,0	0,0	(0,3)	0,0
Årsresultat før overføringer	4 444,9	14 060,9	23 510,3	(3 115,0)	13 721,6
Overføringer:					
Overført fra kursreguleringsfondet	0,0	0,0	2 977,9	0,0	0,0
Overført fra overføringsfondet 1)	4 236,5	3 811,0	3 400,6	0,0	0,0
Overført fra annen egenkapital	102,3	93,9	83,7	3 371,8	80,2
Til disposisjon	8 783,7	17 965,8	29 972,5	256,8	13 801,8
Overført til annen egenkapital	0,0	0,0	0,0	132,6	68,1
Overført til statskassen fra overføringsfondet 1)	4 236,5	3 811,0	3 400,6	0,0	0,0
Avsatt til overføringsfondet	0,0	5 483,5	26 571,9	0,0	0,0
Avsatt til kursreguleringsfondet	4 547,2	8 671,3	0,0	124,2	13 733,7
Disponert i alt	8 783,7	17 965,8	29 972,5	256,8	13 801,8

1) Overføringsfondet er omklassifisert fra egenkapital til gjeld fra 01.01.1999

Tabell 3. Norges Banks utlån til og innskudd fra banker i 2000

Periode	D-lånsramme % av beregnings- grunnlaget	D-lån		F-lån		F-innskudd		Folioinnskudd Dagl. gj.snitt mrd.kroner	
		Låne- potensiale	Faktiske trekk mrd.kroner	Dagl.gj.snitt mrd.kroner	Nom. rente ¹⁾	Dagl.gj.snitt mrd.kroner	Nom. rente ¹⁾		
Januar	01.–15.	100,0	76,0	0,0	17,1	5,62	10,8	5,61	21,0
	16.–31.	15,0	10,7	0,0	9,6	5,56	0,3	5,61	6,9
Februar	01.–15.	15,0	11,4	0,0	2,6	5,57	1,1	5,61	8,4
	16.–29.	15,0	12,2	0,0	2,9	5,60	–	–	7,0
Mars	01.–15.	15,0	11,4	0,0	–	–	12,5	5,61	6,7
	16.–31.	15,0	10,7	0,0	–	–	2,2	5,61	8,6
April	1.–15.	15,0	11,8	0,0	3,6	5,72	–	–	9,8
	16.–30.	15,0	11,8	0,0	5,6	5,88	–	–	7,1
Mai	1.–15.	15,0	11,8	0,0	3,7	5,83	–	–	7,3
	16.–31.	15,0	11,0	0,0	14,5	5,80	–	–	7,5
Juni	1.–15.	15,0	11,8	0,0	7,6	5,80	–	–	9,6
	16.–30.	15,0	11,8	0,0	2,9	6,38	2,1	6,32	8,8
Juli	1.–15.	15,0	12,2	0,0	–	–	16,9	6,38	11,6
	16.–31.	15,0	11,4	0,0	–	–	6,4	6,38	10,3
August	1.–15.	15,0	12,2	0,0	–	–	9,1	6,55	10,8
	16.–31.	15,0	11,4	0,0	–	–	9,3	6,87	8,4
September	1.–15.	15,0	12,2	0,0	–	–	20,3	6,88	9,8
	16.–30.	15,0	12,2	0,0	–	–	15,7	7,12	11,4
Oktober	1.–15.	15,0	12,7	0,0	5,0	7,05	2,6	7,06	10,5
	16.–31.	15,0	11,9	0,0	3,2	7,05	0,3	7,12	8,0
November	1.–15.	15,0	12,7	0,0	–	–	15,7	7,12	7,4
	16.–30.	15,0	12,7	0,0	17,3	7,05	–	–	6,8
Desember	01.–15.	15,0	12,7	0,0	12,3	7,04	–	–	6,5
	16.–31.	15,0	11,9	0,0	14,1	7,03	–	–	11,5

1) Gjennomsnittlig rente ved tildelingen. Ved flere tildelinger i perioden, uveid gj.snitt av de enkelte tildelinger. Rentetall er ikke anført i perioder uten tildeling.

Tabell 4. Renter på D-lån og på bankenes foliokonto i Norges Bank (foliorenten)

Periode	D-lånsrenten		Foliorenten	
	Nominell	Effektiv	Nominell	Effektiv
25.05.98–28.06.98:	6,25%	6,5%	4,25%	4,3%
29.06.98–05.07.98:	6,50%	6,7%	4,50%	4,6%
06.07.98–11.08.98:	7,00%	7,2%	5,00%	5,1%
12.08.98–20.08.98:	7,50%	7,8%	5,50%	5,7%
21.08.98–24.08.98:	9,00%	9,4%	7,00%	7,2%
25.08.98–27.01.99:	10,00%	10,5%	8,00%	8,3%
28.01.99–02.03.99:	9,50%	10,0%	7,50%	7,8%
03.03.99–25.04.99:	9,00%	9,4%	7,00%	7,2%
26.04.99–16.06.99:	8,50%	8,9%	6,50%	6,7%
17.06.99–22.09.99:	8,00%	8,3%	6,00%	6,2%
23.09.99–12.04.00:	7,50%	7,8%	5,50%	5,7%
13.04.00–14.06.00:	7,75%	8,0%	5,75%	5,9%
15.06.00–09.08.00:	8,25%	8,6%	6,25%	6,4%
10.08.00–20.09.00:	8,75%	9,1%	6,75%	7,0%
21.09.00–	9,00%	9,4%	7,00%	7,2%

Tabell 5. Myntomløpets sammensetning 1996-2000, årsgjennomsnitt og ved utløpet av enkelt måneder i 2000 (Mill. kroner)

Tallene er beregnet ut fra fysiske beholdninger ved måneds- og årsslutt

	20-kroner ⁴⁾	10-kroner ⁵⁾	5-kroner ⁸⁾	1-kroner ⁷⁾	50-ører ⁶⁾	25-ører ²⁾	10-ører ³⁾	Kobber ²⁾	Totalt ¹⁾
1996	531,8	1 019,5	400,8	492,0	133,8	40,3	132,4	25,6	2 776,2
1997	655,1	1 009,5	415,2	518,4	142,1	40,3	131,2	25,6	2 937,4
1998	778,7	1 029,5	440,3	561,0	150,3		130,5		3 090,2
1999	873,4	1 046,3	473,9	590,2	157,2		130,0		3 271,0
2000	966,3	1 086,8	486,8	617,2	165,2		129,7		3 452,0
2000									
Januar	920,9	1 059,4	481,2	611,3	161,1		129,8		3 363,7
Februar	924,6	1 061,4	480,8	611,4	161,6		129,7		3 369,5
Mars	923,0	1 058,8	480,5	613,2	162,0		129,7		3 367,2
April	937,8	1 074,0	485,4	609,1	162,9		129,7		3 398,9
Mai	956,7	1 085,1	490,6	614,5	163,9		129,7		3 440,5
Juni	961,4	1 086,6	492,9	616,9	166,0		129,7		3 453,4
Juli	978,4	1 095,7	495,4	619,9	165,1		129,7		3 484,3
August	982,0	1 140,7	496,0	620,8	166,1		129,6		3 535,3
September	984,4	1 091,6	483,6	618,7	166,6		129,6		3 474,4
Oktober	984,5	1 088,3	483,5	619,7	167,5		129,6		3 473,2
November	997,5	1 075,4	478,9	620,8	169,9		129,6		3 472,1
Desember	1 044,6	1 124,3	493,3	629,9	169,5		129,6		3 591,1

1) Ekskl. sølvmynt kr 6.743.000, samt jubileums- og minnemynter utgitt av Norges Bank 1964-2000 som er omtalt i note om sedler og mynt.

2) 1-, 2-, 5- og 25-ører har utgått som betalingsmiddel, og ble gjort ugyldig fra 13. juli 1998.

3) 10-ører utgikk som tvungent betalingsmiddel 1. mars 1993, og vil innløses av Norges Bank fram til 1. mars 2003.

4) En ny 20-kronemynt ble satt i omløp 1. november 1994.

5) En ny 10-kronemynt ble satt i omløp 15. september 1995. Samtidig ble det kunngjort at den gamle 10-kronemynten utgår som tvungent betalingsmiddel 15. september 1996, og vil innløses av Norges Bank fram til 15. september 2006.

6) En ny 50-øremynt ble satt i omløp 16. september 1996. Samtidig ble det kunngjort at den gamle 50-øremynten utgår som tvungent betalingsmiddel 16. september 1997, og vil innløses av Norges Bank fram til 16. september 2007.

7) En ny 1-kronemynt ble satt i omløp 15. september 1997. Samtidig ble det kunngjort at den gamle 1-kronemynten utgår som tvungent betalingsmiddel 5. september 1998, og vil innløses av Norges Bank fram til 5. september 2008.

8) En ny 5-kronemynt ble satt i omløp 15. september 1998. 9. juli 1999 ble det kunngjort at den gamle 5-kronemynten utgår som tvungent betalingsmiddel 9. juli 2000, og vil innløses av Norges Bank fram til 9. juli 2010.

Tabell 6. Seddelomløpets sammensetning 1996-2000, årsgjennomsnitt og ved utløpet av enkeltmåned i 2000 (Mill. kroner). Tallene er beregnet ut fra fysiske beholdninger ved måneds- og årsslutt.

	1000-kroner ¹⁾	500-kroner ^{2, 6)}	200-kroner ³⁾	100-kroner ⁵⁾	50-kroner ⁴⁾	Totalt
1996	25 985,4	3 465,2	1 771,2	4 961,6	629	36 812,2
1997	26 711,4	4 068,0	2 629,7	4 245,8	628,6	38 283,5
1998	27 772,9	4 875,1	3 649,5	3 473,3	716,6	40 487,3
1999	27 290,5	5 588,1	3 949,2	3 026,7	711,9	40 566,2
2000	26 336,4	6 106,5	4 274,7	2 684,4	717,3	40 119,3
2000						
Januar	27 885,2	5 745,1	3 968,9	2 720,1	697,7	41 017,0
Februar	26 969,6	5 540,2	3 918,9	2 688,8	689,4	39 806,9
Mars	26 397,8	5 569,8	3 949,7	2 657,2	691,3	39 265,8
April	26 248,8	5 892,0	4 240,6	2 741,8	704,7	39 827,9
Mai	25 972,2	5 938,1	4 268,5	2 783,2	731,4	39 693,4
Juni	26 420,2	6 336,1	4 546,5	2 913,4	775,2	40 991,5
Juli	25 962,2	6 410,0	4 506,5	2 883,0	750,4	40 512,1
August	25 520,5	6 158,1	4 315,7	2 681,1	718,2	39 393,6
September	25 508,7	6 182,5	4 312,4	2 386,2	708,9	39 098,6
Oktober	25 371,8	6 074,3	4 227,4	2 542,8	699,3	38 915,5
November	25 701,8	6 259,5	4 335,5	2 551,3	707,7	39 555,8
Desember	28 077,7	7 172,9	4 705,4	2 664,4	733,4	43 353,8

- 1) 1000-kroneseddelen av 5. utgave ble trukket tilbake som betalingsmiddel fra 1. august 1990. Seddelen innløses av Norges Bank fram til 1. august 2001.
- 2) 500-kroneseddelen av 5. utgave ble trukket tilbake som betalingsmiddel fra 21. juni 1991. Seddelen innløses av Norges Bank fram til 21. juni 2002.
- 3) En ny 200-kroneseddel 7. utgave, ble satt i omløp 1. november 1994.
- 4) En ny 50-kroneseddel 7. utgave, ble satt i omløp 20. januar 1997. Samtidig ble det kunngjort at 50-kroneseddelen av 6. utgave utgår som gyldig betalingsmiddel fra 20. januar 1998, og vil innløses av Norges Bank fram til 20. januar 2008
- 5) En ny 100-kroneseddel 7. utgave, ble satt i omløp 15. september 1997. Samtidig ble det kunngjort at 100-kroneseddelen av 6. utgave utgår som gyldig betalingsmiddel fra 5. september 1998, og vil innløses av Norges Bank fram til 5. september 2008
- 6) En ny 500-kroneseddel 7. utgave, ble satt i omløp 7. juni 1999. 17 april 2000 ble det kunngjort at 500-kroneseddelen av 6. utgave utgår som gyldig betalingsmiddel fra 17. april 2001, og vil innløses av Norges Bank fram til 17. april 2011.

Tabell 7. Tilintetgjorte sedler i tidsrommet 1996-2000 (Mill. stk.) ¹⁾

	1000-kroner	500-kroner	200-kroner	100-kroner	50-kroner	Totalt
1996 ²⁾	2,4	3,2	2,9	32,4	27,0	67,9
1997 ²⁾	2,5	4,4	5,8	67,7	25,1	105,5
1998 ³⁾	1,0	3,8	7,2	26,8	12,5	51,3
1999 ³⁾	0,7	2,0	4,1	6,7	11,2	24,7
2000 ⁴⁾	3,4	15,6	20,5	17,6	13,6	70,6

- 1) Eksklusiv eldre utgaver:
3.utgave, 4.utgave og 5.utgave (100-kroner og 50-kroner)
3.utgave, 4.utgave (1000-kroner og 500-kroner)
- 2) Nivået på 100- og 50-kroner skyldes ny 7. utgave.
- 3) Reduksjonen skyldes beslutning om ikke å destruere.
- 4) Økningen skyldes beslutning om å destruere sedler som ikke ble destruert i 1998/99. Nivået på 500-kroner, skyldes også ny 7. Utgave.

Tabell 8. Gjennomsnittlig levetid for sedler 1996-2000 (År)

	1000-kroner	500-kroner	200-kroner	100-kroner	50-kroner
1996	10,6	2,1	3,1	1,5	0,5
1997	10,7	1,8	2,3	0,6	0,5
1998 ¹⁾	28,2	2,6	2,5	1,3	1,1
1999 ¹⁾	39,4	5,6	4,8	4,5	1,3
2000 ²⁾	7,8	0,8	1,0	1,5	1,1

Tallene i tabellen viser omfanget av seddelomløpet i forhold til omfanget av destruerte sedler det aktuelle året.

- En ny 50-kroneseddel 7. utgave, ble satt i omløp 20. januar 1997.
En ny 100-kroneseddel 7. utgave, ble satt i omløp 15. september 1997.
En ny 500-kroneseddel 7.utgave, ble satt i omløp 7. juni 1999.

- 1) Den økte levetid skyldes beslutning om ikke å destruere.
- 2) Nedgangen skyldes beslutning om å destruere sedler som ikke ble destruert i 1998/99.

Tabell 9. Seddelinngang 1996-2000 (Mill. stk.)

	1000-kroner	500-kroner	200-kroner	100-kroner	50-kroner	Totalt
1996	34,7	60,0	94,8	294,1	25,6	509,2
1997	33,0	71,1	144,8	241,0	27,6	517,5
1998	34,7	82,1	197,3	151,8	28,5	494,3
1999	35,6	97,6	214,3	147,6	29,8	524,9
2000	36,4	96,0	228,8	126,6	29,6	517,4

Tabellen viser antall sedler innlevert til Norges Bank for sortering og ekthetskontroll.

Tabell 10. Sedlenes omløpshastighet 1996-2000

	1000-kroner	500-kroner	200-kroner	100-kroner	50-kroner	Totalt
1996	1,33	8,66	10,71	5,93	2,04	4,90
1997	1,24	8,74	11,02	5,68	2,19	5,17
1998	1,25	8,38	10,78	4,37	1,99	4,71
1999	1,30	8,73	10,85	4,88	2,09	5,28
2000	1,38	7,86	10,70	4,72	2,06	5,31

Tabellen viser antall ganger sedlene gjennomsnittlig passerer gjennom Norges Bank pr. år.

Tabell 11. Myntinngang 1996-2000 (Mill. stk.)

	20-kroner	10-kroner	5-kroner	1-kroner	50-ører	Totalt
1996	52,1	156,7	84,1	391,2	75,8	759,9
1997	64,7	162,0	89,7	443,1	78,6	838,1
1998	82,7	169,2	85,4	474,7	74,7	886,7
1999	86,9	161,6	96,4	422,0	64,7	831,6
2000	86,5	159,7	88,2	383,7	58,3	776,4

Tabellen viser antall mynter innlevert til Norges Bank for sortering og ekthetskontroll.

Tabell 12. Myntenes omløpshastighet 1996-2000

	20-kroner	10-kroner	5-kroner	1-kroner	50-ører	Totalt
1996	1,96	1,54	1,05	0,80	0,28	0,78
1997	1,98	1,60	1,08	0,85	0,28	0,82
1998	2,12	1,64	0,97	0,85	0,25	0,81
1999	1,99	1,54	1,02	0,71	0,21	0,72
2000	1,79	1,47	0,91	0,62	0,18	0,65

Tabellen viser antall ganger myntene gjennomsnittlig passerer gjennom Norges Bank pr. år.

Tabell 13. Produksjon av sirkulasjonsmynt ved Den Kongelige Mynt 1996-2000 (1000 stk) ¹⁾

	20-krone	10-krone	5-krone	1-krone	50-øre	Totalt
1996	5 862	40 287	1 382	16 518	4 526 ²⁾ 81 930 ³⁾	150 505
1997	1 049	1 229	1 742	145 125 ⁴⁾ 4 300 ⁵⁾	24 089	173 534
1998	5 007	1 058	47 701	139 493 ⁶⁾	30 913	224 173
1999	6 171	1 059	21 970	75 174	25 314	129 688
2000	12 145	1 119	14 408	51 035	20 175	98 884

1) Tabellen gir tall for mynt produsert og levert til Norges Bank, og kan ikke brukes til å angi antall mynter som er preget med de ulike årstall. Myntsett er inkludert.

2) Gammel 50-øre.

3) Ny 50-øre.

4) Ny 1-krone.

5) Gammel 1-krone.

6) Hvorav 4,8 mill. produsert i Canada.

Tabell 14. Produksjon av sedler ved Norges Banks Seddeltrykkeri 1991-2000

(Tallene gjelder antall pakker à 500 sedler).

	1000-kr.	500-kr.	200-kr.	100-kr.	50-kr.
1991	10 000	18 604		51 600	33 800
1992	15 500	10 500		85 800	23 400
1993	4 400	0		61 400	24 800
1994	2 100	6 800	45 300 ¹⁾	46 800	31 200
1995	0	10 500	62 800	49 400	41 200
1996	0	14 600	5 150	20 000 ²⁾	73 600 ³⁾
1997	0	4 200	0	109 210	12 200
1998	5 800	16 600	51 950	43 600	45 400
1999	12 950	43 699 ¹⁾	44 340	33 800	38 400
2000	0	52 400	35 600	44 170	2 600

1) Ny utgave (VII. utgave)

2) VII-utgave - ble introdusert i 1997

3) 13 600 VI. utgave og 60 000 VII. utgave (som ble introdusert i 1997).

Tabell 15. Norges Banks seddelutgaver 1877-2000. Produksjonsperiode

	1. utgave	2. utgave	3. utgave	4. utgave	5. utgave	6. utgave	7. utgave
1000-kronesedler	1877-98	1901-45	1945-47	1949-74	1975-89	1990-99	
500-kronesedler	1877-96	1901-44	-	1948-76	1978-85	1991-98	1999-
200-kronesedler	-	-	-	-	-	-	1994-
100-kronesedler	1877-98	1901-45	1945-49	1949-62	1962-77	1977-95	1996-
50-kronesedler	1877-99	1901-45	1945-50	1950-65	1966-84	1984-96	1996-
10-kronesedler	1877-99	1901-45	1945-53	1954-74	1972-85	-	-
5-kronesedler	1877-99	1901-44	1945-54	1955-63	-	-	-
Skillemyntsedler							
1-kronesedler	1917	1940-50					
2-kronesedler	1918	1940-50					

Sedler av 1. utgave ble gjort ugyldige som betalingsmiddel 13. juli 1988. Sedler av 2. utgave ble gjort ugyldige som betalingsmiddel ved pengesaning i 1945 og innløses ikke av banken. Sedler av 3. og 4. utgave samt 10-, 50- og 100-kronesedler av 5. utgave opphørte å være gyldig betalingsmiddel fra 13. juli 1989. 1000-kronesedler av 5. utgave ble gjort ugyldige som betalingsmiddel fra 1. august 1991. 500-kronesedler av 5. utgave ble gjort ugyldige fra 21. juni 1992. 1- og 2-kronesedler fra perioden 1917-1918 er ugyldige som betalingsmiddel og innløses ikke av banken. 1- og 2-kronesedler fra perioden 1940-1950 opphørte å være gyldig betalingsmiddel fra 13. juli 1989.

Vedlegg B

Norges Banks ledelse og organisasjon

Bankens styrende organer

Bankens øverste organer er hovedstyret og representantskapet.

Etter lov om Norges Bank og pengevesenet av 24. mai 1985 har hovedstyret den utøvende og rådgivende myndighet. Det leder bankens virksomhet og forvalter dens midler. Hovedstyret har syv medlemmer som oppnevnes av Kongen. Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefen skal være henholdsvis leder og nestleder i hovedstyret. De ansettes i heldagsstilling for seks år. De øvrige fem medlemmer oppnevnes for fire år. Ved behandlingen av administrative saker suppleres hovedstyret med to medlemmer valgt av og blant de ansatte. Hovedstyret holder normalt møte hver tredje uke, hvorav annet hvert møte er rentemøte.

Representantskapet fører blant annet tilsyn med at reglene for bankens virksomhet blir fulgt, organiserer bankens revisjon, fastsetter bankens årsregnskap og vedtar etter forslag fra hovedstyret dens budsjett. Representantskapet består av femten medlemmer valgt av Stortinget for fire år. Blant medlemmene velger Stortinget leder og nestleder for to år. Representantskapet holder vanligvis fire møter i året.

Sammensetningen av hovedstyret og representantskapet pr. januar 2001 var slik (funksjonsperiode i parentes):

Hovedstyret

Sentralbanksjef Svein Gjedrem, leder (1.99-12.04)
Visesentralbanksjef Jarle Bergo, nestleder (4.96-4.02)
Konsulent Esther Kostøl (98-01)

Vararepr.: nestleder Eystein Gjelsvik

Konsernsjef Torgeir Høyen (98-01)

Vararepr.: advokat Ingfrid Oddveig Tveit

Fylkesmann Sigbjørn Johnsen (98-01)

Vararepr.: fylkesrådmann Ottar Brage Guttelvik

Daglig leder Sylvi Røssland Sørfohn (00-03)

Vararepr.: revisor Tore Johansen

Konsernsjef Trond R. Reinertsen (00-03)

Vararepr.: Kari Olrud Moen

Fra de ansatte:

Leder NBFF Sonja Blichfeldt Myhre

Nestleder NBFF Jan Erik Martinsen

Vararepr.: Einar Alnæs

Vararepr.: Liv Randi Johnsen

Representantskapet

Skolesjef Mary Kvidal (98-01), leder 00-01

Vararepr.: informasjonssjef Bjørnar Olsen

Skipsreder Jens Marcussen (98-01), nestleder 00-01

Vararepr.: avdelingsleder Nils-Olav Skilbred

Kontorleder Aslaug Mildrid Sofie Eriksen (98-01)

Vararepr.: prosjektdirektør Odd Erik Hansgaard

Sekretær Berit Hultmann (98-01)

Vararepr.: fagopplæringssjef Frode R. Svendsen

Varaordfører Terje Ohnstad (00-03)

Vararepr.: lærer Ragnhild Weiseth

Husmor Reidun Romfo (00-03)

Vararepr.: ordfører Rigmor Aasrud Jahren

Fylkesutdanningssjef Johan Solheim (00-03)

Vararepr.: salgssjef Armand Bjørnholt (døde 31.01.01)

Ass. fylkeshelsesjef Veslemøy Rabe (00-03)

Vararepr.: student Camilla Bakken Øvald

Advokat Morten Steenstrup (00-03)

Vararepr.: direktør Søren Fredrik Voie

Daglig leder Solveig Nordkvist Haugerud (00-03)

Vararepr.: kommunalråd Monica Mæland

Grosserer Hakon Lunde (98-01)

Vararepr.: distriktsbanksjef Dag Sandstå

Cand.oecon. Hans Hammond Rossbach (98-01)

Vararepr.: sikkerhetskonsulent Olav Pedersen

Fylkeskultursjef Hanne Varhaug Søberg (00-03)

Vararepr.: student Bjørn Arild Gram

Rektor Per Aas (98-01)

Vararepr.: ordfører Trude Brosvik

Konsulent Kåre Harila (00-03)

Vararepr.: fylkespolitiker Unni Hennem Lie

Revisjonen

Sentralbankrevisor Sverre Erik Forsstrøm

Ass. sentralbankrevisor Mats Leonhard Pedersen

Bankens administrasjon og organisasjon

Administrasjon

Sentralbanksjefen forestår etter loven bankens administrasjon og gjennomføringen av hovedstyrets vedtak.

Hovedstyret har opprettet et utvalg, administrasjonsutvalget, som er gitt beslutningsmyndighet i administrative saker (bankens egenforvaltning).

I utvalget deltar:

Fra ledelsen:

Sentralbanksjef Svein Gjedrem

Visesentralbanksjef Jarle Bergo

Direktør Inger-Johanne Sletner

Fra de ansatte:

Leder NBFF Sonja Blichfeldt Myhre
Nestleder NBFF Jan Erik Martinsen

Organisasjon

Bankens organisasjon fremgår av organisasjonskartet. Regnskapsberetningen inneholder en tabell som viser antall arbeidstakere fordelt på fast ansatte (heltid og deltid) og engasjementer ved hovedkontoret, distriktsavdelingene og produksjonsbedriftene ved utgangen av 2000.

Ledergruppen

Sentralbanksjef Svein Gjedrem
Visesentralbanksjef Jarle Bergo
Direktør Jan F. Qvigstad
Direktør Jon A. Solheim
Direktør Bente Akselsen
Direktør Inger-Johanne Sletner
Direktør Knut N. Kjær
Direktør Bernt Nyhagen
Direktør Harald Bøhn
Informasjonsdirektør Poul Henrik Poulsson

Område I – Pengepolitikk

Direktør Jan F. Qvigstad

Markedsoperasjonsavdelingen

Fagdirektør Morten Baltzersen
Ass. direktør Morten Jonassen
Ass. direktør Jannecke Smith-Sørensen

Økonomisk avdeling

Fagdirektør Jon Nicolaisen
Ass. direktør Kristin Gulbrandsen
Ass. direktør Amund Holmsen

Internasjonal avdeling

Internasjonal direktør Anne Berit Christiansen
Ass. direktør Anders Svor

Forskningsavdelingen

Forskningsdirektør Eilev S. Jansen
Forskningsjef Bent Vale
Forskningsjef Øyvind Eitrheim

Statistikkavdelingen

Statistikkdirektør Audun Grønn
Ass. direktør Trond Munkerud Johansen
Ass. direktør Vetle Hvidsten
Ass. direktør Marit Hoel
Ass. direktør Jan Tore Larsen

Område II – Betalingssystemer og Finansmarkeder

Direktør Jon A. Solheim

Avdeling for finansiell analyse og struktur

Fagdirektør Trond Eklund

Avdeling for finansiell infrastruktur og betalingssystemer

Fagdirektør Henning Strand
Ass. direktør Dag-Inge Flatraaker

Bankavdelingen

Bankdirektør Helge Strømme
Ass. direktør Eline Vedel

Avdeling for kontante betalingsmidler

Hovedkasserer Sylvi Johansen
Ass. direktør Leif Veggum

Avdeling for verdipapirmarkeder og internasjonal finans

Fagdirektør Arild Lund

IT – oppgjør

Fagdirektør Bjørn Helge Vatne
Ass. direktør Semming Austin

Område III – Sedler og mynt

Direktør Bente Akselsen
Ass. direktør Siri Caspersen
Ass. direktør Paal Espeli

Norges Banks Seddeltrykkeri (Oslo)

Direktør Jan Erik Johansen

Den Kongelige Mynt AS (Kongsberg)

Styreleder Bente Akselsen
Direktør Jan Erik Johansen

Bergen avdeling

Avdelingsdirektør John-Harald Kristiansen

Bodø avdeling

Kst. avdelingsdirektør Leif Schjølberg

Fredrikstad avdeling

Avdelingsdirektør Bjørn Eliassen

Hammerfest avdeling

Avdelingsdirektør Per-Åge Hansen

Kristiansand S. avdeling

Avdelingsdirektør Odd Skuggen

Larvik avdeling

Avdelingsdirektør Gunnar Andersen

Lillehammer avdeling

Avdelingsdirektør Erik Frydenlund

Oslo avdeling

Avdelingsdirektør Else-Marit Laskerud

Stavanger avdeling

Avdelingsdirektør Kirsti Emilie Mauritzen

Tromsø avdeling

Avdelingsdirektør Norvald Kristoffersen

Trondheim avdeling

Avdelingsdirektør Eivind Johnsen

Vardø avdeling

Avdelingsdirektør Terje Lorentsen

Ålesund avdeling

Avdelingsdirektør Hans Henrik Lerstad

Område IV – Konserndrift

Direktør Inger-Johanne Sletner

Forvaltningsavdelingen

Forvaltningsdirektør Kjell Dankertsen

Bedriftshelsetjenesten

Bedriftslege Jean R. Campbell

IT – konsern

IT-direktør Kjetil Heltne

Budsjett- og regnskapsavdelingen

Økonomidirektør Harald Haare

Ass. direktør Unni Lærum

Informasjonsavdelingen

Fagdirektør Brynjulv Vollan

Sikkerhetsavdelingen

Sikkerhetssjef Arne Haugen

Område V – Kapitalforvaltning

Direktør Knut N. Kjær

Aksjeforvaltning

Ass.direktør Yngve Slyngstad

Taktisk allokering

Ass.direktør Yngve Slyngstad

Renteforvaltning

Ass.direktør Dag Løtveit

Direktør Jens Petter Olsen (New York)

Middle office og regnskap

Ass.direktør Steinar Selnes

Stab

Fagdirektør Sigbjørn Atle Berg

Internkontroll og juridisk

Ass.direktør Marius Nygaard Haug

Ass.direktør Bjørn Taraldsen

Oppgjør

Ass. direktør Robert W. Cook

IT

Ass. direktør Ilse Bache

Juridisk avdeling

Direktør Bernt Nyhagen

Fagdirektør Else M. Bøthun

De sentrale staber

Direktør Harald Bøhn

Direktør Kari Gjestebø

Seksjonen for sikkerhet, informasjonssikkerhet og beredskap

Fagdirektør Britt Amundsen Hoel

Seksjon for investeringsstrategi

Fagdirektør Birger Vikøren

Ass. direktør Helge Eide

Oppfølgingsseksjonen

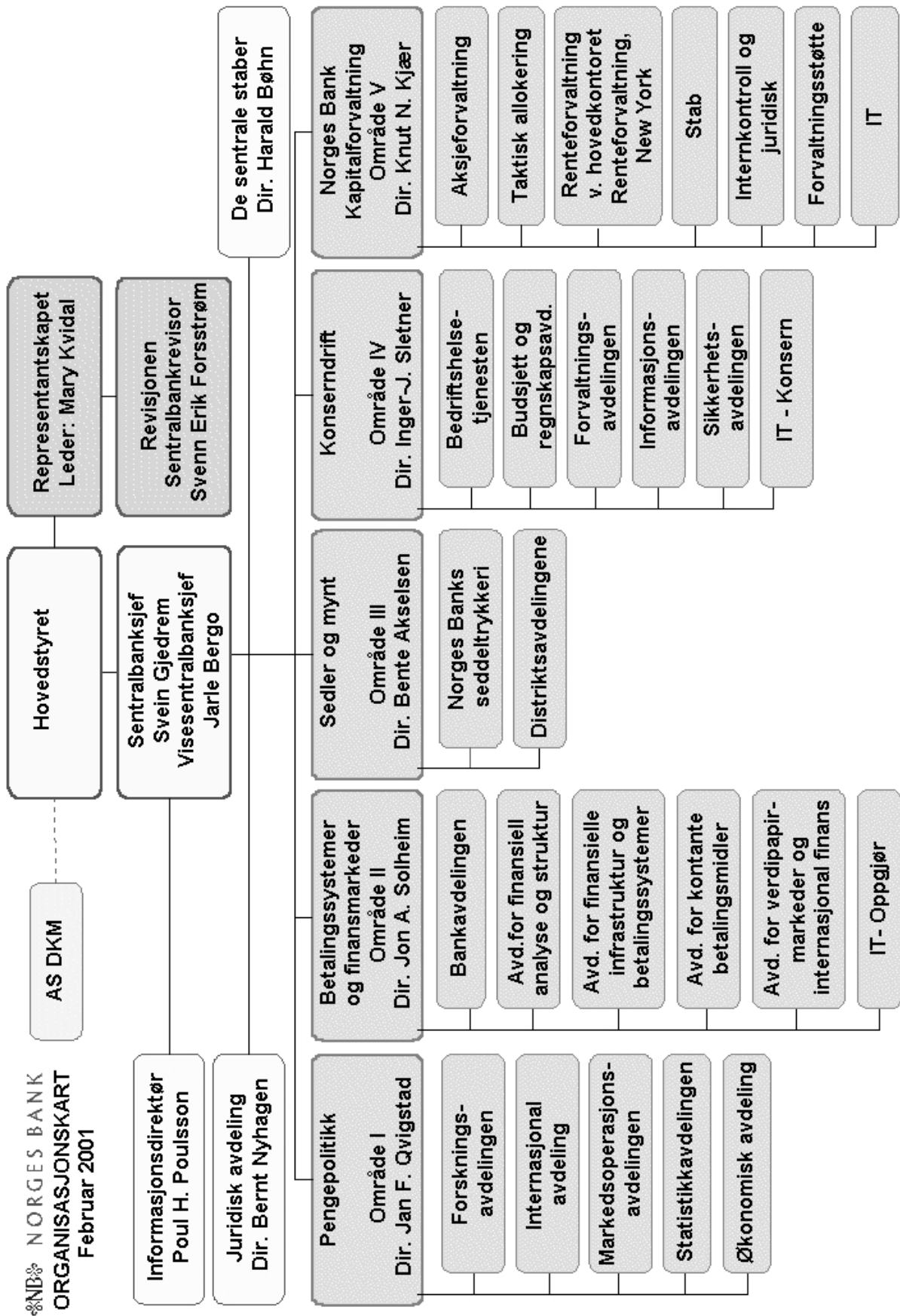
Stabsdirektør Hans Petter Wilse

Personalseksjonen

Personaldirektør Anne-Britt Nilsen

Sekretariat

Ass. direktør Ole Jonny Oldertrøen

Vedlegg C

Oversikt over Norges Banks rundskriv til landets kredittinstitusjoner i 2000

(Rundskrivene finnes i sin helhet på Norges Banks internettsider: <http://www.norges-bank.no>)

Rundskriv nr. 1/18. januar 2000

Sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia og Republikken Serbia

Rundskriv nr. 2/10. mars 2000

Endringer i Norges Banks forskrift om valutaregulering

Rundskriv nr. 3/5. april 2000

Gevinster i Statens Premieobligasjonslån/innløsning av obligasjoner etter foreldelse

Rundskriv nr. 4/14. april 2000

Sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia og Republikken Serbia

Rundskriv nr. 5/17. april 2000

Lov om betalingssystemer mv. 17.12.99 nr. 0095 - konsesjonsplikt for interbanksystemer

Rundskriv nr. 6/5. mai 2000

Endring av forskrifter om sanksjoner mot Irak

Rundskriv nr. 7/14. juni 2000

Norges Banks oppgjørssystem (NBO): Innføring av to masseoppgjør via NICS

Rundskriv nr. 8/21. juni 2000

Auksjonskalender for statspapirer andre halvår 2000

Rundskriv nr. 9/29. juni 2000

Endringer i regler for godkjenning av verdipapirer som sikkerhet for lån i Norges Bank, jf. forskrift om bankers adgang til lån og innskudd i Norges Bank

Rundskriv nr. 10/15. september 2000

Auksjoner av statspapirer

Rundskriv nr. 11/19. oktober 2000

Sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia og Republikken Serbia

Rundskriv nr. 12/10. november 2000

Sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia og Republikken Serbia

Rundskriv nr. 13/29. november 2000

Innløsning av premieobligasjoner og spareobligasjoner

Rundskriv nr. 14/4. desember 2000

Økonomiske sanksjoner mot Den føderale republikken Jugoslavia (FRJ)

Rundskriv nr. 15/18. desember 2000

Auksjonskalendere og opplegg for statspapirene

Vedlegg D

Oversikt over brev og uttalelser avgitt av Norges Bank i 2000

(Brevene finnes i sin helhet på Norges Banks nettsider: <http://www.norges-bank.no>)

Forslag til retningslinjer for miljøfondet

Norges Banks brev av 29. mars 2000 til Finansdepartementet

EU Commission proposal for a review of regulatory capital requirements

Felles brev fra Kredittilsynet og Norges Bank av 31. mars 2000 til EU-kommisjonen

Basel Committee's proposal for a new capital adequacy framework

Felles brev fra Kredittilsynet og Norges Bank av 31. mars 2000 til Baselkomiteen for banktilsyn

En vurdering av Petroleumsfondets eierandelsbegrensning

Norges Banks brev av 25. april 2000 til Finansdepartementet

Grensen for relativ volatilitet i Petroleumsfondet

Norges Banks brev av 5. mai 2000 til Finansdepartementet

Framvoksende aksjemarkeder og Petroleumsfondets referanseportefølje

Norges Banks brev av 30. august 2000 til Finansdepartementet

Den økonomiske politikken i 2001

Norges Banks brev av 19. oktober 2000 til Finansdepartementet

Høring - NOU 2000:10 Lov om registrering av finansielle instrumenter (verdipapirregisterloven)

Norges Banks brev av 31. august 2000 til Finansdepartementet

Om valg mellom egen og ekstern forvaltning i Statens petroleumsfond

Norges Banks brev av 5. september 2000 til Finansdepartementet

Høring av NOU 2000:21 En strategi for sysselsetting og verdiskaping

Norges Banks brev av 19. oktober 2000 til Finansdepartementet

Den økonomiske politikken i 2001

Norges Banks brev av 19. oktober 2000 til Finansdepartementet

Nytt rapportsystem for valutastatistikken

Norges Banks brev av 23. oktober 2000 til Finansdepartementet

Søknad om konsesjon og tillatelser for erverv av Christiania Bank og Kreditkasse ASA

Norges Banks brev av 22. november 2000 til Kredittilsynet

Ord, uttrykk og forkortelser

Aksjeforvaltning. Styring og oppfølging av en portefølje av aksjer (eller andre egenkapitalinstrumenter).

Avregning. Flere transaksjoner avregnes mot hverandre, og for hver bank beregnes en nettoposisjon (se betalingssystem).

Betalingsystem. Betalingssystemene er inndelt i interbank-systemer og systemer for betalingstjenester. Med interbank-systemer menes systemer for avregning, oppgjør eller overføring av penger mellom kredittinstitusjoner. Systemer for betalingstjenester er systemer basert på standardvilkår for overføring av penger fra eller mellom kundekonti i banker eller finansieringsforetak når overføringene bygger på bruk av betalingskort, tallkoder eller annen form for selvstendig brukerlegitimasjon utstedt til en ubestemt krets.

BFI. Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur, opprettet av Norges Bank i oktober 2000 til avløsning av flere tidligere beredskapsutvalg for den finansiell infrastruktur. Har representanter for andre myndighetsorganer, fra næringsorganer og fra de største aktørene i næringsen.

BIS. «Bank for International Settlements» – Den internasjonale oppgjørsbanken – er lokalisert i Basel i Sveits. Norges Bank er sammen med mange andre sentralbanker aksjonærer og BIS betegnes ofte som «sentralbankenes bank».

BRAVO. BRAVO står for Bankrapporter Valutaoppgaver, og utgjør et system der de opplysninger norske banker er pålagt å gi til Norges Bank om formidlede utenlandstransaksjoner, sendes inn på edb-maskinlesbart medium. Dette vil si linjeoverføring direkte fra datasentral/bank til Norges Bank.

CCL. «Contingent Credit Lines» – låneordning etablert av IMF i 1999 i kjølvannet av de finansielle krisene i Asia, Russland og Brasil. Land som i utgangspunktet har en sunn økonomi, men som kan bli «smittet» av en økonomisk krise i et annet land, kan få forhåndstilsagn om lån i IMF. Formålet er at slike tilsagn skal roe markedsaktørene og forhindre at en finansiell krise oppstår i land som i utgangspunktet har en sunn økonomi.

CLS. «Continued Link Settlement» – en bankeid bank som skal sikre samtidighet i overlevering av valuta kjøpt og solgt i valutahandler mellom banker som opererer internasjonalt. Dermed elimineres valutaoppgjøringsrisiko i slike handler.

Consensus forecast. Månedlig sammenfatning av prognoser for ulike lands økonomier, utført av selskapet Consensus Economics Inc.

Dagslånsrenten. Renten som bankene må betale på kort-siktige lån i Norges Bank.

Deflasjon. Fall i konsumpriser (se inflasjon).

DKM. Den Kongelige Mynt. Produsent av norske sirkulasjons- og minnemynter.

Durasjon. Durasjonen til en fastrenteobligasjon er den tid det i gjennomsnitt tar før alle kontantstrømmer (rentekuponger og hovedstol) forfaller til betaling. Modifisert durasjon forteller hvor mange prosent verdien av obligasjonen vil gå ned med dersom markedsrentene stiger med ett prosentpoeng.

EFF. «Extended Fund Facility» – låneordning i IMF for land som har langsiktige betalingsbalanseproblemer som i hovedsak skyldes makroøkonomiske og strukturelle forhold. Lånene løper i inntil 10 år.

ESAF. «Enhanced Structural Adjustment Facility» – ordning med langsiktige lån fra IMF med lav rente til fattige land

som har alvorlige problemer med betalingsbalansen. Ble i 1999 erstattet av PRGF.

ESB. Den europeiske sentralbanken, lokalisert i Frankfurt, som fra 1. januar 1999 har hatt ansvaret for å utforme og gjennomføre pengepolitikken innenfor den monetære unionen i EU.

FIKS. Navn på en felles database for Norges Bank, Statistisk sentralbyrå og Kredittilsynet med data for banker og finansieringsforetak (se ORBOF).

Finansstatistikk. Statistikk basert på data fra banker og andre finansforetak. Se også ORBOF og Findatr.

Findatr. Norges Banks kvartalsvise finansielle sektorbalanser, dvs. statistikk over finansielle fordrings- og gjeldsforhold mellom de ulike sektorene i økonomien.

F-innskudd. Bankenes innskudd i Norges Bank til fast rente og løpetid

Float. Floatperiode: Perioden fra det tidspunkt betalers konto belastes et beløp til det tidspunktet mottakers konto godskrives det samme beløp. Floatinntekt: Avkastningen den betalingsformidlende institusjon har av floatbeløpet i floatperioden.

F-lån. Bankenes lån i Norges Bank til fast rente og løpetid

Foliorenten. Renten bankene får på sine kortsiktige innskudd i Norges Bank. Foliorenten er det viktigste virkemiddelet i pengepolitikken.

Grunnfondsbevis. Et verdipapir som i de aller fleste henseender ligner på en aksje. Det kan utstedes av sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper for å tiltrekke seg ny egenkapital. Et grunnfondsbevis handles og beskattes på samme måte som en aksje, men skiller seg fra en aksje først og fremst med hensyn til eierrett til selskapsformuen og innflytelse i selskapets organer.

HIPC. «Highly Indebted Poor Country». I 1996 etablerte IMF og Verdensbanken et eget program for å lette gjeldssituasjonen for særlig fattige land med en uholdbar gjeldsbyrde. HIPC-initiativet omfatter 41 land, og ved utgangen av 2000 var det i alt 22 land som oppfylte kravene for å få gjeldslette.

IMF. «International Monetary Fund» – Det internasjonale valutafondet – etablert i 1944 med formål å fremme valutapolitisk samarbeid og gi lån til land med betalingsbalanseproblemer. I dag er fokus i større grad rettet mot å sikre internasjonal finansiell stabilitet. IMF har 183 medlemsland.

IMFC. «International Monetary and Financial Committee» – Den internasjonale monetære og finansielle komite – ble etablert i 1999 av IMF som et rådgivende organ. IMFC etterfulgte den såkalte Interimkomiteen, som ble etablert i 1974. Den møtes to ganger i året.

IMM-dager. Vanlig brukte forfallsdager for standardiserte pengemarkedsprodukter (forkortelsen står for International Money Market).

Importveid effektiv kronkurs. Indeks som viser verdien av norske kroner målt mot et veid gjennomsnitt av valutaer i 44 land.

Immuniseringsporteføljen. En portefølje i valutareservene som motsvarer statens valutagjeld og skal nøytralisere valuta- og renterisikoen i denne.

Inflasjon. Vekst i konsumpriser. Vanligvis benyttes en konsumprisindeks (KPI) for å måle endringer i konsumprisene, som i Norge blir publisert av Statistisk sentralbyrå.

- Underliggende inflasjon er veksten i konsumpriser korrigert for endringer i strømpriser og avgifter, eventuelt andre særlige forhold. Underliggende inflasjon er ment å gi uttrykk for prisstigning som skyldes svingninger i den økonomiske aktiviteten, og ikke særlige forhold som avgiftsendringer og endrede strømpriser.
- Intervensjoner.** Norges Banks kjøp og salg av utenlandsk valuta med sikte på å påvirke valutakursen som ledd i pengepolitikken.
- Kredittindikatorene (K2, K3).** Månedlige indikatorer for kreditt til publikum. De viktigste indikatorne omfatter henholdsvis publikums bruttogjeld til innenlandske kreditorer (K2) og til alle kreditorer, dvs. inkludert utlandet (K3). Publikum omfatter kommuneforvaltningen, ikke-finansielle foretak og husholdninger.
- Langsiktig portefølje.** En portefølje i valutareservene som skal være tilgjengelig for intervensjoner, men som skal investeres ut fra mer langsiktige hensyn.
- Lender of last resort (LLR).** Betegnelse på sentralbankens rolle som garantist for likviditeten i det finansielle systemet. Dette hører inn under Norges Banks mål om å bidra til stabile og effektive finansmarkeder og betalingssystemer.
- Likviditetspolitiske instrumenter.** De instrumenter Norges Bank benytter i sine transaksjoner norske banker for å påvirke likviditeten i banksystemet som et ledd i gjennomføringen av pengepolitikken. Disse omfatter folioinnskudd, dagslån, F-innskudd, F-lån og gjenkjøpsavtaler.
- Likviditetsporteføljen.** En portefølje i valutareservene som skal brukes ved eventuelle markedsoperasjoner i den løpende gjennomføringen av pengepolitikken.
- Likviditetsrisiko.** Risiko knyttet til sannsynligheten for at en stor transaksjon vil ha merkbare effekter på pris eller kurs. Likviditetsrisikoen er ofte større i markeder med liten omsetning enn i markeder med stor omsetning.
- M2.** Pengeholdende sektors beholdning av sedler og mynt, ubundne bankinnskudd og banksertifikater. M2 betegnes som det brede pengemengdebegrepet. Se også pengemengden.
- NBMFC.** «Nordic-Baltic Monetary and Financial Committee» – Den nordisk-baltiske monetære og finansielle komité – ble etablert i 1999. Den består av finansråden i finansdepartementet og visesentralbanksjefen i de fem nordiske og tre baltiske land som utgjør en valgkrets i IMF. Komiteen samordner valgkretsens syn på sakene som diskuteres i IMFC.
- NBO.** Norges Banks oppgjørssystem. Alle banker med konto i Norges Bank har i utgangspunktet tilgang til NBO. NBO håndterer blant annet oppgjør av bruttotransaksjoner og nettoavregninger over bankenes konti i Norges Bank.
- NBS.** Norges Banks seddeltrykkeri.
- Nettooppgjør.** Oppgjør av avregning i oppgjørsbank.
- NICS.** Norwegian Interbank Clearing System, som er bankenes felleseide system for avregning og likviditetsinformasjon. I avregningssystemet inngår NICS-masseavregning, som blant annet fanger opp vanlige bankkunders giro-, kort- og sjekktransaksjoner. NICS-SWIFT-avregningen betegner avregningen av de mellomstore og store kunde- og interbanktransaksjoner. NICS er også en kanal for overføring av bruttotransaksjoner fra bankene til NBO
- NOS.** Norsk Oppgjørssentral ASA er et clearinghus for hele det norske derivatmarkedet. NOS forestår clearing ved å tre inn i transaksjonen mellom kjøper og selger, og blir den juridiske motparten til begge de opprinnelige partene.
- Nullkupongpapir.** Et verdipapir uten noen periodisk fast renteutbetaling.
- OECD.** «Organisation for Economic Co-operation and Development» – Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling – lokalisert i Paris. Organisasjonen har 30 medlemsland, deriblant Norge.
- Obligasjon.** Langsiktig verdipapir, normalt med opprinnelig løpetid på over ett år. Obligasjoner er vanligvis fritt omsettelige i et annenhåndsmarked.
- Operasjonell risiko.** Risiko for at datasystemer eller kommunikasjonen mellom dem skal bryte sammen. Mer generelt: risiko for å lide tap fordi det gjøres feil eller fordi de rutiner som følges ikke samsvarer med formålet med dem.
- ORBOF.** Offentlig Regnskapsrapportering for Banker og Finansieringsforetak. Et samarbeid mellom Statistisk sentralbyrå, Kredittilsynet og Norges Bank om innsamling av regnskapsdata for banker og finansieringsforetak.
- Pengemengden.** Pengeholdende sektors beholdning av sedler og mynt, bankinnskudd og andre finansielle instrumenter som inngår i ulike pengemengdebegreper (se også M2). Pengeholdende sektor består av publikum (kommuneforvaltningen, ikke-finansielle foretak og husholdninger) samt andre finansielle foretak enn banker og statlige låneinstitutter. (Merk at det gjelder andre definisjoner for basispengemengden).
- Pengepolitikk.** Pengepolitikken viktigste oppgave er å opprettholde pengenes verdi. Siden 1986 har myndighetene hatt som mål å holde verdien av kronen fast eller stabil. Norges Bank er utøvende og rådgivende organ for pengepolitikken. Som utøvende myndighet skal Norges Bank innrette virkemidlene i pengepolitikken med sikte på stabilitet i kronens verdi overfor europeiske valutaer. Norges Bank har to virkemidler i pengepolitikken – valutaintervensjoner og foliorenten.
- Petrobufferporteføljen.** En portefølje i valutareservene som samler opp de løpende valutakjøpene som med jevne mellomrom skal overføres til Statens petroleumsfond.
- PRGF.** «Poverty Reduction and Growth Facility» – låneordning i IMF etablert i 1999 med sterk fokus på fattigdomsreduksjon. I alt 80 land er berettiget til lån under ordningen. Lån gis med en rente på 0,5 prosent og 10 års løpetid. Land som søker lån under PRGF, må utarbeide et «Poverty Reduction Strategy Paper» (PRSP).
- Primærhandler.** Et verdipapirforetak som etter avtale med utsteder påtar seg visse plikter, vanligvis mot en form for godtgjørelse, i forbindelse med omsetning av verdipapirer i første- eller annenhåndsmarkedet
- Realappresiering.** Den reelle valutakursen styrker seg, enten ved at prisveksten innenlands øker mer enn utenlands eller ved at den nominelle valutakursen styrkes.
- Realdepresiering.** Den reelle valutakursen svekkes, enten ved at prisveksten innenlands øker mindre enn utenlands eller at den nominelle valutakursen svekkes.
- Reell valutakurs.** Valutakurs justert for forskjeller i prisnivå mellom land.
- Referanseportefølje.** En referanseportefølje er en tenkt porte-

følge med en bestemt sammensetning av verdipapirer (obligasjonsindeks eller aksjeindeks) som en forvalter resultatmåles i forhold til. Referanseporteføljen representerer en nøytral investeringsstrategi.

Relativ volatilitet. Et risikomål som er definert som den forventede differansen (eller mer presist; standardavviket til differansen) mellom den årlige avkastningen på de faktiske investeringene og avkastningen på referanseporteføljen. Avvikene fra referanseporteføljen kan avgrenses ved å sette en øvre grense for forventet relativ volatilitet. Da vil den faktiske avkastningen med høy sannsynlighet variere innenfor et bånd rundt avkastningen på referanseporteføljen. Desto lavere en setter grensen for relativ volatilitet, desto snevrere blir båndet.

Rentebærende instrumenter. Finansielle kontrakter der avkastningen er knyttet til en avtalt rente av en pålydende verdi. Et eksempel er obligasjoner.

Renteforvaltning. Styring og oppfølging av en portefølje av rentebærende instrumenter.

RIMINI. Norges Banks makroøkonomiske modell. Modellen er blant annet et hjelpemiddel til å lage fremskrivninger av makroøkonomiske størrelser

Risiki (i finansiell sektor). Markedsrisiko: risikoen for tap som følge av endringer i renter, valutakurser eller aksjekurser. Oppgjørsrisiko: risikoen for tap og likviditetsproblemer i forbindelse med avregnings- og oppgjørsfunksjonene. Omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Ved betalingsformidling blir transaksjoner generert av kunder og de resulterende eksponeringer vil ikke være resultat av eksplisitte kredittvurderinger. Dette setter risikoen som oppstår i betalingssystemet i en særstilling. Likviditetsrisiko: risikoen for at en finansinstitusjon ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser når de forfaller uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av økte kostnader på refinansiering eller stort prisfall på aktiva som må realiseres. Risikoen skyldes først og fremst at finansinstitusjonene, og spesielt bankene, i stor grad finansierer en forholdsvis langsiktig utlånsportefølje med kortsiktige innskudd eller innlån. Kredittrisiko: risikoen for tap på utlån, først og fremst til husholdninger og foretak. Finansinstitusjonenes holdning til pant og deres praksis når det gjelder hvor stort lån som gis i forhold til pantets verdi er også viktig i denne sammenheng.

SBA. «Stand-By Arrangement» er IMF's ordinære låneordning for medlemsland med kortsiktige betalingsbalanseproblemer. Lånene gis vanligvis med 1-2 års løpetid.

SDDS. «Special Data Dissemination Standard». IMF's forpliktende standard for ulike statistikkområder med hensyn til dataomfang, spesifikasjoner, hyppighet, aktualitet osv. Norge har sammen med 47 andre land forpliktet seg til å følge standarden.

SDR. «Special Drawing Right» – spesielle trekkrettigheter – er en internasjonal reservevaluta skapt av IMF i 1969. SDR er en kurv av valutaer bestående av amerikanske dollar (om lag 45 prosent), euro (30 prosent), japanske yen (15 prosent) og britiske pund (10 prosent). I midten av mars 2000 var verdien av 1 SDR om lag 11,7 NOK. IMF benytter SDR som regneenhet.

SDØE. Statens Direkte Økonomiske Engasjement i petroleumssektoren.

Sertifikat. Kortsiktig verdipapir, normalt med løpetid 12 måneder eller kortere. Se også obligasjon.

SSB. Statistisk sentralbyrå

Statskasseveksler. Et nullkupong verdipapir utstedt av den norske stat med løpetid under et år.

Statssertifikat. Et verdipapir utstedt av den norske stat med løpetid under et år

Strukturell likviditet. Bankenes innskudds- eller låneposisjon slik den ville vært dersom Norges Bank ikke hadde brukt sine likviditetspolitiske instrumenter

Styringsrente. Sentralbankens sentrale rente i utøvelsen av pengepolitikken. I Norge er dette foliorenten.

Støttekjøp. En sentralbanks kjøp av en valuta for å påvirke prisen/kursen på valutaen (se intervensjoner).

Taktisk aktivaallokering. Å velge andre aktiva- eller markeds-sammensetninger enn i referanseporteføljen med sikte på å oppnå høyere avkastning.

Terminrenter. Terminrenter er implisitte renter mellom to fremtidige tidspunkter. Terminrentene kan under visse forutsetninger gi uttrykk for markedets forventninger om fremtidig rentenivå.

Transmisjonsmekanismen. Pengepolitikken virkemåte på økonomien. Nivået på og endringer i Norges Banks renter påvirker aktiviteten i økonomien og inflasjonen gjennom flere kanaler. Renten påvirker den samlede etterspørselen i landet og dermed inflasjonen. For eksempel vil lav rente i en situasjon med full kapasitetsutnyttelse i økonomien kunne bidra til høyere lønns- og prisvekst. Endringer i renten kan også være et signal som påvirker forventningene i husholdningene og bedriftene. Renten påvirker også kronekursen direkte gjennom avkastningen som kan oppnås ved å plassere i kroner. Normalt vil en renteøkning bidra til å styrke kronekursen.

Valutaopsjoner. En rett, men ikke plikt, til å kjøpe eller selge et bestemt beløp valuta til en på forhånd avtalt valutakurs.

Valutareserver. Norges Banks beholdninger av finansielle aktiva i utenlandsk valuta som skal kunne benyttes i gjennomføringen av pengepolitikken.

Valutastatistikk. Statistikk basert på rapporter fra norske banker av formidlede utenlandstransaksjoner, og norske foretaks direkte rapporter av konto- og mellomregningsforhold med utlandet. Statistikken produseres månedlig av Norges Bank, og er hovedkilden til utenriksregnskapet for Norge som publiseres av Statistisk sentralbyrå

Valutaswapmarkedet. Et marked der to aktører i dag foretar et bytte mellom to valutaer med avtale om å reversere byttehandelen på et fremtidig tidspunkt til et bestemt kursforhold mellom de to valutaer (valutabytteavtale).

Volatilitet. Et statistisk mål for svingningene i en tidsserie.

VPS. Verdipapirsentralen (VPS) er et elektronisk rettighetsregister for aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter med i hovedsak norske utstedere. De finansielle instrumentene finnes ikke i fysisk form, men er dematerialiserte, dvs at de bare eksisterer som registreringer i VPS. VPS yter tjenester til utstederne av de registrerte finansielle instrumentene og til investorene (eierne av verdipapirene)